

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

MIASTA OPOLA NA LATA 2021-2025

4-KA DLA OPOLA

2021

SPIS TREŚCI

Wprowadzenie.....	6
1. Podstawy prawne	7
2. Powiązania z krajowymi i regionalnymi dokumentami	8
3. Metodologia opracowania Strategii.....	9
4. Charakterystyka Opola	12
A. <i>Położenie i Infrastruktura miejska</i>	<i>12</i>
B. <i>Sytuacja demograficzna i prognoza ludności</i>	<i>13</i>
Diagnoza Obszarów Strategicznych	16
1. Rodzina.....	16
A. <i>System Pomocy Społecznej.....</i>	<i>19</i>
B. <i>Ubóstwo</i>	<i>25</i>
C. <i>Bezdomność.....</i>	<i>27</i>
D. <i>Wsparcie rodzin z dziećmi</i>	<i>29</i>
E. <i>Rozwój pieczy zastępczej.....</i>	<i>33</i>
2. Niepełnosprawność	39
3. Polityka senioralna	53
A. <i>Wsparcie Seniorów w środowisku lokalnym</i>	<i>56</i>
B. <i>Całodobowa opieka nad Seniorami</i>	<i>60</i>
4. Zdrowie	62
A. <i>Dostęp do świadczeń i opieki zdrowotnej.....</i>	<i>62</i>
B. <i>Wsparcie rodzin z problemem uzależnień i przemocy.....</i>	<i>67</i>
C. <i>Ochrona zdrowia psychicznego</i>	<i>74</i>
5. Infrastruktura	77
A. <i>Polityka mieszkaniowa</i>	<i>77</i>
B. <i>Infrastruktura pomocy społecznej</i>	<i>78</i>
6. Zatrudnienie	80
7. Kapitał społeczny i aktywność obywatelska.....	88
8. Problemy społeczne- nowe wyzwania	95
Część programowa	98
1. Misja i wizja rozwiązywania problemów społecznych.....	98
2. 4-ka dla Opola	101
A. <i>Miasto Zaangażowane Społecznie</i>	<i>101</i>
B. <i>Miasto Odpowiedzialne Społecznie</i>	<i>101</i>
C. <i>Miasto Przyjazne Dorastaniu I Aktywnemu Starzeniu Się</i>	<i>102</i>
D. <i>Miasto Dbające O Zdrowie Opolan</i>	<i>102</i>
3. Analiza SWOT	104
4. Cele strategiczne	105
A. <i>Wskaźniki</i>	<i>107</i>

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

5. Sposób realizacji Strategii	109
A. <i>Ramy finansowe Strategii.....</i>	<i>110</i>
B. <i>System wdrażania Strategii.....</i>	<i>112</i>
C. <i>Monitoring.....</i>	<i>113</i>
D. <i>Ewaluacja</i>	<i>113</i>
6. Wnioski i podsumowanie.....	114
Bibliografia.....	115
Spis rysunków, tabel i wykresów.....	116
Spis rysunków.....	116
Spis tabel	116
Spis wykresów	117

Wykaz skrótów:

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

UM – Urząd Miasta Opola

CDO – Centrum Dialogu Obywatelskiego

MOPR – Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie

MCŚ – Miejskie Centrum Świadczeń w Opolu

CAS – Centrum Aktywizacji Społecznej

MOPOBU – Miejski Ośrodek Pomocy Osobom Bezdomnym i Uzależnionym w Opolu

MKRPA – Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

ZI – Zespół Interdyscyplinarny

ŚDS – Środowiskowy Dom Samopomocy „Magnolia”

NCPP – Narodowe Centrum Polskiej Piosenki

OTLA – Opolski Teatr Lalki i Aktora

MBP – Miejska Biblioteka Publiczna

MOSiR – Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji

KMP – Komenda Miejska Policji

DPS – Dom Pomocy Społecznej

NGO – (ang. non-government organization) – organizacja pozarządowa

MŚP – Sektor małych i średnich przedsiębiorstw

PFRON – Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

PUP – Powiatowy Urząd Pracy

GUS – Główny Urząd Statystyczny

KBPN – Krajowe Biuro Do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii

PARPA – Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

ORGANIZACJA PRACY

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

W proces opracowania dokumentu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Opola powołany został Zespół koordynujący, w skład którego weszli:

- Przewodniczący Zespołu – Pan Przemysław Zych; Zastępca Prezydenta Miasta Opola,
- Zastępca Przewodniczącego – Pani Dorota Rutkowska; Naczelnik Wydziału Polityki Społecznej Urzędu Miasta Opola,
- Członkowie Zespołu:
 - Pani Natalia Bugańska – Samodzielny Referent w Wydziale Zarządzania Kryzysowego Urzędu Miasta Opola,
 - Pan Zdzisław Markiewicz – Dyrektor Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Opolu,
 - Pani Agnieszka Ponikowska – Koordynatorka ds. programów - Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Opolu,
 - Pan Mateusz Szpryngiel – Kierownik Referatu Spraw Społecznych w Wydziale Polityki Społecznej Urzędu Miasta Opola,
 - Pani Agnieszka Malinowska – Starszy Specjalista w Wydziale Polityki Społecznej Urzędu Miasta Opola,
 - Pani Izabela Baryłowicz – Naczelnik Wydziału Lokalowego Urzędu Miasta Opola,
 - Pan Tomasz Kwiatek – Zastępca Dyrektora Powiatowego Urzędu Pracy w Opolu,
 - Pani Tatiana Filipkowska – Zastępca Dyrektora Domu Pomocy Społecznej dla Kombatantów w Opolu,
 - Pani Aleksandra Zwarycz – Zastępca Naczelnika Centrum Dialogu Obywatelskiego,
 - Pani Aleksandra Kędzierska Buczyńska – Dyrektor w Środowiskowym Domu Samopomocy dla Osób z Zaburzeniami Psychicznymi „Magnolia” w Opolu,
 - Pani Iwona Mąkolska - Frankowska – Naczelnik Wydziału ds. Europejskich i Planowania Rozwoju,
 - Pan Łukasz Ostrowski – Zastępca Naczelnika Wydziału ds. Europejskich i Planowania Rozwoju,
 - Pani Małgorzata Jarosz – Basztabin – Centrum Informacyjno - Edukacyjne „Senior w Opolu” - Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Opolu,
 - Pani Elżbieta Bień, Pan Marek Kawa i Pan Aleksander Iszczuk – Radni Miasta Opola,
 - Przedstawiciele:
 - Rady Seniorów Miasta Opola – Pani Teresa Rozmarynowska,
 - Powiatowej Społecznej Rady ds. Osób Niepełnosprawnych – Pani Małgorzata Kozak,
 - Opolskiej Rady Działalności Pożytku Publicznego – Pani Małgorzata Czerwińska,
 - Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych – Pani Anna Słodowicka,
 - Młodzieżowej Rady Miasta Opola – Pan Franciszek Posacki.

Strategia opracowana została pod kierunkiem firmy zewnętrznej **Centrum Profilaktyki i Reedukacji „Atelier”**. Korzystanie z pomocy specjalistów zapewniło prawidłowość metodologiczną, a także pozwoliło na obiektywne sformułowania treści zawartych w Strategii.

WPROWADZENIE

Przemiany technologiczne, ekonomiczne i społeczno-kulturowe, które dokonały się w XX w. były przyczyną przeobrażeń w sferze życia społecznego i doprowadziły do zmiany starych i powstania nowych problemów społecznych. Problem społeczny określany jest jako niekorzystne dla społeczności zjawisko, zagrażające, niebezpieczne i konieczne do wyeliminowania. O problemie społecznym mówimy wówczas, gdy dane zjawisko spełnia kilka kryteriów: dotyczy wielu osób w społeczności, ma charakter powtarzający się, a nie jednorazowy, jest postrzegane i odczuwane przez członków danej społeczności jako istotne dolegliwości w życiu zbiorowym, domaga się rozwiązania i można mu zaradzić poprzez zbiorowe działanie¹. Wśród problemów społecznych występujących w polskiej rzeczywistości wymieniane są: alkoholizm, narkomania, nikotynizm, ubóstwo, bezrobocie, przemoc, hazard, bezradność opiekuńczo-wychowawcza oraz wykluczenie społeczne. Jednym z instrumentów ekonomii społecznej jest tworzenie lokalnych strategii rozwiązywania problemów społecznych, które są ważnymi dokumentami odnoszącymi się do polityki społecznej, a odpowiednio przygotowane i wdrażane prowadzą do rozwiązania kluczowych problemów społecznych występujących na danym terytorium.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Opola na lata 2021-2025² jest dokumentem wyznaczającym priorytetowe kierunki działań mających na celu doprowadzenie do zmiany niekorzystnych zjawisk społecznych na terenie Miasta. Wskazuje ona obszary problemowe, priorytetowe zadania służące przeciwdziałaniu tym problemom, a także zakładane rezultaty. Strategia jest wyrazem zintegrowanego planowania społecznego zwiększającego efektywność podejmowanych działań. Jej wdrażanie odbywa się poprzez szereg działań związanych z realizacją planów strategicznych. W celu zwiększenia skuteczności, konieczne jest systematyczne śledzenie zjawisk i problemów społecznych, które są przedmiotem Strategii.

Strategia będzie służyć osiągnięciu zaplanowanych celów, wraz ze szczegółowym określeniem sposobów dojścia do poprawy sytuacji społecznej w wybranych obszarach. W związku z tym, że rozwiązywanie problemów społecznych jest procesem długofalowym, w działalności lokalnej polityki społecznej potrzebne jest strategiczne podejście. Planowanie strategiczne, polegające na podejmowaniu systematycznych działań, podczas których planowana jest przyszłość i wytyczane są najistotniejsze kierunki działań, uwzględnia długi horyzont czasowy. Strategia stanowi zatem ważny instrument zarządzania, dzięki któremu możliwe jest rozpoznanie i wdrażanie przedsięwzięć o charakterze społecznym oraz integracja różnych środowisk lokalnych w ramach wspólnie zaplanowanych i skoordynowanych działań.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Opola na lata 2021-2025 zawiera kilka części składowych: wprowadzenie wraz ze wskazaniem zastosowanej metodologii i powiązań z innymi dokumentami strategicznymi, ogólną charakterystykę Miasta, analizę struktury demograficznej, szczegółową diagnozę sytuacji społecznej w poszczególnych obszarach strategicznych oraz część programową zawierającą cele, zadania przewidziane do realizacji, zakładane rezultaty, system wdrażania, źródła finansowania, monitoring i ewaluację.

¹ Kwaśniewski J., Rola diagnozy w rozwiązywaniu problemów społecznych.

² Na potrzeby niniejszego opracowania dla występujących w tekście sformułowań „Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Opola na lata 2021-2025” stosowana będzie skrócona nazwa „Strategia”.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

W Strategii uwzględniono różnorodny zakres problematyki społecznej. Diagnoza sytuacji społecznej dokonana została w następujących obszarach:

Dla każdego z tych obszarów dokonana została szczegółowa diagnoza uwzględniająca występujące w ich zakresie problemy i ograniczenia, możliwości Miasta w rozwiązaniu zdiagnozowanych trudności, opracowana została również analiza SWOT (analiza mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń), a także wskazane zostały cele operacyjne oraz działania interwencyjne umożliwiające osiągnięcie zamierzonych celów.

Podsumowując, Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Opola na lata 2021-2025 jest wyrazem zintegrowanego planowania strategicznego, dzięki której możliwe jest osiągnięcie wyznaczonych celów i rozwój systemu wsparcia. Skuteczne i kompleksowe rozwiązywanie problemów społecznych zapewni mieszkańcom miasta Opola dogodne warunki do rozwoju, integracji społecznej oraz wpłynie na wzrost poczucia bezpieczeństwa społecznego.

1. PODSTAWY PRAWNE

Opracowanie całościowej, spójnej i wieloletniej koncepcji rozwiązywania problemów społecznych danej gminy lub powiatu, podobnie jak inne dokumenty strategiczne, jest dokumentem uwarunkowanym prawnie. Podstawą jureidyczną do opracowania niniejszej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest **ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym** oraz **ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym**, art. 17 ust. 1 pkt 1 i art. 19 pkt 1, który w powiązaniu z art. 16 b., **ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej** stanowi, iż do zadań własnych gminy o charakterze obligatoryjnym należy *opracowanie oraz realizacja Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka – dla gminy, natomiast dla powiatu opracowanie i realizacja Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, ze szczególnym*

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka – po konsultacji z właściwymi terytorialnie gminami³.

Tworząc niniejszą Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych uwzględniono jej zakres na kluczowych dla Miasta aktów prawnych, tak aby była komplementarna z założeniami polityki społecznej Polski.

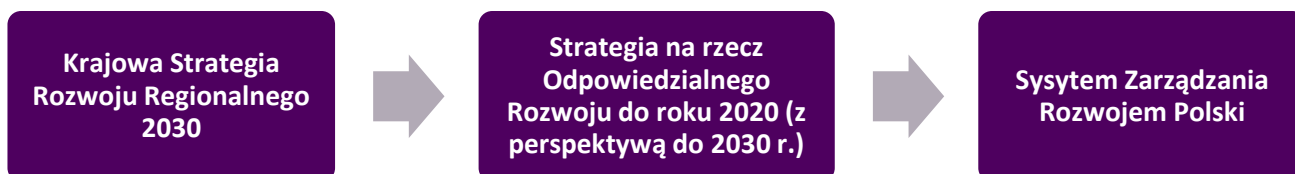
Wśród głównych ustaw, które warunkują określone obowiązki, należy wskazać m.in.:

- ustawę z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej,
- Konstytucję Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.,
- ustawę z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- ustawę z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów,
- ustawę z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,
- ustawę z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- ustawę z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych,
- ustawę z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

2. POWIĄZANIA Z KRAJOWYMI I REGIONALNYMI DOKUMENTAMI

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Opola na lata 2021-2025 jest zgodna z celami lub obszarami priorytetowymi wskazanymi w innych strategicznych dokumentach krajowych i regionalnych:

DOKUMENTY KRAJOWE

DOKUMENTY REGIONALNE

DOKUMENTY LOKALNE

³ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Integralną częścią Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Opola na lata 2021-2025 są miejskie programy w zakresie polityki społecznej, w których opracowane są konkretne działania umożliwiające osiągnięcie celów wskazanych w Strategii. Należy do nich m. in.:

Miejski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na rok 2021

Program Opolska Rodzina na lata 2019-2029

Miejski Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2021-2025,

Miejski Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021-2025

Program Wspierania Rodziny i Rozwoju Pieczy Zastępczej w Opolu na lata 2019-2021

Wieloletni Program Współpracy Miasta Opola z Organizacjami Pozarządowymi i Innymi Uprawnionymi Podmiotami na lata 2019-2021

Miejski Program Przeciwdziałania Narkomanii na rok 2021

Program Polityki Senioralnej Miasta Opola na lata 2018-2022 „Opole Seniorom”

Program Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Miasta Opola na lata 2017-2022

3. METODOLOGIA OPRACOWANIA STRATEGII

Podstawowe elementy Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Opola na lata 2021-2025 są tożsame ze strukturą innych dokumentów określających kierunki lokalnej polityki społecznej. Wskazane w nich cele, zarówno główne jak i szczegółowe, mają za zadanie przybliżyć Opole do osiągnięcia wskazanego przez lokalne władze i mieszkańców pożądanego obrazu miasta w przyszłości. Tym co wyróżnia Strategię od innych wiążących dokumentów i programów jest przede wszystkim jej okres obowiązywania oraz nadrzędność wobec nich. Mimo, iż horyzont czasowy nie został wskazany w Ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, powinien precyzować główne działania jednostki terytorialnej w zakresie zaspokajania społecznych potrzeb mieszkańców i niwelowania nierówności społecznych w długim okresie, tj. 5-10 lat. Jest to podejście zgodne z założeniami strategicznego planowania i zarządzania w administracji publicznej. W naukach o zarządzaniu wyróżnia się trzy główne poziomy planowania:

- planowanie strategiczne (długofalowe), w ramach którego określone zostają priorytetowe kierunki działań Gminy, cele i zasoby umożliwiające ich osiągnięcie;
- planowanie taktyczne (średniookresowe), czyli programy wskazujące zadania niezbędne do osiągnięcia celów głównych;
- planowanie operacyjne (krótkookresowe), które obejmuje jednorazowe lub cykliczne projekty i zadania pozwalające na realizację poszczególnych, mniej złożonych elementów planów taktycznych⁴.

⁴ R. W. Gryffin (2004), Podstawy zarządzania organizacjami, Warszawa: PWN., s. 224-225.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Obligatoryjny charakter Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych oraz jej istota i wpływ na kreowanie lokalnej polityki nakłada na jej realizatorów obowiązek tworzenia jej w sposób odpowiedzialny i spójny z zapisami zawartymi we wcześniej wymienionych nadrzędnych dokumentach strategicznych na poziomie europejskim, krajowym, regionalnym oraz lokalnym.

Zdefiniowane w dokumentach strategicznych problemy oraz kierunki działań skierowanych na rozwój społeczno-gospodarczy Opola i wsparcie mieszkańców w zaspokajaniu ich potrzeb, mają szczególne znaczenie dla opracowywania i wdrażania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Spójna wizja Miasta w przyszłości pozwala podmiotom realizującym zadania z zakresu polityki społecznej na wprowadzanie kompleksowych i adekwatnych do potrzeb mieszkańców działań.

Nadrzędność Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych nad programami o charakterze taktycznym, takimi jak Program Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi, Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, czy Program Profilaktyki i Przeciwdziałania Alkoholizmowi oraz Narkomanii, wymusza na podmiotach odpowiedzialnych za opracowanie i wdrażanie Strategii ujęcia w niej określonych elementów. Uwzględnienie ich oraz merytoryczna spójność dokumentów umożliwia pełne wykorzystanie potencjału Miasta w poszczególnych aspektach lokalnej polityki społecznej. Poniżej zawarte zostały elementy wchodzące w skład Strategii oraz poszczególne etapy jej opracowania.

Tabela 1. Etapy opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych

L.P.	Etap	Charakterystyka
1	Analiza strategiczna	Analiza bieżącej sytuacji, problemów, barier oraz potencjału Opola oraz jego mieszkańców umożliwia wskazanie głównych obszarów problemowych występujących na obszarze Miasta. Głównym źródłem informacji o sytuacji mieszkańców, ich problemach i kluczowych potrzebach jest analiza danych zastanych, czyli bieżącej dokumentacji urzędowej, danych i prognoz demograficzno-gospodarczych, trendów społecznych oraz uwag realizatorów polityki społecznej w Opolu. Na tym etapie, ocenie poddaje się również otoczenie jednostki samorządowej, które wpływa na jej rozwój lub też go hamuje i wykorzystanie dostępnych zasobów. Wnioski z oceny mocnych i słabych stron oraz możliwości i ograniczeń Miasta zawarte zostały w analizie SWOT dokonanej dla każdego obszaru ujętego w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.
2	Sformułowanie Misji i Wizji Strategii	Wizja zawarta w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest swoistym obrazem, do którego dąży Gmina za sprawą realizacji celów wskazanych w niej, natomiast Misja określa nadrzędny powód opracowania Strategii.
3	Określenie celów priorytetowych i zadań	W następstwie prawidłowo przeprowadzonej analizy strategicznej możliwe jest wyszczególnienie głównych obszarów problemowych występujących na terenie Opola. Wskazanie najdotkliwszych trudności mieszkańców pozwala na określenie działań, których kompleksowa realizacja przyczyni się do zmniejszenia ich skali oraz zapewni realizację polityki społecznej zgodnej z oczekiwaniami i potrzebami lokalnej społeczności, a także podniesienie jakości jej życia.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

4	Wskazanie sposobu wdrażania i kontroli realizacji Strategii	Ostatnim elementem Strategii jest określenie planu, zgodnie z którym ma zostać zrealizowana podczas okresu jej obowiązywania. Zarówno źródła i ramy finansowe, podmioty odpowiedzialne za realizację poszczególnych celów jak i sprawozdawczość mają istotny wpływ na stopień i jakość jej wdrożenia. Mając to na uwadze zarówno w trakcie, jak i po jej zakończeniu realizacji Strategii należy przeprowadzić ewaluację, umożliwiającą ocenę skuteczności, efektywności i trafności działań w odniesieniu do zamierzonych celów.
---	---	---

Źródło: opracowanie własne

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest narzędziem służącym instytucjom samorządowym i NGO odpowiednie wspieranie oraz wzmacnianie potencjału lokalnej społeczności. Z tego powodu proces jej tworzenia i wdrażania nie może pomijać udziału osób szczególnie nią zainteresowanych, czyli mieszkańców. Włączenie lokalnej społeczności Opola w procesy decyzyjne i kreowanie działań niniejszej Strategii w oparciu o ich wizję Miasta oraz potrzeby odbyło się poprzez konsultacje społeczne, czyli przekazanie mieszkańcom projektu dokumentu do oceny i wskazania obszarów, w których zauważają oni potrzebę intensyfikacji działań. Zastosowane procesy *partycypacji społecznej* dały realizatorom Strategii możliwość zaplanowania działań adekwatnych do rzeczywistych oczekiwań społeczności lokalnej oraz stworzyły warunki do pełniejszego wykorzystania potencjału mieszkańców.

4. CHARAKTERYSTYKA OPOLA

Miasto Opole od 1950 roku jest stolicą **województwa opolskiego** oraz największym ośrodkiem akademicko-kulturowym tego regionu. Przez lata rozwijająca się infrastruktura miejska przyciągnęła do siebie studentów kształcących się m.in. na Uniwersytecie Opolskim i Politechnice Opolskiej, a także licznych prywatnych uczelniach wyższych. Współczesne Opole to harmonijne połączenie tradycji z nowoczesnością, nauki z biznesem. Tu powstają innowacyjne projekty, które znajdują zastosowanie w firmach krajowych i zagranicznych. Turyści oraz inwestorzy mogą korzystać z dobrze rozwiniętej infrastruktury. Opole jest miastem prorodzinnym, przyjaznym dorastaniu i starzeniu się.

A. POŁOŻENIE I INFRASTRUKTURA MIEJSKA

Miasto Opole położone jest w centralnej części województwa opolskiego i jest jedynym miastem na prawach powiatu w regionie. Miasto usytuowane jest pomiędzy dwoma kluczowymi dla rozwoju kraju ośrodkami przemysłowo-usługowymi – Wrocławiem i Katowicami, od których dzieli je kolejno 100 km i 110 km.

Rysunek 1. Położenie Miasta Opola na mapie województwa opolskiego

Źródło: google.com

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Teren Miasta zajmuje powierzchnię 149 km², która obejmuje **13 dzielnic**, nad których rozwojem i integracją czuwa Rada ds. Rozwoju Dzielnic Miasta Opola. Miasto jest obszarem silnie zurbanizowanym, jednakże na jego obszarze mieszkańcy oraz turyści mogą cieszyć się licznymi parkami i atrakcjami wykorzystującymi naturalne uwarunkowania Miasta. Do najpopularniejszych należy Ogród Zoologiczny, Wyspa Bolko czy Park Nadwiślański, natomiast najważniejszą wizytówką przyrodniczą Miasta Opola jest przepływająca przez nie Odra, dzieląca Wschodnią i Zachodnią część Miasta.

Miasto Opole tworzy mieszkańcom dogodne warunki do edukacji i stale poszerza swoją bazę oświatowo-wychowawczą. Na terenie Miasta funkcjonuje:

- **27 placówek opieki nad dziećmi do lat 3**, czyli żłobków i klubów dziecięcych, z czego 5 publicznych, dysponującymi łącznie 1 698 miejscami,
- **59 przedszkoli**, w tym 36 publicznych, skierowanych do 3 876 dzieci,
- **23 szkoły podstawowe**, zapewniające edukację 8 653 uczniom,
- **36 szkół ponadpodstawowych**, umożliwiających kształcenie się 9 540 osobom.

Każda z placówek posiada w swojej strukturze świetlice szkolną, która zapewnia dzieciom opiekę i wspiera ich wszechstronny rozwój. Dodatkową formą wsparcia rodzin z dziećmi są placówki wsparcia dziennego. Na terenie Miasta funkcjonuje **13 świetlic** prowadzących pracę podwórkową, opiekuńczą, a także specjalistyczną. Działalność na rzecz rozwoju społeczno-kulturowego mieszkańców Miasta Opola prowadzona jest przez funkcjonowanie **instytucji artystycznych**:

- **Narodowe Centrum Polskiej Piosenki** wraz z działającymi w jego strukturach **Amfiteatrem Tysiąclecia w Opolu**,
- **Muzeum Polskiej Piosenki w Opolu**,
- **Opolski Teatr Lalki i Aktora**,
- **Miejska Biblioteka Publiczna im. Jana Pawła II w Opolu wraz z 21 filiami**,
- **Galeria Sztuki Współczesnej w Opolu**.

Ponadto w mieście funkcjonuje 21 przychodni POZ, z tego 3 miejskie, 13 placówek wsparcia dziennego, 4 Domy Dziennego Pobytu, 23 Kluby Seniora.

B. SYTUACJA DEMOGRAFICZNA I PROGNOZA LUDNOŚCI

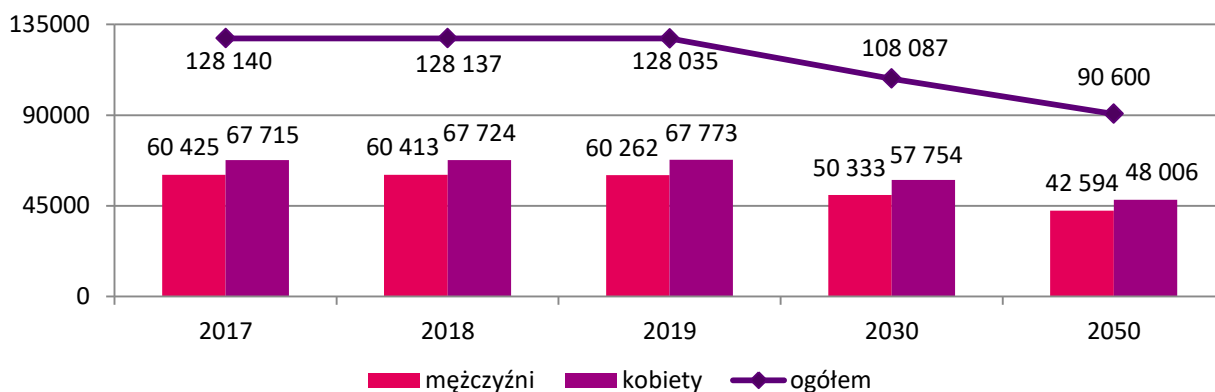
Struktura demograficzna Miasta Opola jest rezultatem procesów demograficznych w przeszłości, a jednocześnie determinuje kształtowanie się przyszłych zjawisk demograficznych i społecznych. Rozpoznanie istotnych cech, zjawisk i procesów społecznych jest także kontekstem dla weryfikacji kierunków dotychczasowych działań na rzecz rozwiązywania problemów społecznych, a co za tym idzie umożliwia wnioskowanie dotyczące wymaganych w tym zakresie zmian - skali interwencji i jej rodzaju.

Na przestrzeni ostatnich lat liczba mieszkańców Miasta Opola zmniejszyła się. Według danych statystycznych populacja Miasta liczy 128 035 mieszkańców. Liczba kobiet zamieszkujących Miasto znacząco przewyższa liczbę mężczyzn – 67 773 mieszkanki stanowi 53% ludności. Współczynnik feminizacji w Mieście Opolu wynosi 112, co oznacza, że na każdych 100 mężczyzn przypada 112 kobiet. Przewiduje się, że do końca

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

2030 roku liczba ludności spadnie do 108 087 mieszkańców, a do 2050 roku do 90 600 osób (spadek względem 2019 roku o 29%). Zmiana będzie szczególnie widoczna wśród kobiet (spadek o 29%), jednakże nadal będą stanowiły większość mieszkańców Miasta (53%).

Wykres 1. Liczba mieszkańców Miasta Opola w latach 2017-2019 i prognoza na rok 2030 i 2050

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Na bieżącą sytuację demograficzną wpływ ma wiele czynników. Jednym z nich jest przyrost naturalny, czyli różnica między liczbą urodzeń żywych, a liczbą zgonów. W Mieście Opolu w bardzo szybkim tempie zachodzą negatywne zmiany w tym zakresie. Co roku umiera większa liczba mieszkańców, natomiast liczba nowonarodzonych dzieci nie rośnie adekwatnie do potrzeb.

Struktura ludności Miasta Opola według ekonomicznych grup wieku w roku 2019 przedstawia się następująco:

- 13,9% jest w wieku przedprodukcyjnym – 15 lat i mniej;
- 60,7% mieszkańców jest w wieku produkcyjnym – dla kobiet jest to między 16-59 rokiem życia, a dla mężczyzn między 16-64;
- 25,4% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym (65 lat i więcej dla mężczyzn, 60 lat i więcej dla kobiet).

Na przestrzeni ostatnich lat nastąpiły znaczące zmiany w zakresie udziału mieszkańców Miasta w poszczególnych ekonomicznych grupach wiekowych. Udział dzieci i młodzieży w ogóle populacji Miasta systematycznie się zwiększa, natomiast największą część mieszkańców stanowią osoby w wieku produkcyjnym. W wieku emerytalnym jest co czwarty mieszkaniec (25,4%), a ich udział stale się zwiększa na skutek wydłużania się przeciętnej długości życia i podnoszenia jakości usług medycznych. Struktura wieku mieszkańców Miasta Opola odbiega od wskaźników w całym kraju. W Polsce jest to 18,1% osób w wieku przedprodukcyjnym, 60% w wieku produkcyjnym oraz 21,9% w wieku poprodukcyjnym. Prognoza demograficzna do 2030 i 2050 roku przewiduje znaczące zmiany struktury wieku mieszkańców Miasta Opola. Do 2050 roku osoby w wieku przedprodukcyjnym stanowić będą zaledwie 12,4% społeczeństwa. W przypadku osób w wieku produkcyjnym ich odsetek zwiększy się do 2030 roku, natomiast do 2050 roku znacząca część będzie znajdować się w wieku poprodukcyjnym, przez co osoby aktywne zawodowo stanowić będą jedynie 55% populacji. Negatywna zmiana dotyczyć będzie również osób w wieku poprodukcyjnym – w 2019 roku co czwarty mieszkaniec Miasta Opola był seniorem, natomiast do 2050 roku będzie to co trzecia osoba.

**Tabela 2. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w ogólnej liczbie ludności w latach 2017-2019
prognoza na rok 2030 i 2050 (w procentach)**

wyszczególnienie	2017	2018	2019	2030	2050
wiek przedprodukcyjny	13,4	13,6	13,9	13,1	12,4
wiek produkcyjny	62,5	61,6	60,7	61,1	55
wiek poprodukcyjny	24,1	24,8	25,4	25,9	32,6

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Na strukturę ludności wpływają również procesy migracyjne ludności z oraz do Miasta Opolą, zarówno w obrębie Polski, tj. migracje wewnętrzne, jak i zagraniczne, czyli zewnętrzne. Na przestrzeni analizowanych lat saldo migracji wewnętrznych i zewnętrznych zawsze przyjmowało wartości dodatnie, co świadczy o atrakcyjności Miasta wśród nowych i potencjalnych mieszkańców, a jednocześnie jego pozytywnym odbiorem przez dotychczasowych.

Tabela 3. Saldo migracji wewnętrznych i zewnętrznych w Mieście Opolu w latach 2017-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
saldo migracji wewnętrznych	30	195	131
saldo migracji zagranicznych	45	73	59

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Prognozy demograficzne dla miasta Opolą nie są optymistyczne. W świetle przewidywanych zmian ludności (spadku liczby mieszkańców oraz wzrostu liczby seniorów), będzie zmagać się z wieloma trudnościami, chociażby na rynku pracy, na którym zmniejszy się liczba osób aktywnych zawodowo, a zarazem zwiększy się potrzeba finansowania świadczeń emerytalnych. Wysoki odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym znacząco wpłynie również na konieczność reorganizacji systemu polityki społecznej, dlatego konieczne jest perspektywiczne ujęcie działań, poprzez rozwijanie środowiskowych form wsparcia, infrastruktury zdrowia oraz katalogu usług społecznych, tak aby w pełni odpowiadało ono na potrzeby mieszkańców.

DIAGNOZA OBSZARÓW STRATEGICZNYCH

Na podstawie danych empirycznych przekazanych przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie, Miejskie Centrum Świadczeń, danych Głównego Urzędu Statystycznego, Powiatowego Urzędu Pracy oraz innych jednostek organizacyjnych Miasta, do każdego z obszarów wymienionych we wprowadzeniu do Strategii przeprowadzono analizy diagnostyczne, w skład których wchodzi charakterystyka i skala problemu oraz podejmowane działania interwencyjne.

1. RODZINA

Rodzina stanowi integralną część społeczeństwa, jest jego najmniejszą, a zarazem podstawową komórką, do której należymy od chwili urodzenia. Rodzina należy do tych instytucji społecznych, które pomimo wielu zmian zachodzących w społeczeństwie, znajduje się na szczycie hierarchii wartości społecznych, a szczęście rodzinne spostrzegane jest jako najważniejsza wartość, którą Polacy kierują się w swoim życiu (ok. 80% badanych). Przekonanie, że rodzina jest ważna w życiu jednostek oraz to, że stanowi ona cel, do którego warto dążyć, obecne jest w wielu różnych kulturowo zbiorowościach. Rodzina pełni rolę najważniejszej grupy społecznej człowieka. W rodzinie wychowują się kolejne pokolenia, które w późniejszym okresie swojego życia kreują społeczeństwo. Rodzina jest fundamentem całego społeczeństwa, jest też jednym z najważniejszych czynników wpływających na powstanie ładu społecznego oraz prawnego, a jej ochronę, poczynawszy od prawa do życia, gwarantuje Konstytucja. Dobrze funkcjonująca rodzina zaspokaja ważne potrzeby materialne, społeczne i kulturowe swoich członków, a jej kondycja ma zasadniczy wpływ zarówno na funkcjonowanie jednostek jak i wspólnot, w tym samorządowych.

Funkcjonowanie rodziny nie jest zatem tylko jej własną sprawą lecz jej dobrostan leży w interesie społecznym zarówno państwa, regionu jak i gminy, na nich więc ciąży obowiązek wspierania rodziny i stwarzania dla niej przyjaznych warunków do rozwoju.

W celu usystematyzowania działań na rzecz rodziny została zdefiniowana **polityka rodzinna** jako specyficzny obszar interwencji władz publicznych w życie rodzin i warunki ich bytu.

Polityka rodzinna definiowana jest jako „działania rządu (władz państwowych) na rzecz dzieci i ich rodziców mające na celu kształtowanie, zgodnie z zasadą pomocniczości, odpowiednio korzystnej sytuacji życiowej rodzin posiadających dzieci lub poszczególnych osób spełniających role rodzinne (rodzin zastępczych)”⁵. Polityka rodzinna koncentruje się na działaniach, które wspierają rodziny będące w trudnym położeniu życiowym czy niespełniające podstawowych funkcji wobec swoich członków. Wśród instrumentów polityki rodzinnej można wymienić: świadczenia pieniężne, mechanizmy umożliwiające godzenie obowiązków zawodowych i rodzinnych, ulgi podatkowe oraz usługi społeczne⁶.

Choć definicja powyższa nie jest jedyną funkcjonującą w obiegu to jej istotą jest nakierowanie uwagi władz, w tym samorządowych, na zdefiniowanie problemów, które należy w danej społeczności w danym czasie rozwiązać.

⁵ J. Mazur, *Pro familia et societate. Wybrane zagadnienia polityki społecznej*, Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie, Wydawnictwo Naukowe, Kraków 2013, s. 106–107.

⁶ G. Firlit-Fesnak, *Rodziny polskie i polityka rodzinna; stan i kierunki przemian*, w: *Polityka społeczna*, red. G. Firlit-Fesnak, M. Szyłko-Skoczny, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2011, s. 187–189.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Głównym dokumentem określającym kierunki polityki prorodzinnej Miasta Opola jest **Program „Opolska Rodzina” na lata 2019-2029.**

Zadaniem Programu jest przede wszystkim wyznaczenie przyszłościowych kierunków postępowania Miasta Opola w zakresie działań prorodzinnych, prosenioralnych oraz wsparcia osób z niepełnosprawnościami – ze szczególnym uwzględnieniem ulg i zniżek. Wsparcie dla ww. grup stanowi priorytetowe zadanie Miasta Opola i wymaga podjęcia wieloaspektowych działań, w tym także działań wykraczających poza ustawowe zadania gminy.

Celem głównym Programu jest promowanie wartości rodzinnych w społeczności lokalnej oraz kształtowanie wśród mieszkańców Miasta Opola właściwych postaw i zachowań, sprzyjających szeroko rozumianej integracji z osobami niepełnosprawnymi. Program przyczynia się również do wspierania rodziny w wypełnianiu podstawowych funkcji, tworzenia odpowiednich warunków do życia i rozwoju dziecka oraz samodzielnego, godnego i aktywnego życia seniorów oraz osób niepełnosprawnych.

Cele głównego Programu realizowane są poprzez następujące cele szczegółowe:

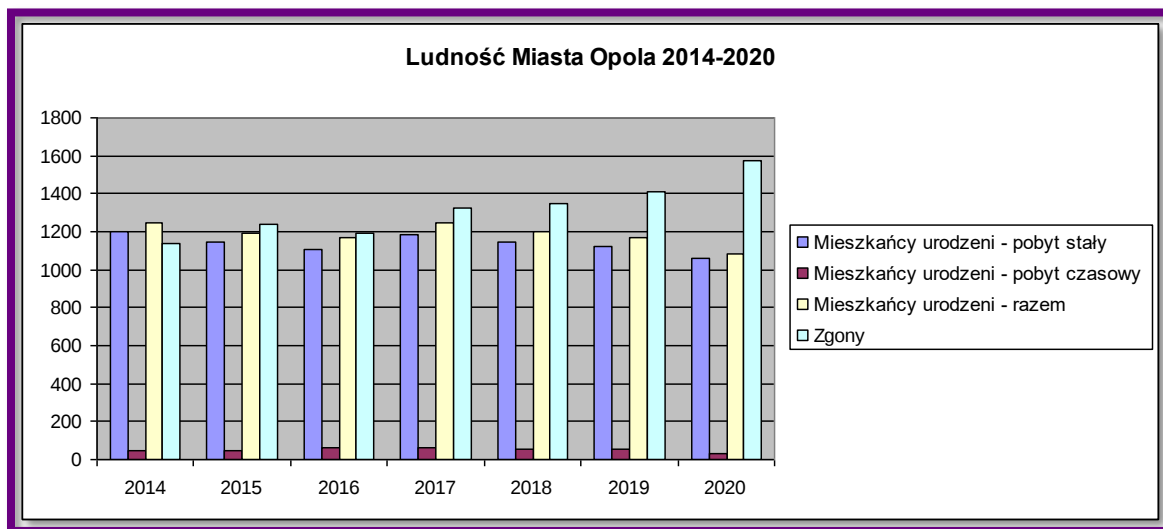
1. promowanie modelu rodziny z dziećmi i pozytywnego wizerunku rodziny wielodzietnej, osób starszych i niepełnosprawnych;
2. umocnienie rodziny i wsparcie jej funkcji, z uwzględnieniem potrzeb rodzin wielodzietnych;
3. poprawę warunków życia i wzmocnienie kondycji rodzin oraz seniorów;
4. zwiększenie szans rozwojowych dzieci i młodzieży z rodzin wielodzietnych;
5. ułatwienie rodzinom dostępu do dóbr kultury, sportu, rekreacji oraz do usług oferowanych przez jednostki organizacyjne Miasta Opola;
6. zapewnienie seniorom wsparcia oraz pomocy adekwatnej do potrzeb wynikających z wieku i stanu zdrowia;
7. ułatwienie osobom niepełnosprawnym dostępu do dóbr kultury, sportu, rekreacji oraz do usług oferowanych przez jednostki organizacyjne Miasta Opola;
8. poprawę warunków życia osób niepełnosprawnych;
9. zwiększenie szans rozwojowych i życiowych osób niepełnosprawnych;
10. poszerzanie możliwości spędzania wolnego czasu przez osoby niepełnosprawne.

Tabela 4. Liczba urodzeń i zgonów w mieście Opolu 2014-2020

Lp.	Liczba urodzeń i zgonów w Mieście Opolu	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	łącznie
1	Mieszkańcy urodzeni - pobyt stały	1197	1148	1109	1182	1147	1119	1058	7960
	Mieszkańcy urodzeni - pobyt czasowy	49	46	61	66	55	52	28	357
2	Liczba zgonów	1135	1237	1192	1326	1351	1411	1575	9227

Źródło: Wydział Polityki Społecznej Miasta Opola

Wykres 2. Liczba urodzeń i zgonów w mieście Opolu 2014-2020 (ujęcie graficzne)

Źródło: Wydział Polityki Społecznej Miasta Opola

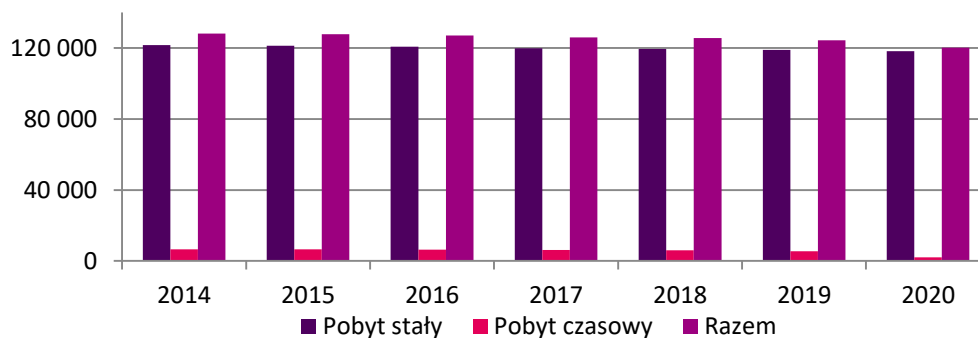
Tabela 5. Liczba mieszkańców Miasta Opola 2014-2020

Liczba mieszkańców Miasta Opola	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Pobyt stały	121 593	121 246	120 655	119 860	119 515	118 988	118 218
Pobyt czasowy	6573	6567	6431	6116	6068	5405	2013
Razem	128 166	127 813	127 086	125 976	125 583	124 393	120 231

Źródło: Wydział Polityki Społecznej Miasta Opola

Wykres 3. Liczba mieszkańców Miasta Opola 2014-2020 (ujęcie graficzne)

Źródło: Wydział Polityki Społecznej Miasta Opola

Z dniem 9 czerwca 2011 roku ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej uregulowane zostały:

- zasady i formy wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych;
- zasady i formy sprawowania pieczy zastępczej oraz pomocy w usamodzielnianiu jej pełnoletnich wychowanków;
- zadania administracji publicznej w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej;
- zasady finansowania wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej;
- zadania w zakresie postępowania adopcyjnego.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

W celu ustalenia priorytetów i strategii Miasta Opolą w zakresie realizacji zadań wynikających z powyższej ustawy Rada Miasta Opolą przyjęła Uchwałę Nr XI/186/19 z dnia 30 maja 2019 r. ws. przyjęcia **Programu Wspierania Rodziny i Rozwoju Pieczy Zastępczej w Opolu na lata 2019 – 2021.**

Wprowadzając ustawę o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, zastępującą zapisy ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, ustawodawca nałożył nowe obowiązki na samorządy. **Pomoc rodzinie naturalnej pozostała w gestii gminy natomiast organizację pieczy zastępczej powierzono powiatowi.** Miasto Opole realizuje zadania gminy oraz powiatu w zakresie:

- wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych poprzez zespół planowanych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania tych funkcji;
- systemu pieczy zastępczej w ramach działań zespołu osób i instytucji ukierunkowanych na zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadku niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców.

Program Wspierania Rodziny i Rozwoju Pieczy Zastępczej w Opolu na lata 2019 – 2021 jest dokumentem strategicznym, nakreślającym w perspektywie 3-letniej cele, priorytety oraz kierunki działań, które są pomocne w stworzeniu spójnego systemu pomocy dla rodziny przeżywającej trudności w opiece nad dziećmi i wychowywaniu dzieci, opartego na współpracy wszystkich instytucji, organizacji i osób pracujących z dziećmi i rodzicami. Efektywna realizacja programu przez współpracujące ze sobą ogniwa systemu może powstrzymać destrukcyjne procesy zachodzące w rodzinach i pomóc w dokonaniu przemiany, skutkującej wzmocnieniem i rozwojem rodzin oraz, a co najważniejsze, w utrzymaniu w nich dzieci. Natomiast w przypadku kiedy rodzina naturalna nie wypełnia swojej funkcji względem dziecka w sposób prawidłowy, co skutkuje koniecznością zabrania dziecka ze środowiska rodzinnego – program precyzuje sposób zorganizowania pieczy zastępczej i jej rozwój na potrzeby wsparcia dzieci na czas przebywania poza rodziną biologiczną.

A. SYSTEM POMOCY SPOŁECZNEJ

Mieszkańcy Miasta Opolą, którzy z jakiegokolwiek powodu znaleźli się w sytuacji kryzysowej, mogą korzystać z szerokich usług społecznych i wsparcia w ramach kompleksowego systemu pomocy społecznej.

Rozbudowany system instytucji pomocy społecznej i wsparcia rodziny służy wszystkim grupom społecznym zmagającym się z różnego rodzaju trudnościami życiowymi.

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać wykorzystując własne zasoby i możliwości. Pomoc społeczną organizują organy administracji rządowej i samorządowej.

Organy te realizując zadania pomocy społecznej współpracują, na zasadzie partnerstwa, z organizacjami pozarządowymi, Kościołem Katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi.

Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokajania niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Zadaniem pomocy społecznej

jest zapobieganie trudnym sytuacjom życiowym przez podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem.

Podstawowym celem działań podejmowanych w obszarach pomocy społecznej i wspierania rodziny jest zapewnienie niezbędnej pomocy osobom i rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej, przezwyciężenie tych kryzysów, wyrównywanie ich szans w funkcjonowaniu w społeczeństwie oraz zapewnienie szeroko rozumianego wsparcia rodzinom i dzieciom w nich przebywającym.

Rodzina, w pierwszej kolejności, powinna mieć możliwość samodzielnego zmierzenia się ze swymi problemami, co pozwala zwiększyć jej szansę na prawidłowe funkcjonowanie w środowisku oraz stymuluje aktywność własną, wyzwala potencjał i pozwala na uczenie się nowych umiejętności. Pomoc powinna w miarę możliwości doprowadzić do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin poprzez przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych przy wykorzystaniu własnych zasobów oraz zasobów środowiska. Osoby i rodziny korzystające z pomocy społecznej są obowiązane do współudziału w rozwiązywaniu ich trudnej sytuacji życiowej.

Pomoc społeczna polega w szczególności na:

- 1) przyznawaniu i wypłacaniu świadczeń,
- 2) pracy socjalnej,
- 3) prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej,
- 4) analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej,
- 5) realizacji zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych,
- 6) rozwijaniu nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb.

Wiodącym realizatorem zadań z zakresu pomocy społecznej w Mieście Opolu jest **Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Opolu**, który:

- przeciwdziała wykluczeniu społecznemu;
- wspiera rodziny we właściwym wypełnianiu ich funkcji i zadań;
- pomaga osobom z niepełnosprawnościami ;
- pomaga dzieciom pozbawionym opieki i wychowania⁷.

Ponadto w systemie pomocy społecznej w Mieście Opolu funkcjonują:

- Dom Pomocy Społecznej dla Kombatantów w Opolu,
- Dom Pomocy Społecznej prowadzony w Opolu przez Zgromadzenie Sióstr św. Jadwigi,
- Dom Pomocy Społecznej prowadzony przez Zgromadzenie Sióstr Pielęgniarek Trzeciego Zakonu Regularnego św. Franciszka,
- Miejski Ośrodek Pomocy Osobom Bezdomnym i Uzależnionym w Opolu,
- Środowiskowy Dom Samopomocy dla Osób z Zaburzeniami Psychicznymi „Magnolia” w Opolu,
- środowiskowy dom samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi prowadzony przez Fundację Dom Rodzinnej Rehabilitacji Dzieci z Porażeniem Mózgowym w Opolu.

⁷ Statut Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Opolu.

Świadczenia z zakresu pomocy społecznej udzielane są osobom i rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej. Przyznawane świadczenia mają zarówno charakter obowiązkowy jak i fakultatywny. Prawo do świadczeń pieniężnych określonych przepisami ustawy o pomocy społecznej w 2020r. przysługiwało osobom i rodzinom, których dochód na osobę w rodzinie nie przekraczał:

- dla osoby samotnie gospodarującej 701 zł,
- dla gospodarstw domowych wieloosobowych 528zł na osobę w rodzinie,

przy jednoczesnym wystąpieniu co najmniej jednej przesłanki określonej ustawą o pomocy społecznej.

Pomoc środowiskowa udzielana jest w ramach działalności **pięciu Rejonów Opiekuńczych Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Opolu**.

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Opolu udziela wszechstronnego specjalistycznego wsparcia również w ramach funkcjonujących w jego strukturach komórek organizacyjnych, tj.:

- Ośrodek Interwencji Kryzysowej;
- Klub Integracji Społecznej;
- Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie;
- Ośrodek Readaptacji Społecznej „Szansa”;
- Punkt Konsultacyjny dla Osób Uzależnionych;
- Mieszkania Chronione;
- Domy Dziennego Pobytu „Złota Jesień”; „Magda-Maria”; „Malinka” wraz z filią „Dom Nad Odrą”;
- Centrum Informacyjno-Edukacyjne „Senior w Opolu”;
- Centrum Aktywizacji Społecznej;
- Dział Opieki Nad Rodziną i Dzieckiem.

Dla zobrazowania skali potrzeb w Mieście Opolu w zakresie korzystania z pomocy społecznej, w 2019 roku świadczenie z pomocy społecznej przyznano łącznie 2 011 osobom, natomiast w 2020r. liczba ta wzrosła do 2 169 osób; ok. 50% tej grupy stanowiły osoby w wieku produkcyjnym. Znaczące zmiany nastąpiły w przypadku osób do 17 roku życia, ponieważ ich liczba zmniejszyła się względem 2017 roku o ok. 80% w przedmiotowym roku.

Poniżej przedstawiono liczbę osób korzystających ze świadczeń w podziale na ekonomiczne grupy wieku i płeć. Do 2019 roku najwięcej osób korzystających z tego typu pomocy było w wieku produkcyjnym, natomiast w 2020 roku - poprodukcyjnym. W okresie lat 2017-2020 liczba osób korzystających ze wsparcia w grupie osób w wieku produkcyjnym zmniejszyła się zaledwie o 1,4%, natomiast osoby te stanowiły 46% wszystkich mieszkańców korzystających z pomocy społecznej. Osoby w wieku poprodukcyjnym stanowiły natomiast połowę beneficjentów pomocy społecznych, a ich liczba zwiększyła się o 109% w omawianym okresie. Głównymi beneficjentami Ośrodka są mężczyźni, którzy stanowią 60% osób w wieku przedprodukcyjnym i 62% korzystających w wieku produkcyjnym, natomiast wśród osób w wieku poprodukcyjnym większość stanowią kobiety, tj. 73%.

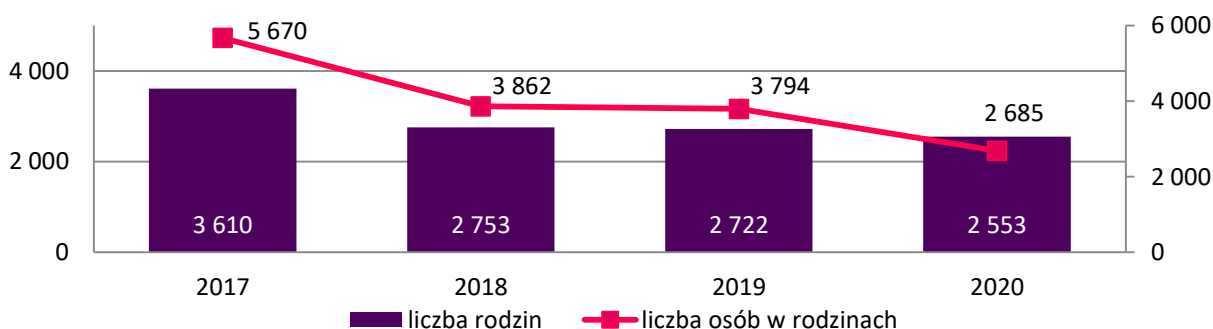
Tabela 6. Liczba osób, którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej w podziale na wiek i płeć według liczby wypłaconych świadczeń w latach 2017-2020

wiek	2017		2018		2019		2020	
	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety
przedprodukcyjny	417	187	117	51	107	44	85	34
produkcyjny	1 175	443	914	362	1 036	457	1 006	377
poprodukcyjny	516	405	962	684	868	609	1 078	786
łącznie	2 108	1 035	1 993	1 097	2 011	1 110	2 169	1 197

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 i 2020 rok

Na przestrzeni ostatnich lat liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w Mieście Opolu zmniejszyła się o 29%, natomiast liczba członków tych rodzin o 58%.

Wykres 4. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w Mieście Opolu w latach 2017-2020

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 i 2020 rok

W 2020 roku **najczęstszym powodem przyznawania pomocy** w Mieście Opolu była długotrwała lub ciężka choroba, z powodu której pomoc otrzymało 40% wszystkich rodzin. Drugim najczęstszym powodem udzielania pomocy społecznej w Mieście była niepełnosprawność oraz ubóstwo - 32% rodzin korzystających z pomocy społecznej. Częstym powodem udzielenia wsparcia jest także bezrobocie, bezdomność, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, alkoholizm, potrzeba ochrony macierzyństwa, trudności po opuszczeniu zakładu karnego oraz przemoc w rodzinie.

Rysunek 2. Najczęstsze powody korzystania z pomocy i wsparcia w 2020 roku

Źródło: Sprawozdanie z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Opolu za 2020 rok oraz informacja o potrzebach w zakresie pomocy społecznej i pieczy zastępczej.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

W 2019 roku Miasto Opole na realizację zadań z zakresu polityki społecznej przeznaczyło kwotę 244 143 359,90 zł, co stanowiło niemal **21% wszystkich wydatków Miasta**. W 2017 roku zadania w tym zakresie kosztowały 186 954 651,57 zł, co oznacza wzrost środków kierowanych na wsparcie mieszkańców Miasta o **7%**.

Kluczową formą świadczenia pomocy społecznej, szczególnie z punktu widzenia celu pomocy społecznej, którym jest przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych osób i rodzin, których nie są w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia i możliwości jest **praca socjalna**. Praca socjalna świadczona jest na rzecz poprawy funkcjonowania osób i rodzin w ich środowisku społecznym i prowadzona jest z osobami i rodzinami w celu rozwinięcia lub wzmocnienia ich aktywności i samodzielności życiowej oraz ze społecznością lokalną w celu zapewnienia współpracy i koordynacji działań instytucji i organizacji istotnych dla zaspokojenia potrzeb członków społeczności.

Praca socjalna może być prowadzona w oparciu o kontrakt socjalny, który jest sposobem określania współdziałania osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej w celu wzmocnienia aktywności i samodzielności życiowej, zawodowej lub przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.

Kontrakt socjalny jest zawierany i realizowany przez pracownika socjalnego oraz osobę deklarującą wolę udziału w przezwyciężaniu własnych trudności.

Tabela 7. Liczba kontraktów socjalnych i osób nimi objętych w latach 2017-2020 w Mieście Opolu

	2017	2018	2019	2020
kontrakty	60	79	83	73
osoby	62	66	69	73

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2017, 2018, 2019 i 2020 rok

Instrumentem pracy socjalnej są **wywiady środowiskowe** przeprowadzane z członkami rodzin zmagającymi się z różnymi trudnościami życiowymi lub w których występują zachowania zagrażające zdrowiu i życiu. Na przestrzeni lat 2017-2020 liczba osób, z którymi zostały one przeprowadzone nie ulegała znaczącym zmianom. W 2017 roku było ich 2 108, a w 2020 roku 2 243. Zwiększyła się również liczba rodzin, w których wywiady się odbyły. W przedmiotowym roku było ich 2 115, czyli o 13% więcej niż w roku 2017.

Tabela 8. Liczba osób i rodzin, z którymi przeprowadzono wywiady środowiskowe w latach 2017-2020

	2017	2018	2019	2020
liczba osób ogółem	2 108	2 085	2 110	2 243
liczba rodzin	1 878	1 928	1 949	2 115
liczba osób w rodzinach	2 770	2 619	2 603	2 762

Źródło: Sprawozdanie z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Opolu za 2019 rok oraz informacja o potrzebach w zakresie pomocy społecznej i pieczy zastępczej oraz OZPS za 2020 rok

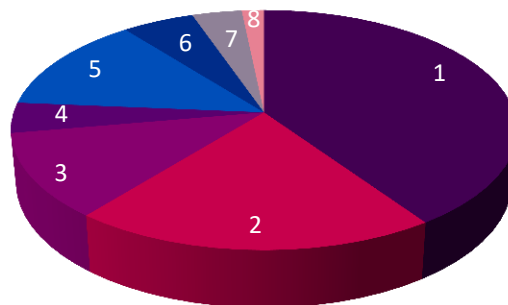
STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Skuteczną realizację ustawowych: obligatoryjnych i fakultatywnych oraz niekonwencjonalnych zadań pomocy społecznej gwarantuje kadra Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie.

Struktura zatrudnienia w Miejskim Ośrodku Pomocy Rodzinie, wraz z otoczeniem administracyjnym oraz obsługi to – 245 osób, w tym wysoko wyspecjalizowana kadra zarządzająca oraz pracownicy udzielający świadczeń oraz wszechstronnego wsparcia, gwarantujący wysoką jakość usług na rzecz mieszkańców Miasta Opola.

Rysunek 3. Struktura zatrudnienia w MOPR Opole

1	wyższe mgr	40,41%	99
2	wyższe podypl.	20,41%	50
3	wyższe zawodowe	11,43%	28
4	policealne	4,08%	10
5	średnie	13,06%	32
6	zawodowe	5,31%	13
7	podstawowe	3,67%	9
8	doktorskie	1,63%	4
łącznie		100,00%	245

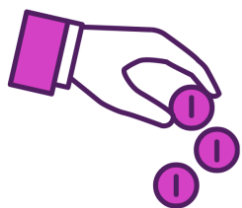

Źródło: Wydział Polityki Społecznej Miasta Opola

Kadra MOPR w Opolu:

- 11 pracowników socjalnych posiada 1° specjalizacji zawodowej w zawodzie pracownik socjalny;
- 3 pracowników socjalnych posiada 1° i 2° specjalizacji zawodowej w zawodzie pracownik socjalny;
- 5 pracowników socjalnych posiada 2° specjalizacji zawodowej w zawodzie pracownik socjalny;
- 1 pracownik niebędący pracownikiem socjalnym posiada 1° specjalizacji zawodowej w zawodzie pracownik socjalny;
- 1 pracownik niebędący pracownikiem socjalnym posiada 1° i 2° specjalizacji zawodowej w zawodzie pracownik socjalny.

B. UBÓSTWO

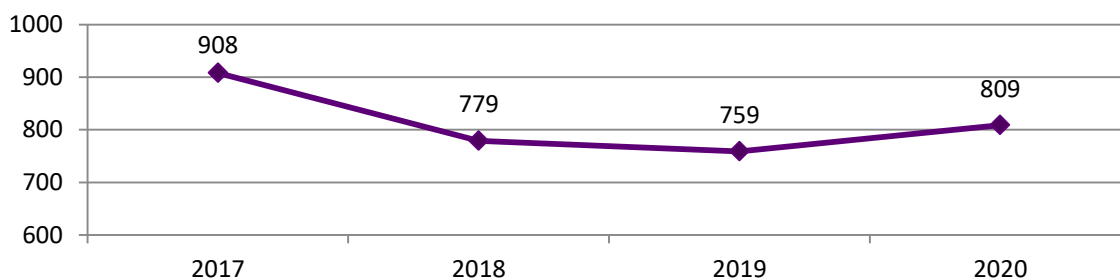

Diagnoza w zakresie poziomu ubóstwa wśród mieszkańców Miasta Opola na podstawie danych statystycznych dotyczących liczby beneficjentów pomocy społecznej umożliwiła określenie stanu najbardziej aktualnego, jak również porównanie dynamiki zachodzących procesów poprzez analizę zmian na przestrzeni lat.

W 2020 roku ubóstwo było 3 najczęstszym powodem udzielania pomocy i wsparcia z pomocy społecznej opolskim rodzinom. Z jego powodu świadczenia materialne i pozamaterialne otrzymało łącznie 809 rodzin.

Ogólna liczba rodzin zamieszkujących Miasto, którym zostały udzielone pomoc i wsparcie z powodu ubóstwa uległa na przestrzeni lat 2017-2020 wahaniu. W 2017 roku z tego powodu z pomocy skorzystało 908 rodzin, w 2019 roku – 759, natomiast w 2020 roku – 809, co oznacza spadek w tym okresie o 11%.

Wykres 5. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu ubóstwa na przestrzeni lat 2017-2020

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018, 2019 i 2020 rok

Ważnym elementem umożliwiającym określenie skuteczności obecnego systemu pomocy społecznej wobec osób doznających ubóstwa jest określenie skali **długotrwałego korzystania z pomocy społecznej**, czyli przez okres 18 miesięcy w okresie ostatnich 36 miesięcy. W Mieście od lat taka sytuacja utrzymuje się na wysokim poziomie, a analizy wskazują, że problem ten dotyczy w niemal równym stopniu mężczyzn, co i kobiet, które w 2019 roku stanowiły 55% wszystkich osób długotrwale pobierających świadczenia.

Osobom doznającym ubóstwa, które nie są w stanie samodzielnie przezwyciężyć tych trudności przysługują różne formy wsparcia finansowego. Wśród nich wskazać można:

- **Zasiłek stały,**
- **Zasiłek okresowy,**
- **Zasiłek celowy.**

Na przestrzeni ostatnich lat zmniejszyła się liczba osób korzystających ze wsparcia MOPR w Opolu w formie zasiłku okresowego oraz zasiłku celowego, natomiast zasiłek stały stale zwiększa liczbę swoich beneficjentów. W ostatnich latach wysokość środków przeznaczanych na zasiłki dla mieszkańców Miasta stale się zwiększa. Spowodowane jest to stałym podnoszeniem wysokości świadczeń, w celu zmniejszenia się różnic i nierówności społecznych o charakterze ekonomicznym w społeczeństwie. W świetle prognoz konieczne jest rozwijanie pozafinansowych form wsparcia osób, które ze względu na swój stan zdrowie i wiek, nie są w stanie podjąć działalności zarobkowej i uniezależnić się od systemu pomocy społecznej.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

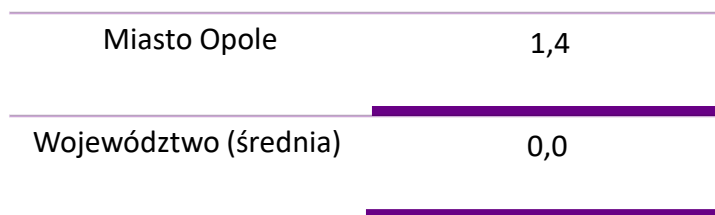
Jednym z rządowych działań z zakresu wsparcia osób zmagających się z trudną sytuacją finansową jest funkcjonujący od stycznia 2019 roku program „**Posiłek w szkole i w domu**”, który zastąpił realizowany w latach poprzednich program „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”. Ograniczenie zjawiska niedożywienia dzieci i młodzieży z rodzin o niskich dochodach lub znajdujących się trudnej sytuacji materialnej, osób samotnych, w podeszłym wieku i niepełnosprawnych jest jednym z kluczowych kierunków działań polityki społecznej Państwa. Dodatkowo, Miasto Opole organizuje warsztaty „Nie marnuj żywności”, które mają na celu uświadomienie mieszkańcom skali problemu wyrzucania jedzenia i przybliżyć sposoby racjonalnego i odpowiedzialnego zarządzania budżetem domowym.

Osoby przeżywające trudności życiowe i niepotrafiące własnymi zasobami przezwyciężyć sytuacji kryzysowej jaką jest ubóstwo, mogą zostać objęci także wsparciem w ramach **Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa na lata 2014-2020 (FEAD)** realizowanego przez Bank Żywności w Opolu. Podmiotem kwalifikującym mieszkańców do otrzymania wsparcia jest Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Opolu, który wraz z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Osobom Bezdomnym i Uzależnionym w Opolu jest dystrybutorem żywności. Nieodpłatne artykuły żywnościowe, tj. paczki żywnościowe oraz posiłki, przysługują osobom, których **dochód nie przekracza 150% kryterium dochodowego**

Dla osób uzyskujących niskie dochody lub pozbawionych dochodów istnieje możliwość dofinansowania do wydatków mieszkaniowych i energetycznych ponoszonych z związku z zajmowaniem lokalu mieszkalnego. Obserwowany stały spadek liczby gospodarstw domowych korzystających ze świadczeń pieniężnych w formie **dodatków mieszkaniowych** oraz **dodatków energetycznych**.

Poziom ubóstwa mieszkańców jest Miasta jest niższy niż w całym województwie opolskim, o czym świadczy wysokość wskaźnika ubóstwa w wymiarze finansowym, który kształtuje się dla Miasta Opola na poziomie 1,4.

Rysunek 4. Wartość wskaźnika ubóstwa w wymiarze finansowym w Mieście Opolu, powiecie opolskim oraz województwie opolskim w 2018 roku

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018 rok

C. BEZDOMNOŚĆ

Problem bezdomności jest ściśle powiązany z ubóstwem wśród mieszkańców Miasta Opola. Osoby z trudną sytuacją lokalową lub pozostający bez domu oraz którym nie przysługuje lokal socjalny z zasobów Miasta korzystają z innych form wsparcia. Pomoc społeczna osobom bezdomnym uwzględnia przede wszystkim objęcie ich:

- **schronieniem** w placówkach,
- **poradnictwem specjalistycznym**, m.in. w zakresie uzależnień,
- **pomocą socjalną** umożliwiającą zaplanowanie kompleksowych działań w celu pokonania bezdomności,
- **pomocą prawną**, która umożliwia uregulowanie ich sytuacji lokalowo-finansowej,
- **edukacją**, zarówno w zakresie wzmocnienia szans na rynku pracy jak i nabycia niezbędnych kompetencji społecznych,
- **działalnością motywującą**, która ma doprowadzić do zmiany sposobu życia.

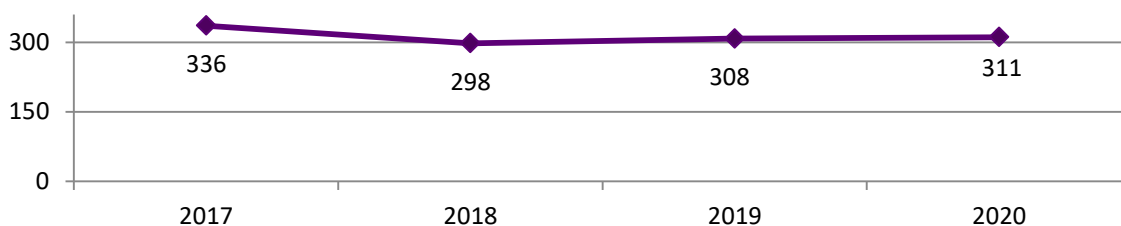
Działalność na rzecz wsparcia osób bezdomnych i umożliwienie im pokonania tego kryzysowego etapu ich życia prowadzona jest przez **Miejski Ośrodek Pomocy Osobom Bezdomnym i Uzależnionym w Opolu**.

Miasto Opole dysponuje pełną infrastrukturą wsparcia osób bezdomnych, również tych, które potrzebują specjalistycznego wsparcia. W ramach MOPOBiU w Opolu osoby bezdomne korzystają z:

1. **Ogrzewalni** czynnej w sezonie zimowym, tj. od października do końca kwietnia. Wyposażona jest w przestrzeń do odpoczynku i pomieszczenia sanitarne, a dodatkowo udzielana jest nieodpłatna pomoc medyczna.
2. **Noclegowni dla mężczyzn**
3. **Noclegowni dla kobiet**
4. **Schroniska** czyli placówki całodobowej dla osób, które są na etapie przezwycięzania swojego problemu i nabywają kompetencje dla prawidłowego, codziennego funkcjonowania w życiu społecznym.
5. **Schroniska z usługami opiekuńczymi**, świadczonymi w ramach projektu „Centrum Pomocy”.

Bezdomność jest jednym z powodów udzielenia pomocy i wsparcia z pomocy społecznej. Na przestrzeni ostatnich lat liczba osób korzystających ze wsparcia MOPR w Opolu utrzymuje się na wysokim poziomie, a w 2020 roku pomocą objęto 311 mieszkańców Miasta. Niemniej, skala bezdomności w Mieście Opolu jest znacznie wyższa. Jest to zjawisko powszechne występujące na obszarze całego kraju, gdyż osoby bezdomne mają większą szansę na otrzymanie jakiegokolwiek formy pomocy w dużych ośrodkach miejskich, dlatego przenoszą się na ich teren. Mają oni wówczas możliwość skorzystania z ogrzewalni i jadalni, ale także podjęcia drobnych prac porządkowych, dzięki którym są w stanie zakupić żywność.

Wykres 6. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu bezdomności w latach 2017-2020

Źródło: Sprawozdanie z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Opolu za 2017, 2018, 2019 i 2020 rok oraz informacja o potrzebach w zakresie pomocy społecznej i pieczy zastępczej.

Miasto Opole oraz jego jednostki organizacyjne podejmują liczne działania, które mają na celu zapobieganie zwiększeniu się skali bezdomności w Mieście, m.in. poprzez diagnozowanie sytuacji rodzin zalegających z płaceniem czynszu oraz szybkie interweniowanie w przypadku eksmisji rodzin z ich dotychczasowego mieszkania. Takie rodziny kierowane są do **Ośrodka Readaptacji Społecznej „Szansa”** przeznaczonego do czasowego pobytu rodzin oraz kobiet z dziećmi posiadających pozytywnie rozpatrzoną decyzję na lokal socjalny. Placówka zapewnia rodzinom schronienie, wsparcie socjalne i pomoc w odzyskaniu samodzielności, a także prowadzi szeroką działalność edukacyjną. W jego strukturze prowadzona jest **światlica środowiskowa „Szansa”**, w której realizowane są zajęcia dydaktyczno-wychowawcze oraz organizowane jest aktywne spędzanie czasu wolnego dla dzieci.

Mieszkańcy Miasta przeżywający kryzys życiowy jakim jest bezdomność korzystają również z innych wsparcia, które prowadzone są przez organizacje pozarządowe itp. wśród nich znajduje się:

- **Dom Matki i Dziecka** Diecezjalnej Fundacji Ochrony Życia przy ul. Maślowskiego 1;
- **Punkt Socjalny PCK „Ikar”** przy ul. Sienkiewicza 2;
- **Stołówka dla ubogich** przy ul. Minorytów.

Pracownicy socjalni prowadzący działalność na rzecz osób bezdomnych na terenie Miasta współpracują z szeregiem innych podmiotów, aby zapewnić osobom bezdomnym możliwie najwyższy poziom wsparcia oraz umożliwić im wyjście z kryzysu. Oddziaływania psychoterapeutyczne oraz profilaktyczne prowadzone w placówkach wsparcia (ORS „Szansa” oraz MOPOBiU w Opolu) w znaczącym stopniu przyczyniają się do realnych zmian w życiu swoich podopiecznych, którzy podejmują zatrudnienie lub terapię, rozpoczynają prowadzenie własnego domu oraz powracają do aktywnego życia społecznego.

D. WSPARCIE RODZIN Z DZIEĆMI

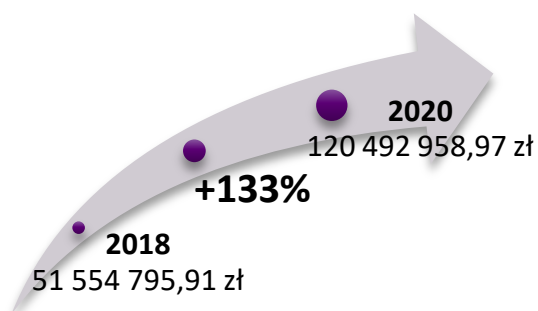
Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych to szeroki wachlarz działań przywracającym rodzinom zdolność do ich wypełniania. Wspieranie rodziny jest prowadzone za jej zgodą i aktywnym udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego. Wsparcie rodziny polega w szczególności na:

- wzmocnieniu roli i funkcji rodziny,
- rozwijaniu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny,
- podniesieniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny,
- pomocy w reintegracji i integracji rodziny,
- przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny,
- pracy z rodziną,
- pomocy w opiece i wychowaniu dziecka.

Liczne jednostki organizacyjne Miasta Opola oraz komórki organizacyjne Urzędu Miasta Opola podejmują działania w celu skutecznego wsparcia opolskich rodzin, realizując swoje podstawowe/statutowe i fakultatywne zadania, a także organizując wydarzenia kulturalne o charakterze integracyjnym, miejskie programy wsparcia i inne niekonwencjonalne działania. Integralność podejmowanych działań pozwala uzyskać pożądane efekty i wprowadzić skuteczne zmiany w zakresie funkcjonowania rodzin.

Rodziny posiadające jedno dziecko oraz rodziny wielodzietne korzystają z różnych form wsparcia w systemie pomocy społecznej – zarówno pieniężnych, jak i niepieniężnych.

Rodziny z dziećmi korzystają również z rządowego wsparcia w zakresie wychowania. **Program Rodzina 500+** został wprowadzony ustawą o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci i funkcjonuje od 1 kwietnia 2016 roku. Świadczenie wychowawcze przysługuje rodzicom bądź opiekunom dziecka do dnia ukończenia przez nie 18 roku życia w wysokości 500 zł miesięcznie, a jego celem jest częściowe pokrycie wydatków związanych z wychowywaniem dziecka, w tym z opieką nad nim i zaspokojeniem jego potrzeb życiowych.

W 2020 roku wypłacono **świadczenia wychowawcze 500+** dla 21 935 dzieci, których kwota wyniosła 120 492 958,97 zł. W 2018 roku była ona znacząco mniejsza i wyniosła 51 554 795,91 zł.

Rodziny zamieszkujące Miasto Opole mają możliwość korzystania również ze świadczeń w ramach rządowego programu „**Dobry start**”, który przysługuje dzieciom w związku z rozpoczęciem roku szkolnego lub osobom uczącym się do 20 roku życia oraz dzieciom lub osobom uczącym się do 24 roku życia – w przypadku dzieci lub osób uczących i legitymujących się orzeczeniem o niepełnosprawności.

Z tytułu urodzenia dziecka, u którego zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą jego życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu przysługuje jednorazowe świadczenie w wysokości 4 000 zł. MCS w Opolu jest realizatorem zadań ustawy z dnia 4 listopada 2016 roku o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za Życiem”.

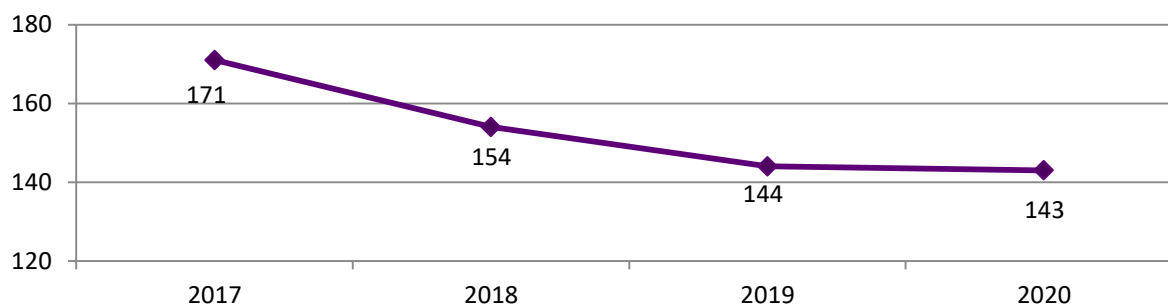
W przypadku samotnego wychowywania dzieci, gdy jeden z rodziców uchyla się od płacenia alimentów na rzecz dzieci, obowiązek ten jest realizowany z **funduszu alimentacyjnego**. Co roku z tego rodzaju wsparcia korzysta średnio 600 osób. W 2019 roku wypłacono łącznie 7 136 świadczeń na kwotę 3 108 249,35 zł.

Miasto Opole inicjuje liczne działania o charakterze lokalnym, które znacząco wpływają na podnoszenie kompetencji wychowawczych rodziców oraz ułatwiają im dostęp do wybranych dóbr i usług. Jednym z takich działań jest zainaugurowany w 2014 roku **Program „Opolska Rodzina”**, którego kontynuacja w latach 2019-2029 przewiduje rozszerzenie zainaugurowanych działań.

Katalog działań wspierających Miasta Opola jest otwarty, a realizatorzy lokalnej polityki społecznej stale podejmują nowe inicjatywy i rozwijają swoją działalność projektową, umożliwiającą skuteczniejszą realizację polityki prorodzinnej, senioralnej i wobec osób z niepełnosprawnościami.

Kompetencje rodzicielskie opolskich rodzin na przestrzeni ostatnich lat widocznie się podniosły, co potwierdza zmniejszająca się liczba rodzin, którym udzielona została **pomoc z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych**. Większość rodzin, którym udzielane jest wsparcie z tego powodu stanowią rodziny niepełne. Poprawa sytuacji opolskich rodzin jest jednym z efektów intensywnych działań pracowników socjalnych w środowisku oraz szerokiemu wsparciu psychologicznemu i wychowawczemu.

Wykres 7. Rodziny, którym zostało udzielone pomoc i wsparcie z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2017-2020

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018, 2019 i 2020 rok

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Opolu realizuje zadania w celu niedopuszczenia do odebrania dziecka. W związku z tym w Mieście działania wspierające prowadzą **asystenci rodziny**, którzy pracują z rodziną nad ich funkcjonowaniem oraz udzielają im pomocy w obszarze socjalnym, psychologicznym, wychowawczym, czy też ekonomicznym, co zapobiega pogłębieniu się problemów rodzinnych i wychowawczych. Podejmowane przez asystentów rodziny działania mają również kluczowy wpływ na rodziny biologiczne o bardzo niskich kompetencjach, z których dzieci umieszczone zostały w pieczy zastępczej. Praca z rodziną i nabycie przez nią niezbędnych umiejętności stwarza realną szansę na powrót dzieci do domu.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

W 2020 roku rodziny przeżywające trudności opiekuńczo – wychowawcze zostały objęte wsparciem asystenta przy współpracy z pracownikiem socjalnym. Czterech asystentów rodziny pracowało z 51 rodzinami, w których wychowywało się 121 dzieci (w tym 24 dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej). W stosunku do poprzednich lat, liczba rodzin, które korzystały z usług asystenta rodziny uległa zmniejszeniu. Wzrósł z kolei przeciętny czas pracy asystenta z rodziną.

Tabela 9. Praca asystenta rodziny w latach 2018-2020

Asystent Rodziny w Mieście Opolu			
W latach	2018	2019	2020
Liczba asystentów w gminie	5	4	4
Liczba rodzin, które skorzystały z usług asystenta	62	60	51
Przeciętny czas pracy asystenta z rodziną (w miesiącach)	22	28	38
Liczba rodzin zobowiązanych przez sąd do pracy z asystentem	0	6	6
Liczba rodzin, z którymi zakończono współpracę w tym z powodu:	20	16	13
• osiągnięcia celu	5	3	6
• zaprzestania współpracy przez rodzinę	15	13	7

Źródło: Informacja - Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Opolu

Spośród rodzin objętych wsparciem asystenta w latach ubiegłych, z 32 rodzinami prowadzona była dalsza współpraca w kolejnym roku. Świadczy to o tym, że w większości przypadków asystenci prowadzą pracę z rodziną powyżej 12 miesięcy. Wynika to z faktu współwystępowania wielu problemów w rodzinach, skali degradacji systemu wewnątrzrodzinnego i realnego zagrożenia umieszczenia dzieci poza rodziną. Dokonanie zmian jest procesem długofalowym i wymaga czasu.

Ważnym elementem systemu wspierania rodziny są funkcjonujące w Mieście Opolu **placówki wsparcia dziennego**. Placówki te funkcjonują od 1 stycznia 2012 roku na podstawie przepisów ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, a w szczególności rozdziału 3 ustawy „Pomoc w opiece i wychowaniu dziecka”. Celem powyższej ustawy jest wdrażanie działań gminy i powiatu nakierowanych na wspomaganie wychowawczej roli rodziny w integralnym rozwoju dziecka oraz przeciwdziałanie demoralizacji dzieci i młodzieży pochodzących ze środowisk zaniedbanych wychowawczo.

W ramach wspierania rodziny dziecko może zostać objęte opieką i wychowaniem w placówce wsparcia dziennego. Należy pamiętać, że zasadniczo pobyt w placówkach wsparcia dziennego jest dobrowolny, jednak istnieje możliwość kierowania do nich dzieci przez sąd.

Jednym z ważniejszych aspektów działalności placówek wsparcia dziennego w systemie wsparcia rodziny, poza oddziaływaniem opiekuńczym, wychowawczymi terapeutycznym wobec dzieci i młodzieży, jest praca z rodziną dziecka, problemów bowiem opiekuńczo-wychowawczych występujących u danego dziecka nie można rozpatrywać oderwaniu od jego rodziny.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Placówka wsparcia dziennego może być prowadzona w formie:

- opiekuńczej;
- specjalistycznej;
- pracy podwórkowej realizowanej przez wychowawcę poprzez działania animacyjne i socjoterapeutyczne;
- łączonej.

Wszystkie funkcjonujące na terenie miasta Opola placówki wsparcia dziennego działają na podstawie zezwolenia Prezydenta Miasta Opola. Działalność placówek wsparcia dziennego, potocznie nazywanych „światlicami” finansowana jest w ramach realizacji zadań ujętych w Miejskim Programie Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Tabela 10. Zestawienie placówek wsparcia dziennego w latach 2016 - 2020

Placówki wsparcia dziennego	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba placówek:	14	14	14	13	13
Łączna liczba miejsc:	275	290	280	250	260
Wartość dofinansowania ze środków Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (zł)	1 157 000	1 060 000	1 115 000	1 125 000	1 139 400

Źródło: Sprawozdanie z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Opolu za 2017, 2018, 2019 i 2020 rok oraz informacja o potrzebach w zakresie pomocy społecznej i pieczy zastępczej.

Tabela 11. Placówki wsparcia dziennego z podziałem na formy działania w latach 2016-2020

	2016	2017	2018	2019	2020
Łączna liczba placówek, w tym w formie:	14	14	14	13	13
opiekuńczej	5	5	5	5	5
specjalistycznej	4	4	4	3	3
pracy podwórkowej realizowanej przez wychowawcę	5	4	5	5	5

Źródło: Sprawozdanie z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Opolu za 2017, 2018, 2019 i 2020 rok oraz informacja o potrzebach w zakresie pomocy społecznej i pieczy zastępczej.

E. ROZWÓJ PIELCZY ZASTĘPCZEJ

Jednym z kluczowych działań Miasta Opoli jest zabezpieczenie dzieciom pieczy zastępczej w przypadku niemożności zapewnienia opieki i wychowania przez rodziców. **System pieczy zastępczej to zespół osób, instytucji i działań mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadkach niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców.**

Pieczka zastępcza sprawowana jest w formach:

- 1) rodzinnej;
- 2) instytucjonalnej.

Zadania gminy w zakresie wspierania rodziny i opieki nad dzieckiem, a także zadania powiatu w ramach rodzinnej pieczy zastępczej Prezydent Miasta Opoli wykonuje za pośrednictwem m. in. Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Opolu, będącego jednocześnie organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej, natomiast zadania powiatu w zakresie instytucjonalnej pieczy zastępczej Prezydent Miasta Opoli realizuje poprzez Centrum Obsługi Administracyjnej Placówek Opiekuńczo – Wychowawczych w Opolu (COAPOW w Opolu).

1. Rodzinna pieczka zastępcza

Rodzinna pieczka zastępcza jest sprawowana w przypadku niemożności zapewnienia opieki i wychowania przez rodziców, w formach:

- rodziny zastępczej spokrewnionej;
- rodziny zastępczej niezawodowej;
- rodziny zastępczej zawodowej, w tym zawodowej pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowej specjalistycznej;
- rodzinnego domu dziecka.

W 2020 roku na terenie m. Opoli funkcjonowały **132 rodziny zastępcze** w których przebywało **181 dzieci**, zgodnie z poniższym podziałem. W porównaniu do 2018 roku dostrzegalny jest wzrost liczby rodzin zastępczych spokrewnionych, a spadek niezawodowych.

Tabela 12. Rodzinna pieczka zastępcza w Mieście Opolu w latach 2018-2020

w latach	Liczba rodzin			Liczba dzieci		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020
spokrewnione	77	89	88	99	113	110
niezawodowe	45	38	39	67	55	56
zawodowe, w tym	3	5	5	9	16	15
specjalistyczna	1	1	1	1	1	1
pogotowie rodzinne	1	1	1	2	4	5
rodzinny dom dziecka	3	1	0	11	1	0
ogółem	128	133	132	186	185	181

Źródło: Informacja - Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Opolu

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

W 2020 roku na podstawie postanowienia sądu w mieście Opolu umieszczonych zostało łącznie 18 dzieci, z tego 6 dzieci w rodzinie zastępczej spokrewnionej, 8 w rodzinach niezawodowych i 4 w zawodowych, poza Miastem Opole na terenie innych powiatów umieszczono 9 dzieci.

W związku z podziałem rodzin zastępczych na: spokrewnione, niezawodowe, zawodowe w tym pełniące funkcje pogotowia rodzinnego oraz rodzinny dom dziecka ich specyfika funkcjonowania oraz motywacje jakimi się kierują są różne.

W dalszym ciągu przeważa liczba rodzin zastępczych spokrewnionych z dzieckiem. Rodziny zastępcze spokrewnione tworzą dziadkowie dziecka bądź rodzeństwo. Charakter tego typu rodziny jest specyficzny ze względu na bliskie pokrewieństwo między członkami rodziny oraz silne więzi ich łączące. Umieszczenie dziecka w rodzinie spokrewnionej jest dla niego najmniej odczuwalną zmianą, gdyż nadal przebywa wśród znanych mu bliskich osób. W takiej sytuacji poczucie bezpieczeństwa dziecka jest w mniejszym stopniu zachwiane, a ponadto ma ono zapewnione wsparcie osób, którym ufa.

Zbyt mała liczba niezawodowych i zawodowych rodzin zastępczych powoduje konieczność kontynuowania i intensyfikowania działań na rzecz rodzicielstwa zastępczego.

Rodziną pieczę zastępczą w 2020 opuściło łącznie 16 dzieci. W 2019 roku było 27 osób, z kolei w 2019 roku – 25 osób.

Tabela 13. Powody opuszczenia pieczy zastępczej w latach 2018-2020

Powód opuszczenia pieczy zastępczej	Liczba wychowanków		
	2018	2019	2020
powrót do rodziny naturalnej	4	4	4
przysposobienie	7	6	2
przeniesienie do pieczy instytucjonalnej	7	3	1
osiągnięcie pełnoletności	7	14	9

Źródło: Informacja - Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Opolu

Rodziny zastępcze, aby skutecznie pomagać powierzonym dzieciom, muszą być otoczone odpowiednim wsparciem. Szczególnymi sprzymierzeńcami są tu koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej, którzy wspierają rodziny zastępcze w pełnieniu ich funkcji. W myśl zapisów ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, koordynator rodzinnej pieczy zastępczej nie może mieć pod opieką więcej niż 15 rodzin zastępczych lub rodzinnych domów dziecka. W latach 2018-2020 liczba rodzin zastępczych, z którymi pracowali koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej, utrzymywała się na względnie stałym poziomie.

Tabela 14. Działalność koordynatora pieczy zastępczej w latach 2018-2020

Koordynator Rodzinnej Pieczy Zastępczej			
W latach	2018	2019	2020
Liczba koordynatorów	6	6	5 (+1 urlop macierzyński)
Liczba rodzin zastępczych, z którymi pracowali koordynatorzy	128	133	132
Liczba rodzin zastępczych aktualnie współpracujących z koordynatorem	121	121	118
Liczba rodzin, którym udzielono poradnictwa specjalistycznego	59	78	54
Liczba udzielonych porad w ramach poradnictwa specjalistycznego	168	202	152

Źródło: Informacja - Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Opolu

W roku 2020 wysokość wynagrodzenia dla rodziny zastępczej zawodowej uległa podwyższeniu i wynosiła odpowiednio:

- 3 593,70 zł brutto miesięcznie za okres od stycznia do marca,
- 3 809,32 zł brutto miesięcznie za okres od kwietnia do grudnia.

2. Instytucjonalna piecza zastępcza w mieście Opolu

Zgodnie z art. 93 ust 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej instytucjonalna piecza zastępcza jest sprawowana w formie:

- placówki opiekuńczo-wychowawczej;
- regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej;
- interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego.

Placówkę opiekuńczo-wychowawczą prowadzi powiat lub podmiot, któremu powiat zlecił realizację tego zadania na podstawie art. 190 wyżej powołanej ustawy, może być także prowadzona na terenie innego powiatu na zasadzie porozumienia zawartego pomiędzy starostą powiatu, który prowadzi placówkę opiekuńczo-wychowawczą lub zleca realizację tego zadania na podstawie art. 190 ww. ustawy, a starostą powiatu, na terenie którego prowadzona jest placówka opiekuńczo- wychowawcza.

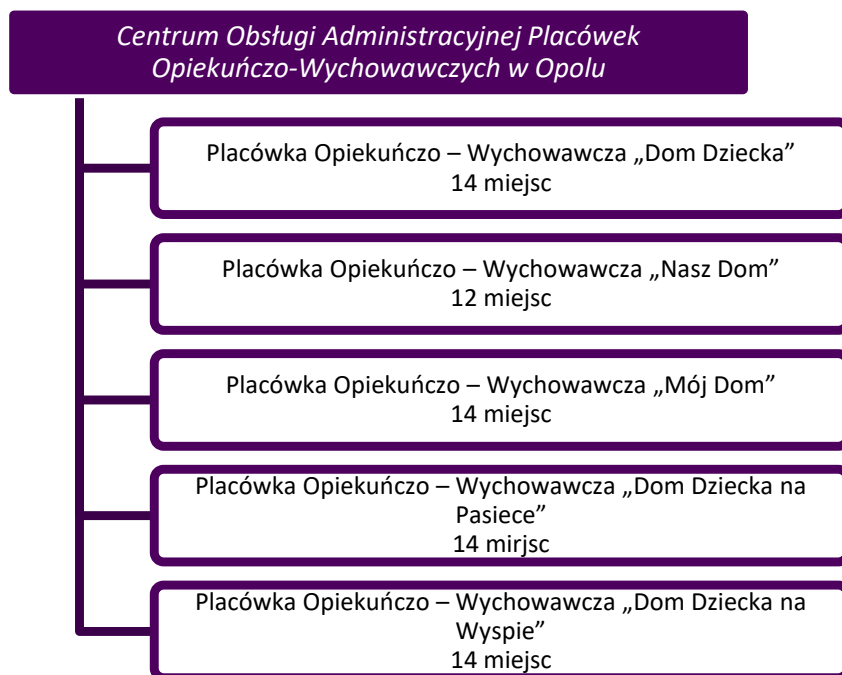
Zgodnie z art. 230 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, liczba dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo – wychowawczych, po upływie okresu, o którym mowa w art. 229 ust. 8 tejże ustawy, nie dłużej jednak niż do dnia 1 stycznia 2021 r., nie mógł być wyższy niż 30. Okres przejściowy przewidziany przez ustawodawcę na dostosowanie liczby miejsc w placówkach opiekuńczo – wychowawczych został obliczony na 9 lat od dnia wejścia w życie tejże ustawy. Powyższa dyrektywa zobowiązywała zatem powiat do zakończenia procesu ich reorganizacji oraz dostosowania do przewidzianego standardu.

W wyniku procesu reorganizacji placówek opiekuńczo-wychowawczych w Opolu, w 2019 roku na terenie Miasta Opola funkcjonowała już tylko jedna, dysponująca 30 miejscami placówka opiekuńczo – wychowawcza, która ostatecznie została przekształcona w 2 placówki 14 osobowe. **W ten sposób proces**

reorganizacji placówek opiekuńczo-wychowawczych w Opolu został zakończony pomyślnie i w ustawowym terminie.

W wyniku finalizacji przedmiotowego procesu, na terenie Miasta Opolu obecnie funkcjonuje 5 placówek opiekuńczo – wychowawczych, dysponujących łącznie 68 miejscami.

Z uwagi na uproszczenie organizacyjne oraz oszczędność środków finansowych z dniem 1 stycznia 2013 r. w Opolu została utworzona jednostka organizacyjna Miasta Opolu – *Centrum Obsługi Administracyjnej Placówek Opiekuńczo – Wychowawczych w Opolu*, powołana do wspólnej obsługi ekonomiczno – administracyjnej organizacyjnej placówek opiekuńczo – wychowawczych na terenie Miasta.

Ww. placówki opiekuńczo – wychowawcze realizują zadania powiatu w zakresie instytucjonalnej pieczy zastępczej, sprawowanej w przypadku niemożności zapewnienia opieki i wychowania przez rodziców, poprzez zapewnienie całodobowej opieki i wychowania oraz zaspokajania niezbędnych potrzeb dzieci.

Tabela 15. Działalność Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych w Opolu w 2020 roku

LICZBA MIEJSC W POSZCZEGÓLNYCH PLACÓWKACH			
Lp.	Nazwa Placówki	Liczba dzieci przyjętych w 2020 roku	Średnia liczba dzieci przebywających w placówkach
1.	Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza „Dom Dziecka” w Opolu	5	14
2.	Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza „Nasz Dom” w Opolu	8	10
3.	Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza „Mój Dom” w Opolu	5	11
4.	Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza „Dom Dziecka na Pasiece” w Opolu	5	11
5.	Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza „Dom Dziecka na Wyspie” w Opolu	4	13
Suma		27	59

ŚREDNIE MIESIĘCZNE WYDATKI NA UTRZYMANIE DZIECKA W POSZCZEGÓLNYCH PLACÓWKACH		
Lp.	Nazwa Placówki	Średnie miesięczne wydatki na utrzymanie dziecka
1.	Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza „Dom Dziecka” w Opolu	6 089,11
2.	Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza „Nasz Dom” w Opolu	5 157,81
3.	Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza „Mój Dom” w Opolu	4 901,69
4.	Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza „Dom Dziecka na Pasiece” w Opolu	7 551,79
5.	Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza „Dom Dziecka na Wyspie” w Opolu	4 917,72
Suma		28 618,12

Źródło: Sprawozdanie z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Opolu za 2020 rok oraz informacja o potrzebach w zakresie pomocy społecznej i pieczy zastępczej

Usamodzielnianie wychowanków rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej

Kończąc 18 lat wychowankowie placówek najczęściej opuszczają mury placówki. Stają przed dużym wyzwaniem jakim jest wkroczenie w dorosłość. Muszą stać się samodzielni i odpowiedzialnie zarządzać swoim życiem. Rozpoczynając prowadzenie własnego gospodarstwa domowego, często młodzi ludzie zderzają się z wieloma problemami, również z problemami finansowymi.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Po opuszczeniu pieczy zastępczej pełnoletni wychowankowie podlegają procesowi usamodzielnienia, w trakcie którego wspiera ich opiekun usamodzielnienia. Podstawą do udzielenia pomocy osobie usamodzielnianej jest przygotowanie Indywidualnego Programu Usamodzielnienia wraz z zobowiązaniem wychowanka do jego realizacji i złożenie do zatwierdzenia przez Dyrektora MOPR w Opolu. Osobom usamodzielnianym przyznaje się pomoc pieniężną na kontynuowanie nauki, usamodzielnienie i zagospodarowanie. Ponadto udziela się pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych (np. mieszkania z zasobów gminy) oraz zatrudnienia, a także zapewnia się pomoc prawną i psychologiczną. Wychowankowie, którzy opuszczają placówki opiekuńczo – wychowawcze i rodziny zastępcze oczekujący na lokal do remontu z zasobów miasta otrzymują pomoc w formie pobytu w mieszkaniu chronionym.

W Mieście Opolu, funkcjonuje mieszkanie chronione treningowe przeznaczone dla usamodzielniających się osób samotnie wychowujących dzieci lub kobiet w ciąży, znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej i posiadających własne źródło dochodu. Przy wsparciu specjalistów mieszkańcy zdobywają umiejętności niezbędne do samodzielnego funkcjonowania.

W styczniu 2020 roku oddano do użytku **7 mieszkań chronionych** powstałych w Centrum Aktywizacji Społecznej w Opolu, z których 2 mieszkania treningowe przeznaczono dla usamodzielniających się wychowanków pieczy zastępczej.

2. Niepełnosprawność

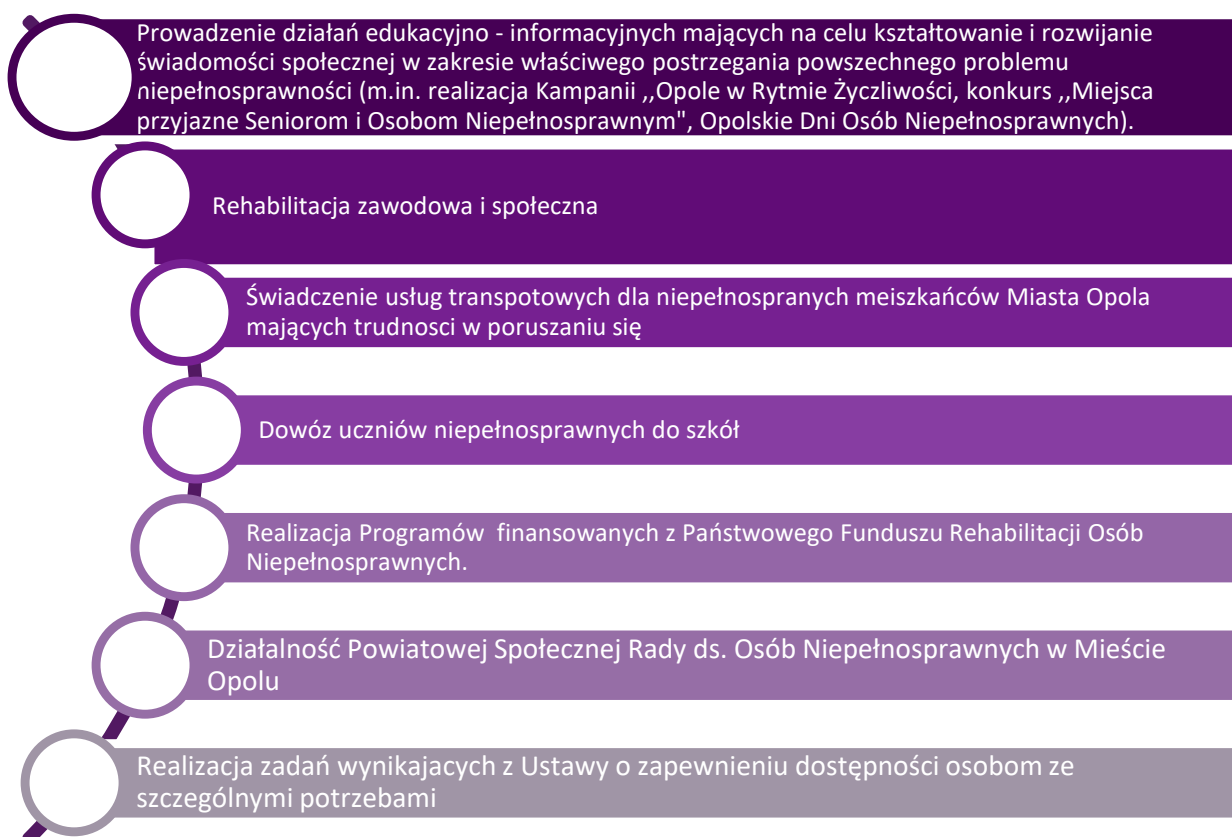
Definicja niepełnosprawności Karta Praw Osób Niepełnosprawnych

- „(...) osoby niepełnosprawne, czyli osoby, których sprawność fizyczna, psychiczna lub umysłowa trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia życie codzienne, naukę, pracę oraz pełnienie ról społecznych, zgodnie z normami prawnymi i zwyczajowymi (...)”

Ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych

- osoby niepełnosprawne to osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnienie ról społecznych, a w szczególności do wykonywania pracy zawodowej”

Do głównych działań Miasta Opola na rzecz osób z niepełnosprawnościami można zaliczyć

Niepełnosprawność można rozróżnić według różnych kryteriów, m.in.: jej rodzaju, stopnia oraz okresu życia, w którym ona wystąpiła. Osoby z niepełnosprawnościami tworzą bardzo niejednorodną grupę, w związku z czym działania na ich rzecz powinny być adresowane z uwzględnieniem specyfiki dysfunkcji – fizycznych i intelektualnych.

Polska polityka społeczna w zakresie ograniczania problemów osób z niepełnosprawnościami zakłada głównie aktywizację tych osób. Priorytetem działań jest rehabilitacja zawodowa i społeczna osób z niepełnosprawnościami. Na mocy ustawy o zatrudnieniu i rehabilitacji zawodowej osób z niepełnosprawnościami działa **Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych**, którego działania mają na celu realizację zasady równości szans osób z niepełnosprawnościami oraz tworzenie polityki ich zatrudnienia. Koordynacją polityki wobec osób z niepełnosprawnościami, w tym również działań PFRON zajmuje się Pełnomocnik Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych, którego głównym celem/zadaniem jest monitorowanie procesów społecznych i gospodarczych dotyczących środowiska osób z niepełnosprawnościami. Działania rządu i ustawodawstwa polskiego oraz samorządów terytorialnych na rzecz osób z niepełnosprawnościami zawarte są w następujących aktach prawnych i dokumentach:

- Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych,
- Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030.

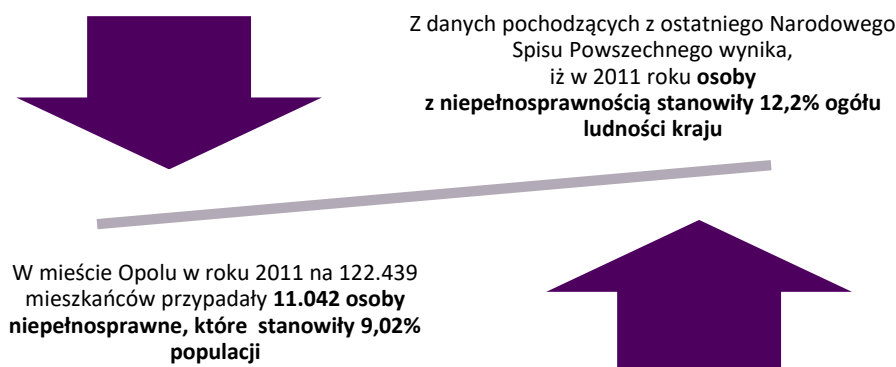
Zamierzeniem władz Miasta Opola jest coraz większa integracja społeczna wszystkich mieszkańców Opola bez względu na ich wiek, sprawność fizyczną i sytuację ekonomiczną. Włączenie osób z niepełnosprawnościami do pełnego uczestnictwa w życiu społecznym oraz pełna otwartość i akceptacja społeczna odmienności związanej z niepełnosprawnością i starością. Osoby z niepełnosprawnością mają prawo do niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia oraz do korzystania na zasadzie równości praw i obowiązków ustawowych dla ogółu obywateli.

Osiągnięcie celu, jakim jest dostępność i udział w życiu społecznym, wymaga wykorzystania różnych środków w taki sposób, aby wspomóc zdolność osób z niepełnosprawnościami do udziału w życiu społecznym, a przede wszystkim do samodzielnego życia.

Osoby dotknięte niepełnosprawnością mogą korzystać ze wsparcia licznych podmiotów prowadzących działalność na terenie Miasta Opola, m.in.:

- Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Opolu,
- Domu Pomocy Społecznej dla Kombatantów,
- Środowiskowego Domu Samopomocy „Magnolia”,
- Miejskiego Centrum Świadczeń w Opolu,
- Miejskiej Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Opolu,
- Ośrodka Kompleksowej Rehabilitacji Fundacji Dom,
- Środowiskowego Domu Samopomocy Fundacji Dom,
- Warsztatu Terapii Zajęciowej Fundacji Dom,
- Zakładu Aktywizacji Zawodowej Fundacji Dom,
- Ośrodka Rehabilitacji Społecznej i Zawodowej Fundacji Dom,
- organizacji pozarządowych.

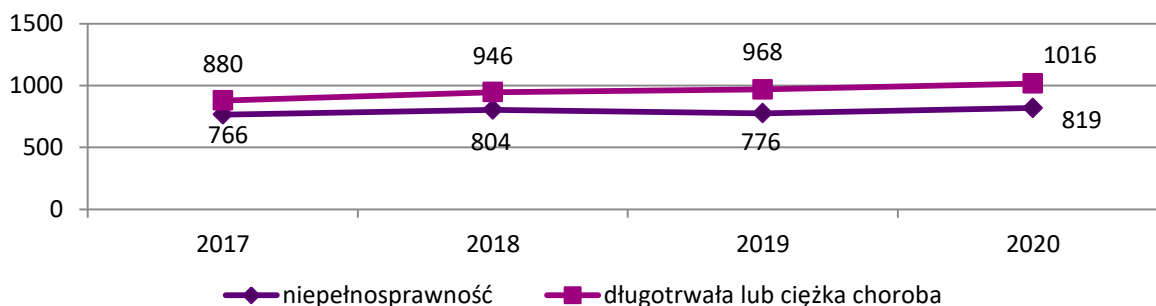
Dane statystyczne

Długotrwała lub ciężka choroba jest głównym powodem udzielania pomocy społecznej mieszkańcom Miasta Opolu, natomiast niepełnosprawność jest drugim najczęstszym powodem korzystania z pomocy.

Z powodu choroby w 2020 roku wsparciem objęto 1 016 rodzin, natomiast ze względu na niepełnosprawność pomocy udzielono 819 rodzinom. Na przestrzeni ostatnich lat opolskie rodziny coraz liczniej korzystają ze wsparcia, co wskazuje na wzrost skali tych problemów.

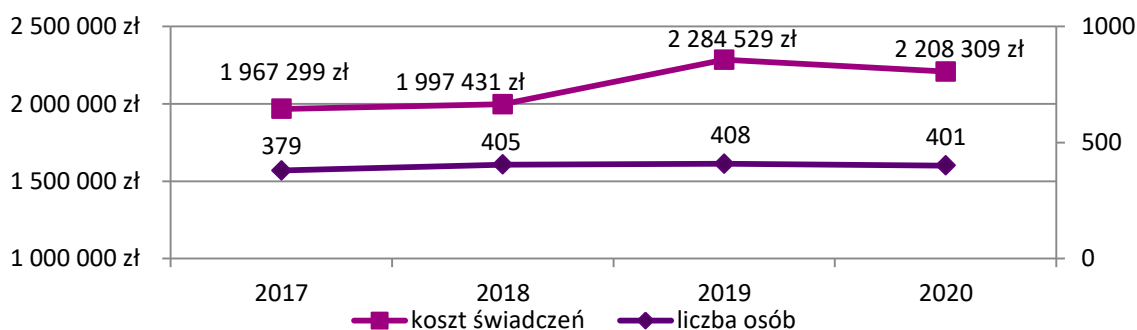
Wykres 8. Liczba rodzin, którym zostało udzielone pomoc i wsparcie z powodu niepełnosprawności w latach 2017-2020

Źródło: Sprawozdanie z działalności MOPR w Opolu za 2017, 2018, 2019 i 2020 rok

Osoby z umiarkowanym lub znacznym stopniem niepełnosprawności, które nie posiadają źródła dochodu korzystają ze wsparcia finansowego z pomocy społecznej. W 2020 roku MOPR w Opolu przyznał **zasiłek stały** 401 mieszkańcom Miasta, a łączna kwota tych świadczeń wyniosła 2 208 309 zł. W ostatnich latach coraz większa liczba mieszkańców Miasta Opolu korzysta z zasiłków, a większość beneficjentów stanowią osoby samotne, które samodzielnie prowadzą gospodarstwo domowe. W 2020 stanowiły one aż 92% tej grupy.

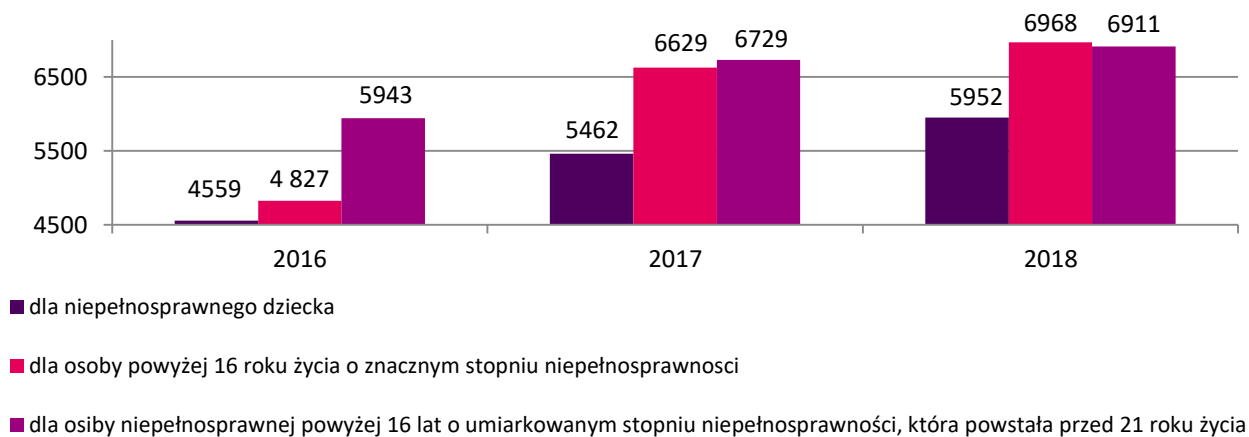
Wykres 9. Liczba osób otrzymujących zasiłek stały w latach 2017-2020 oraz kwota świadczeń

Źródło: Sprawozdanie z działalności MOPR w Opolu za 2017, 2018, 2019 i 2020 rok

Rodziny, w których wychowują się dzieci dotknięte różnymi ograniczeniami korzystają również z **zasiłków pielęgnacyjnych dla niepełnosprawnego dziecka**. W 2016 roku Miejskie Centrum Świadczeń w Opolu przyznało 4 559 świadczeń, natomiast w 2018 roku o 31% więcej, tj. 5 952 świadczenia. Rodzinom przysługują również świadczenia dla **osób z niepełnosprawnościami powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności**. W 2016 roku przyznano łącznie 4 827 świadczeń, w 2017 roku – 6 629 świadczeń, a w 2018 roku – 6 968. W omawianym okresie wzrost liczby świadczeń wyniósł 44%. Ponadto, MCS w Opolu udziela wsparcia finansowego w formie świadczenia dla **osób z niepełnosprawnościami powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed 21 rokiem życia**. W 2016 roku przyznano 5 943 takie świadczenia, natomiast w 2018 roku – 6 911. Od lat obserwowany jest systematyczny wzrost zapotrzebowania opolskich rodzin na wsparcie w postaci świadczeń, co wskazuje, że problem niepełnosprawności stale zwiększa swoją skalę w Mieście.

Wykres 10. Liczba i rodzaj przyznanych zasiłków pielęgnacyjnych dla osób z niepełnosprawnościami w latach 2016-2018

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018 rok

Orzekanie o niepełnosprawności osób do 16 roku życia oraz o stopniu niepełnosprawności osób powyżej 16 lat do celów poza rentowych jest zadaniem **Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Opolu**, który jest podmiotem odpowiedzialnym za realizację tych zadań na terenie powiatu opolskiego oraz Miasta Opola.

W latach 2016-2020 Zespół wydał łącznie 5 051 orzeczeń o zaliczeniu do osób z niepełnosprawnościami oraz stopniu niepełnosprawności. Największą część osób z niepełnosprawnościami to osoby o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, którzy stanowią 45% tej grupy. Znaczny odsetek osób, w stosunku do których Zespół wydał orzeczenie o niepełnosprawności zmagają się również z jej znacznym stopniem (31%). Na przestrzeni ostatnich lat liczba wydanych orzeczeń osobom z niepełnosprawnością przyjmowała tendencję rosnącą, natomiast w 2020 roku odnotowany został znaczący spadek ich liczby, który w porównaniu do roku 2019 wyniósł 23%.

Tabela 16. Liczba wydanych przez Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności orzeczeń o zaliczeniu do osób z niepełnosprawnościami w latach 2016-2020 z podziałem na stopień niepełnosprawności

	stopień lekki	stopień umiarkowany	stopień znaczny	ogółem
2016	256	333	177	766
2017	232	430	232	894
2018	281	539	345	1165
2019	259	522	475	1256
2020	204	426	340	970
ogółem	1 232	2 250	1 569	5051

Źródło: Dane Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Opolu

Osoby, które posiadają dokument potwierdzający niepełnosprawność mają możliwość ubiegania się o **legitymację osoby niepełnosprawnej**, dzięki której zyskują pewne uprawnienia, na przykład ulgę w przejazdach środkami komunikacji publicznej. W latach 2018-2020 wydano łącznie 1 390 legitymacji, spośród których zdecydowana większość skierowana była do osób powyżej 16 roku życia, tj. 1 224 legitymacje.

Tabela 17. Liczba wydanych przez Powiatowy Zespół Do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności legitymacji osoby z niepełnosprawnością w latach 2018-2020 z podziałem na wiek osoby z niepełnosprawnością

	dla osób poniżej 16 roku życia	dla osób powyżej 16 roku życia	ogółem
liczba wydanych legitymacji w latach 2018-2020	166	1 224	1 390

Źródło: Dane Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Opolu

Biorąc pod uwagę dane Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności z 2019 roku można stwierdzić, że statystyczna osoba z niepełnosprawnością w Mieście Opolu i powiecie opolskim jest niepracującą (84%) kobietą (55%), dotkniętą umiarkowanym stopniem niepełnosprawności (42%) ze względu na upośledzenie narządu ruchu (27%), a wiek, w którym wnioskowała o wydanie orzeczenia przekraczał 60 rok życia (62%).

Polityka społeczna wobec osób z niepełnosprawnościami w Mieście Opolu realizowana jest w ramach średniookresowych programów działania, które uwzględniają skalę problemów mieszkańców Miasta, kierunki działań oraz priorytetowe działania i projekty, które realizatorzy chcą wdrożyć w stały katalog usług.

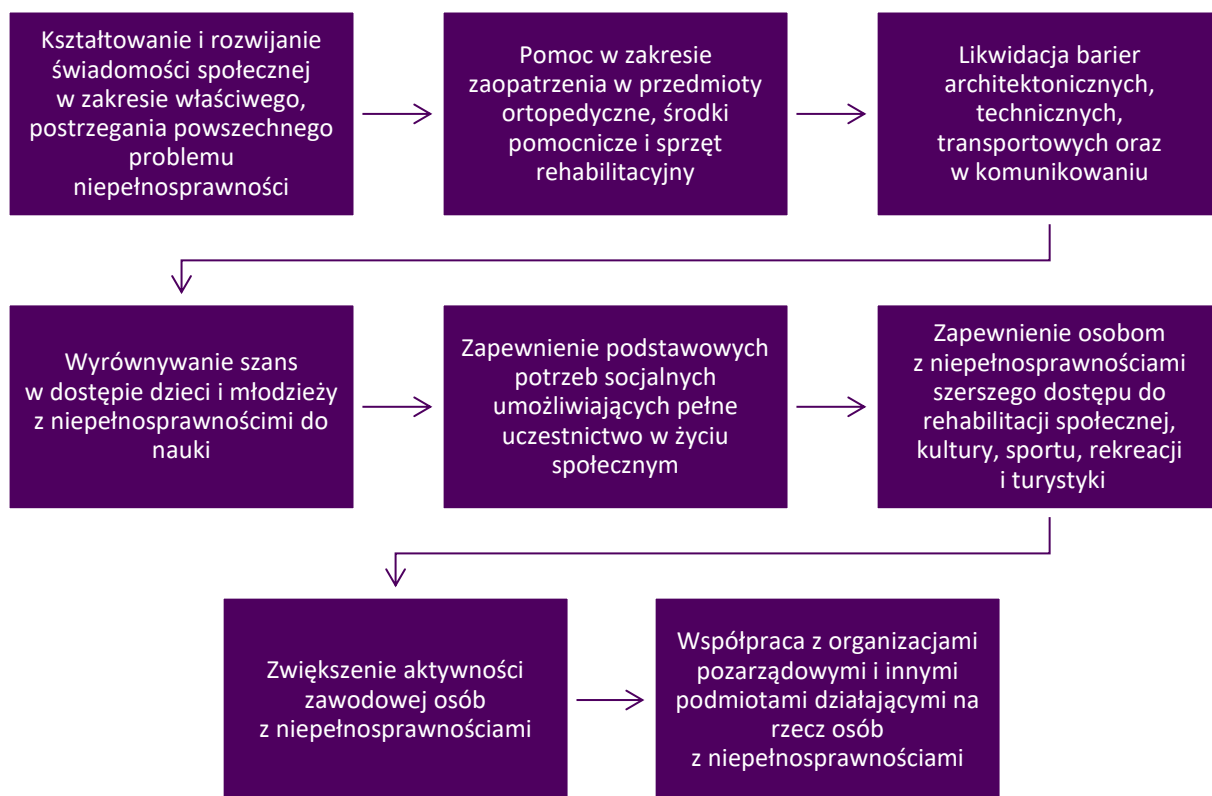
Miejski Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych w Mieście Opolu na lata 2021 – 2025 jest głównym dokumentem służącym realizacji polityki społecznej Miasta Opola ukierunkowanym na pomoc osobom, które w wyniku różnego typu niepełnosprawności doświadczają ograniczeń w samodzielnym funkcjonowaniu i pełnieniu ról społecznych. Program skierowany jest do niepełnosprawnych mieszkańców Miasta Opola i ich rodzin oraz instytucji i organizacji pozarządowych zajmujących się w mieście Opolu

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

problematyką niepełnosprawności. Kierunki działania zostały skonstruowane w taki sposób, aby mogły objąć swoim zakresem całą zbiorowość osób z niepełnosprawnościami niezależnie od rodzaju dysfunkcji, stopnia niepełnosprawności oraz źródła jej powstania. Program skierowany jest zarówno do osób dorosłych jak i dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością. Ponadto program kieruje się także do rodzin osób z niepełnosprawnościami, gdyż ich zaangażowanie ma decydujące znaczenie dla rozwiązywania problemów tych osób.

Realizatorami działań zdefiniowanych w Miejskim Programie Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych są: Wydziały Urzędu Miasta Opola, Miejska Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Opolu, Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Opolu, Miejski Zakład Komunikacyjny Spółka z o.o w Opolu, Miejski Zarząd Dróg w Opolu, jednostki oświatowe, Miejski Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Opolu, Środowiskowy Dom Samopomocy dla Osób z Zaburzeniami Psychicznymi „Magnolia” w Opolu, Fundacja „Dom Rodzinnej Rehabilitacji Dzieci z Porażeniem Mózgowym w Opolu”, organizacje pozarządowe, Powiatowy Urząd Pracy w Opolu, Powiatowa Społeczna Rada do Spraw Osób Niepełnosprawnych w Opolu.

Cele operacyjne określone do realizacji w Miejskim Programie Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych, wyznaczają główne kierunki działań Miasta Opola do realizacji na rzecz osób z niepełnosprawnościami:

Wsparcie osób z niepełnosprawnościami w Mieście Opolu

Rehabilitacja społeczna

Rehabilitacja społeczna ma na celu umożliwianie osobom z niepełnosprawnościami uczestnictwa w życiu społecznym. Przez uczestnictwo w życiu społecznym rozumie się możliwość pełnienia ról społecznych oraz pokonywanie barier w szczególności psychologicznych, architektonicznych, urbanistycznych, transportowych i w komunikowaniu się. Rehabilitacja społeczna realizowana jest przede wszystkim przez:

- wyrabianie zaradności osobistej i pobudzanie aktywności społecznej osoby z niepełnosprawnością,
- wyrabianie umiejętności samodzielnego wypełniania ról społecznych,
- likwidację barier, w szczególności architektonicznych, transportowych, technicznych, w komunikowaniu się i dostępie do informacji,
- kształtowanie w społeczeństwie właściwych postaw i zachowań sprzyjających integracji z osobami z niepełnosprawnościami.

Zadania z zakresu rehabilitacji społecznej, finansowane są w głównie ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

Środki finansowe PFRON przekazywane są samorządowi na dany rok kalendarzowy. Wysokość środków przypadających dla miasta Opola wyliczana jest zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 13 maja 2003 roku w sprawie algorytmu przekazywania środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych samorządom wojewódzkim i powiatowym.

Środki przeznaczone są na dofinansowanie:

- uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych,
- sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób z niepełnosprawnościami,
- zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze, przyznawane osobom z niepełnosprawnościami na podstawie odrębnych przepisów,
- likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych, w związku z indywidualnymi potrzebami osób z niepełnosprawnościami,
- usług tłumacza języka migowego lub tłumacza przewodnika.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Tabela 18. Podział środków PFRON na zaopatrzenie osób z niepełnosprawnościami w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze i sprzęt rehabilitacyjny w latach 2016-2020

Rok	Liczba złożonych wniosków	Liczba wniosków zrealizowanych	Kwota realizacji zadania
2016	427	238	457 671,00
2017	451	216	358 478,09
2018	388	265	363 058,00
2019	354	249	498 696,00
2020	338	310	541 515,00

Źródło: Dane z Wydziału Polityki Społecznej Urzędu Miasta Opola 2016, 2017, 2018, 2019 i 2020 rok

Tabela 19. Podział środków PFRON na dofinansowanie dla osób z niepełnosprawnościami likwidacja barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu

Rok	Liczba złożonych wniosków	Liczba wniosków zrealizowanych	Kwota realizacji zadania
2016	72	29	84 673,00
2017	97	52	121 019,47
2018	94	62	161 201,00
2019	91	57	220 823,00
2020	85	73	290 269,00

Źródło: Dane z Wydziału Polityki Społecznej Urzędu Miasta Opola 2016, 2017, 2018, 2019 i 2020 rok

Tabela 20. Dofinansowanie do sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych w 2019 i 2020 roku

Rok	Liczba złożonych wniosków	Liczba wniosków zrealizowanych	Kwota realizacji zadania
2019	12	10	96 440,00 zł
2020	14	6	51 990,89 zł

Źródło: Dane z Wydziału Polityki Społecznej Urzędu Miasta Opola 2019 i 2020 rok

Tabela Dofinansowanie do uczestnictwa osób z niepełnosprawnościami i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych

Rok	Liczba złożonych wniosków	Liczba wniosków zrealizowanych	Kwota realizacji zadania
2016	339	65	99 512,00
2017	273	141	240 157,00
2018	372	144	205 402,00
2019	453	154	148 703,00
2020	247	96	113 544,00

Źródło: Dane z Wydziału Polityki Społecznej Urzędu Miasta Opola 2016, 2017, 2018, 2019 i 2020 rok

Rehabilitacja zawodowa

Rehabilitacja zawodowa ma na celu ułatwienie osobom z niepełnosprawnościami uzyskanie i utrzymanie odpowiedniego zatrudnienia oraz awansu zawodowego przez umożliwienie jej korzystania z poradnictwa zawodowego, szkoleń zawodowych i systemu pośrednictwa pracy.

Do osiągnięcia powyższego celu niezbędne jest:

- dokonanie oceny zdolności do pracy (przeprowadzanie badań lekarskich i psychologicznych oraz ustalenie kwalifikacji, doświadczeń zawodowych, uzdolnień i zainteresowań),
- prowadzenie poradnictwa zawodowego,
- przygotowanie zawodowe uwzględniające perspektywy zatrudnienia,
- dobór odpowiedniego miejsca pracy i jego wyposażenie,
- określenie środków technicznych umożliwiających lub ułatwiających wykonywanie pracy.

Działalność Miasta Opola poprzez podległe jednostki oraz organizacje pozarządowe polega na:

- kierowaniu na szkolenia,
- kierowaniu na studia podyplomowe,
- kierowaniu na roboty publiczne,
- kierowaniu na prace społecznie użyteczne,
- kierowaniu na staże,
- dofinansowaniu podjęcia działalności gospodarczej,
- refundacji na utworzenie miejsc pracy,
- dofinansowaniu wynagrodzenia,
- tworzeniu miejsc reintegracji społecznej i zawodowej,
- prowadzeniu Warsztatów Terapii Zajęciowej,
- prowadzeniu Zakładów Aktywności Zawodowej.

Tabela 21. Rehabilitacja osób z niepełnosprawnościami w Mieście Opolu w latach 2017-2019

osoby skierowane na:	2017	2018	2019
szkolenia	6	5	4
studia podyplomowe	2	1	2
roboty publiczne	-	-	2
prace społecznie użyteczne	-	19	16
staż	22	21	24
refundowane miejsca pracy	2	1	3
osoby, którym przyznano jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej lub wniesienia wkładu własnego do spółdzielni socjalnej	-	-	2
osoby, którym udzielono dofinansowania do wynagrodzenia	3	2	1
osoby, które korzystały z innych form aktywizacji zawodowej	3	-	-

Źródło: Informacja o realizacji roku zadań ujętych w Miejskim Programie Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych w Mieście Opolu na lata 2016 – 2020 w 2017, 2018 i 2019 roku

Miejscem, które w sposób szczególny wspiera rozwój zawodowy osób z niepełnosprawnościami w Mieście Opolu jest **Centrum Re-Start** przy ul. Sienkiewicza 29. Pracownia powstała z inicjatywy Klubu Integracji Społecznej oraz Powiatowego Urzędu Pracy w Opolu w ramach projektu „Centrum Re-Start – kompleksowy program reintegracji społeczno-zawodowej w Opolu”. Działalność Centrum służy rozwijaniu umiejętności społecznych i zawodowych osób bezrobotnych, w tym z niepełnosprawnościami, a wyposażone pracownie – krawiecka, stolarsko-tapicerska oraz remontowo-budowlana, dają uczestnikom możliwość rozwijania swoich zawodowych kompetencji przy stałym wsparciu wykwalifikowanych specjalistów oraz pracowników socjalnych.

Pozostałe działania na rzecz osób z niepełnosprawnościami finansowane ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych realizowane przez Miasto Opole

Program „Aktywny Samorząd”

Celem głównym programu jest wyeliminowanie lub zmniejszenie barier ograniczających uczestnictwo osób z niepełnosprawnościami w życiu społecznym, zawodowym i w dostępie do edukacji.

Adresatami programu są osoby niepełnosprawne z terenu Miasta Opola. Formy wsparcia przewidziane w programie dotyczą: likwidacji barier ograniczających społeczne i zawodowe funkcjonowanie osób niepełnosprawnych oraz umożliwiają podjęcie nauki na poziomie wyższym, poprzez dofinansowanie kosztów edukacji na poziomie szkoły policealnej, kolegium lub szkoły wyższej.

Program wyrównywania szans między regionami

Celem strategicznym programu jest wyrównywanie szans oraz zwiększenie dostępu osób niepełnosprawnych do rehabilitacji zawodowej i społecznej poprzez:

1. przystosowanie części wspólnych wielorodzinnych budynków mieszkalnych zarządzanych przez gminy, towarzystwa budownictwa społecznego, wspólnoty mieszkaniowe i spółdzielnie mieszkaniowe

- zapewniające dostępność do lokali mieszkalnych osób z niepełnosprawnościami zamieszkujących te budynki;
2. zwiększenie dostępności dla osób z niepełnosprawnościami urzędów, placówek edukacyjnych oraz środowiskowych domów samopomocy;
 3. zatrudnienie osób z niepełnosprawnościami w nowotworzonych spółdzielniach socjalnych osób prawnych;
 4. zwiększenie możliwości uzyskania wsparcia dla projektów gmin i powiatów oraz organizacji pozarządowych dotyczących aktywizacji i/lub integracji osób niepełnosprawnych;
 5. zmniejszenie barier transportowych, które napotykają osoby z niepełnosprawnościami;
 6. zwiększenie dostępności warsztatów terapii zajęciowej dla osób z niepełnosprawnościami na terenach powiatów pozbawionych tych placówek oraz przeciwdziałanie degradacji infrastruktury warsztatów terapii zajęciowej na terenach powiatów, gdzie te placówki funkcjonują;
 7. zwiększenie aktywności samorządów powiatowych w działaniach dotyczących aktywizacji zawodowej osób z niepełnosprawnościami.

Program „Pomoc osobom niepełnosprawnym poszkodowanym w wyniku żywiołu lub sytuacji kryzysowych wywołanych chorobami zakaźnymi”

Celem programu jest zapewnienie pomocy osobom z niepełnosprawnościami, poszkodowanym na skutek działania żywiołu lub wystąpienia sytuacji kryzysowych spowodowanych chorobami zakaźnymi na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, a także objęcie wsparciem samorządów powiatowych, które w wyniku sytuacji kryzysowych wywołanych chorobami zakaźnymi uruchomiły dodatkowe wsparcie dla osób z niepełnosprawnościami.

Zapewnienie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami

Dostępność to właściwość środowiska (przestrzeni fizycznej, rzeczywistości cyfrowej, systemów informacyjno-komunikacyjnych, produktów, usług), która pozwala osobom z trudnościami funkcjonalnymi (fizycznymi, poznawczymi) na korzystanie z niego na zasadzie równości z innymi. Dostępność jest dla wielu osób warunkiem prowadzenia niezależnego życia i uczestnictwa w życiu społecznym i gospodarczym kraju, społeczności lokalnej, szkoły czy miejsca pracy. Bariery funkcjonalne to brak dostępności lub utrudnienie w korzystaniu przez osobę z niepełnosprawnością z przestrzeni życiowej człowieka. Na tę przestrzeń życiową składa się architektura, urbanistyka, komunikowanie się, transport oraz urządzenia techniczne. Jej udostępnienie jest warunkiem integracji społecznej osób niepełnosprawnych. Innymi słowy, możliwość aktywnego uczestnictwa osób niepełnosprawnych w życiu społecznym jest uwarunkowana uprzednią likwidacją istniejących barier.

Na samorządy terytorialne każdego szczebla został nałożony ustawowy obowiązek zapewnienia przedmiotowej dostępności. Ustawa określa czasowy harmonogram działań oraz możliwe źródła finansowania. W Mieście Opolu został wyznaczony Koordynator ds. dostępności. Jego zadaniami są:

- wsparcie osób ze szczególnymi potrzebami w dostępie do usług świadczonych przez Urząd Miasta Opola i miejskie jednostki organizacyjne,

- przygotowanie i koordynacja wdrożenia planu działania na rzecz poprawy zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami przez Urząd Miasta Opola i jednostki organizacyjne,
- monitorowanie działalności Urzędu Miasta Opola i miejskich jednostek organizacyjnych w zakresie zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami,
- prowadzenie działań na rzecz promocji dostępności,
- przedstawianie Wojewodzie Opolskiemu informacji o podejmowanych działaniach.

W celu realizacji zapisów ustawy o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami niezbędne jest przeprowadzenie szerokiego audytu tj. badanie budynków, biur, przestrzeni publicznych i usługowych, pod kątem ich dostępności dla osób z różnymi potrzebami. Zadanie będzie realizowane stopniowo przez Wydziały Urzędu Miasta Opola oraz jednostki podległe. Niezbędne jest również kompleksowe badanie stron i serwisów internetowych oraz aplikacji mobilnych pod kątem dostępności dla osób z różnymi potrzebami. W wyniku przeprowadzonych badań i audytów opracowane zostaną szczegółowe raporty, które będą stanowiły podstawę opracowania Planu działań na rzecz poprawy zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

Wsparcie środowiskowe

Osoby w zaburzeniach psychicznych, upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim, znacznym i umiarkowanym oraz osoby przewlekłe chore psychicznie, które nie są zdolne do samodzielnej, codziennej egzystencji korzystają ze wsparcia specjalistycznych ośrodków dziennego pobytu:

- **Środowiskowy Dom Samopomocy dla Osób z Zaburzeniami Psychicznymi „Magnolia”**, który dysponuje dwoma oddziałami. Pierwszy, przy ulicy Dambonia 3, jest placówką typu AB skierowaną do 60 osób przewlekłe chorych oraz osób niepełnosprawnych intelektualnie, natomiast oddział przy ul. Stoińskiego 8 to placówka typu C zapewniająca pomoc w codziennych czynnościach 30 osobom starszym z różnymi postaciami otępienia, demencją starczą, chorobą Alzheimera oraz innymi zaburzeniami czynności psychicznych.
- **Środowiskowy Dom Samopomocy w Opolu** przy ul. Mielęckiego 4 prowadzony jest przez **Fundację „Dom Rodzinnej Rehabilitacji Dzieci z Porażeniem Mózgowym”** i wspiera 40 osób z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim, znacznym i umiarkowanym, a także upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim, gdy występują jednocześnie inne zaburzenia, zwłaszcza neurologiczne (typ B).

W Środowiskowych Domach Samopomocy realizowana jest rozbudowa i kompleksowa terapia uczestników zajęć. Osoby z niepełnosprawnościami mają możliwość nauki funkcjonowania w codziennym środowisku, organizowania czasu wolnego, a także rozwijania swoich umiejętności interpersonalnych i rozwiązywania różnych trudności. Uczestnicy zajęć w Środowiskowych Domach Samopomocy objęci są specjalistycznym poradnictwem psychologicznym, pedagogicznym oraz socjalnym, a odbywające się zajęcia stanowią ważny element wzmacniania ich potencjału zawodowego i przygotowują do podjęcia zatrudnienia.

Warsztaty Terapii Zajęciowej

Na terenie miasta Opola przy **Fundacji „Dom Rodzinnej Rehabilitacji Dzieci z Porażeniem Mózgowym”** działa Warsztat Terapii Zajęciowej dla 35 osób. Głównym zadaniem Warsztatu jest prowadzenie kompleksowej rehabilitacji społecznej i zawodowej oraz przygotowanie osób niepełnosprawnych do samodzielnego życia i podjęcia pracy zawodowej.

Podstawową formą przygotowania zawodowego jest nauczanie uczestników WTZ wykonywania prostych lub specjalistycznych czynności, które mogą stanowić zakres obowiązków zawodowych kandydata do zatrudnienia. W trakcie zajęć kształtuje się uniwersalne i pożądane umiejętności i cechy osobowe potencjalnego pracownika tj. samodzielność, punktualność, odpowiedzialność, wytrwałość, terminowość.

Rozwijanie umiejętności w ramach WTZ odbywa się poprzez udział w zajęciach w 6 pracowniach:

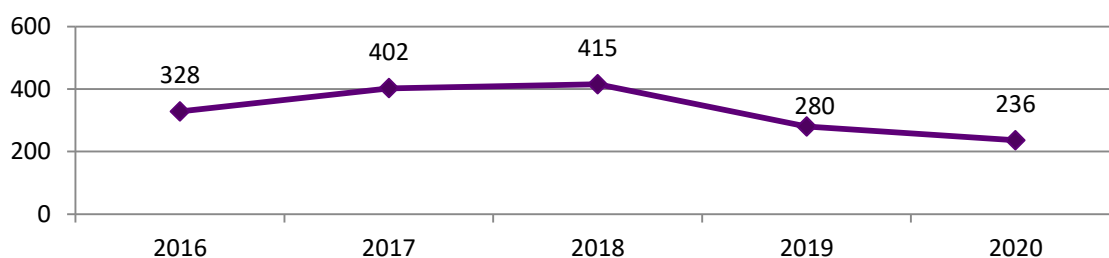
1. Gospodarstwa domowego,
2. Plastyczno-ceramicznej,
3. Technicznej,
4. Umiejętności zawodowych,
5. Artystycznej,
6. Krawieckiej.

Dla osób z niepełnosprawnościami oraz zaburzeniami psychicznymi MOPR w Opolu realizuje również usługi opiekuńcze:

- **usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania** skierowane do osób długotrwale chorych oraz z niepełnosprawnościami,
- **specjalistyczne usługi opiekuńcze** dla osób z zaburzeniami psychicznymi świadczone są przez Polski Czerwony Krzyż – Opolski Oddział Okręgowy w Opolu. Z takiej formy wsparcia korzysta średnio 40 osób każdego miesiąca,
- **usługi opiekuńcze w ramach projektu unijnego „Centrum Pomocy: wsparcie osób niesamodzielnym oraz opiekunów faktycznych”** skierowane do 150 mieszkańców.

Ważnym elementem polityki społecznej w Mieście Opolu jest zapewnienie opiekunom osób zależnym możliwości odpoczynku i przejęcie części obowiązków w określonym wymiarze czasowym. W przypadku konieczności sprawowania stałej opieki nad osobą legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności albo orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniem jak konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji opiekunom zostaje przyznany **specjalny zasiłek opiekuńczy**. Liczba przyznanych świadczeń zwiększała się do 2018 roku, natomiast w latach 2019-2020 trend się odwrócił i przybrał tendencję malejącą. W 2020 roku udzielono 236 specjalnych zasiłków opiekuńczych.

Wykres 11. Liczba przyznanych świadczeń w ramach specjalnego zasiłku opiekuńczego w latach 2016-2020

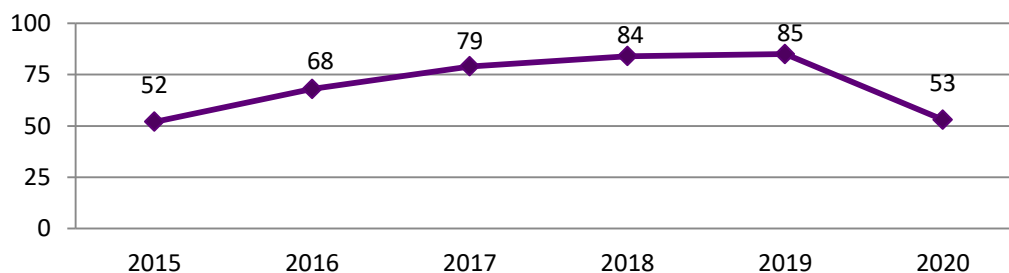

Źródło: Dane z MOPR w Opolu

„Świadczenie usług transportu specjalistycznego dla osób niepełnosprawnych – mieszkańców miasta Opola mających trudności w poruszaniu się”

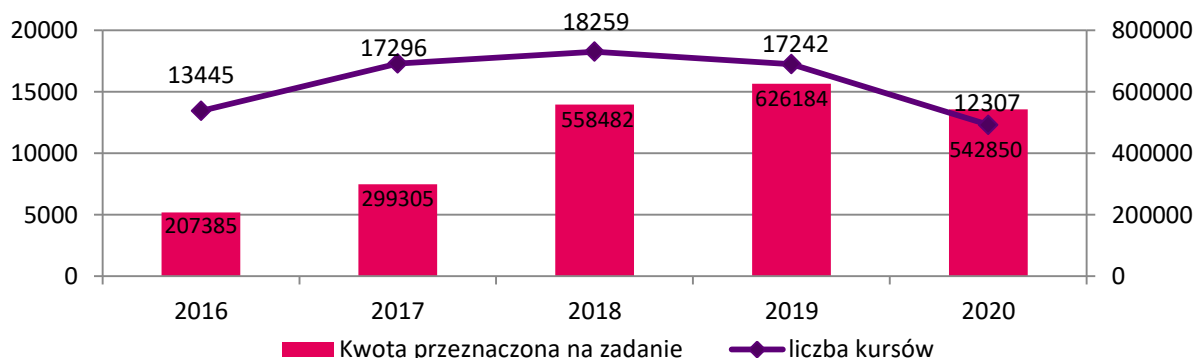
Od 2007 roku w Mieście Opolu ze środków budżetu Miasta Opola świadczone są usługi transportowe dla osób niepełnosprawnych mających trudności w poruszaniu się. Realizowana w Mieście Opolu usługa wykracza poza obowiązkowe zadania gminy. Mieści się natomiast w zadaniach powiatu, o których mowa art. 4 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym. Usługa jest realizowana poprzez podmioty zewnętrzne wyłaniane w drodze przepisów ustawy Prawo zamówień publicznych. Samochody przystosowane są do przewozu osób niepełnosprawnych, w tym na wózkach inwalidzkich. Osoby niepełnosprawne korzystające z usługi dowożone są do pracy, na rehabilitację, uczelnię, do centrum handlowych, restauracji, na spotkanie ze znajomymi itp.

Wykres 12. Średnia miesięczna ilość osób korzystających z usługi transportu specjalistycznego dla osób niepełnosprawnych – mieszkańców Miasta Opola w latach 2015-2020

Źródło: Dane z Wydziału Polityki Społecznej Urzędu Miasta Opola 2015, 2016, 2017, 2018, 2019 i 2020 rok

Wykres 13. Liczba kursów wykonanych i kwota przeznaczona na realizację tego zadania w latach 2016-2020

Źródło: Dane z Wydziału Polityki Społecznej Urzędu Miasta Opola 2016, 2017, 2018, 2019 i 2020 rok

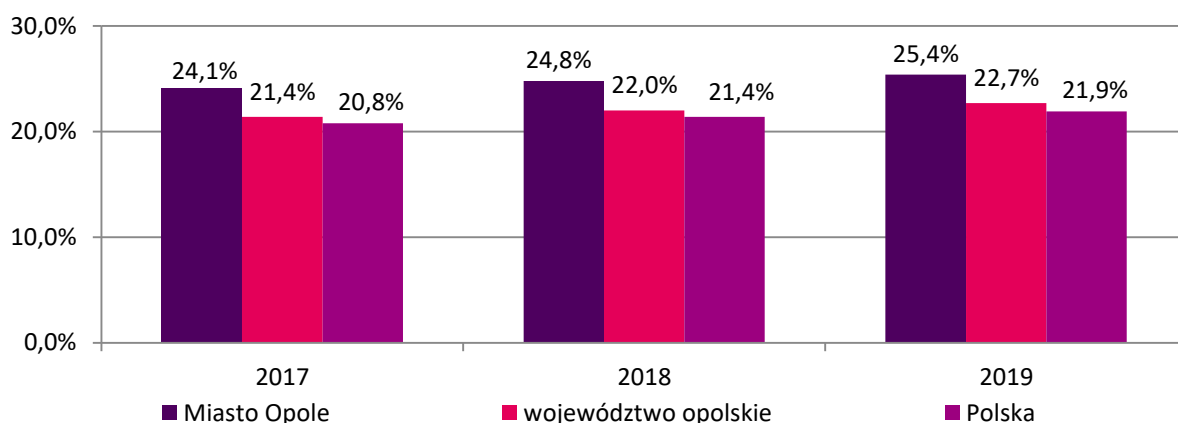
3. POLITYKA SENIORALNA

Na przestrzeni ostatnich lat zauważalny jest stały wzrost udziału osób, które ukończyły 60 lat w ogólnej populacji. Zjawisko to nazywane **starzejącym się społeczeństwem** ma miejsce zarówno w Polsce, jak i w większości uprzemysłowionych krajów. Niesie to za sobą konieczność intensyfikacji działań skierowanych w stronę wsparcia i integracji seniorów. Z danych statystycznych wynika, że odsetek osób będących w wieku poprodukcyjnym w Mieście Opolu

wynosi **25,4%**, co oznacza, że **co czwarty mieszkaniec Miasta jest osobą w wieku emerytalnym**. Udział tej części społeczeństwa w ogóle jest znacząco wyższy niż w województwie opolskim (o 2,7 pp.) oraz całej Polsce (o 3,5 pp.). Na przestrzeni ostatnich trzech lat udział osób w wieku poprodukcyjnym w Mieście, województwie i Polsce systematycznie się zwiększał. Różnica między 2017, a 2019 rokiem w Mieście wynosi 1,3 pp., w województwie opolskim również 1,3 pp., natomiast w Polsce – 1,1 pp. Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

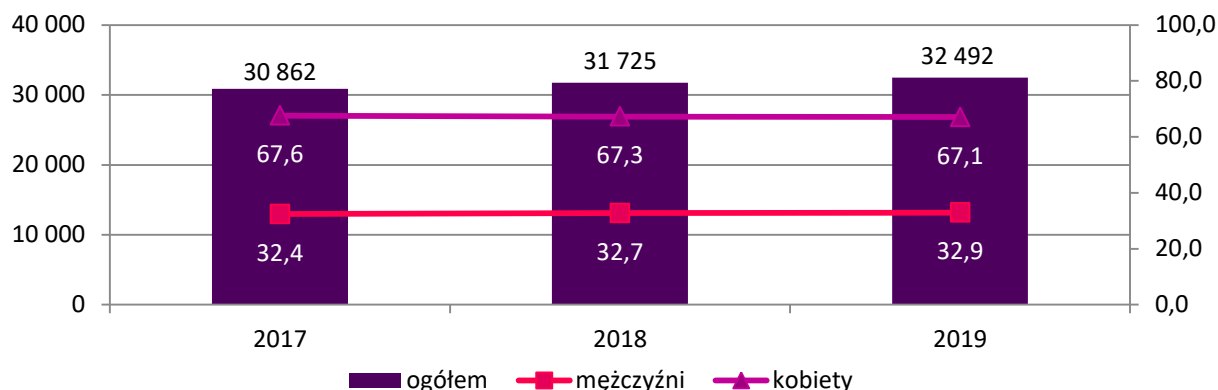
Wykres 14. Zestawienie udziału mieszkańców w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w Mieście Opolu, województwie opolskim i całej Polsce na przestrzeni lat 2017-2019

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Wśród mieszkańców Miasta w wieku senioralnym występują znaczące dysproporcje względem płci. Kobiety stanowią zdecydowaną większość osób w wieku poprodukcyjnym zamieszkujących Miasto Opole, tj. **67,1%**, natomiast mężczyźni pozostałe 32,9%. Na przestrzeni ostatnich lat zauważalne są niewielkie, ale systematyczne zmiany w tym zakresie, bowiem mężczyźni zwiększają swój udział w tej grupie. W 2019 roku w stosunku do 2017 roku odnotowany został wzrost o 0,5 pp.

Wykres 15. Udział kobiet i mężczyzn w ogóle osób w wieku poprodukcyjnym w Mieście Opolu w latach 2017-2019

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Część ogólnej grupy seniorów w Mieście stanowią tzn. *sędziwi starcy*, czyli osoby po 80 roku życia. W 2017 roku Miasto zamieszkiwało 6 247 takich osób, a ich grupa stanowiła wówczas 4,9% ogólnej liczby ludności. Z roku na rok obserwowane jest zwiększanie się liczby oraz udziału sędziwych starców w całej populacji Miasta, którzy w przedmiotowym roku stanowili 5,2%. Przedstawiona w poniższej tabeli tendencja wskazuje na potrzebę budowania systemu wsparcia i pomocy dla osób starszych, w szczególności w zakresie opieki medycznej i usług opiekuńczych w celu zachowania sprawności osób starszych w lokalnym środowisku.

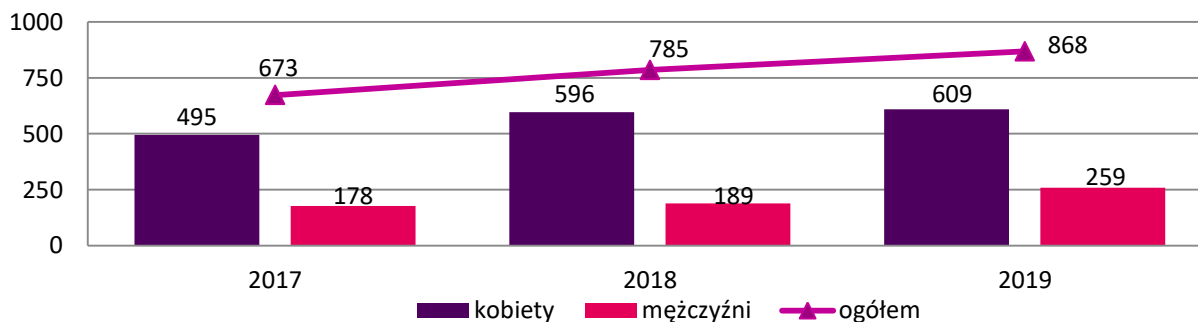
Tabela 22. Liczba sędziwych starców, tj. osób powyżej 80 roku życia w Mieście Opolu na przestrzeni lat 2017-2019

	2017	2018	2019
ogółem	6 247	6 473	6 717
udział w populacji Miasta	4,9%	5,1%	5,2%

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

W 2019 roku z pomocy i wsparcia z pomocy społecznej skorzystało 868 osób w wieku poprodukcyjnym, a zdecydowaną większość stanowiły kobiety – było ich 609, natomiast korzystających ze wsparcia mężczyzn – 259. W stosunku do 2017 roku dostrzec można znaczny wzrost liczby osób starszych objętych wsparciem MOPR w Opolu o 29%.

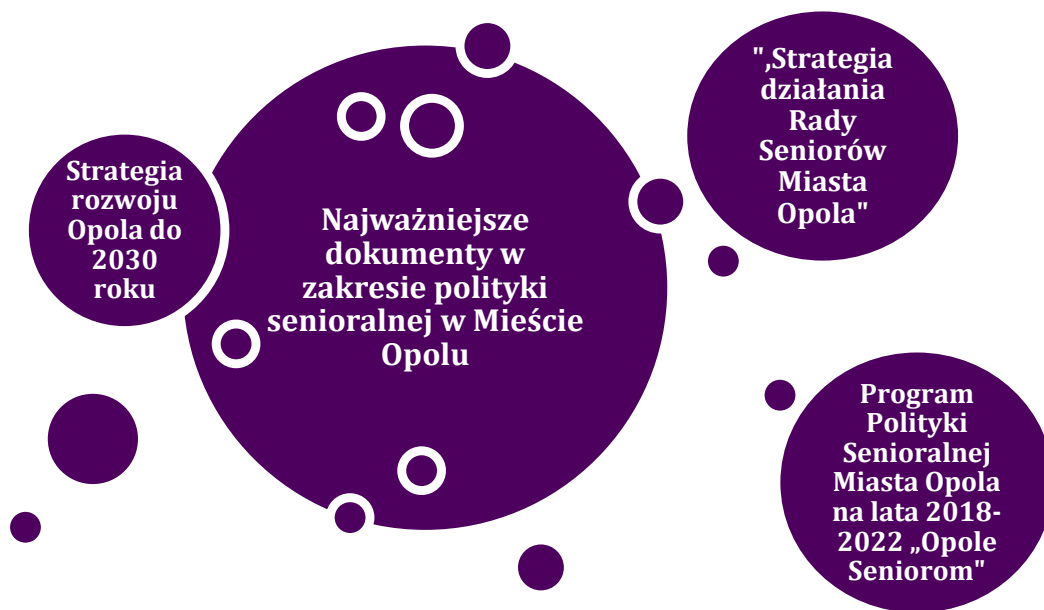
Wykres 16. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej w podziale na płeć w latach 2017-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018 i 2019 rok

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

W Opolu osoby starsze są ważnym partnerem władz samorządowych. Aktywnie uczestniczą w opracowaniu i realizacji polityki rozwoju miasta, w tym polityki senioralnej. Program Polityki Senioralnej Miasta Opola na lata 2018-2022 „Opole Seniorom” jest pierwszym w historii samorządu Opola i głównym dokumentem ujmującym w sposób kompleksowy kwestie senioralne. Polityka senioralna Miasta to skoordynowany system działań, realizowanych we współpracy ze środowiskiem lokalnym, którego celem jest samodzielne i godne życie starszych mieszkańców miasta. Bezpośrednim adresatem Programu są seniorzy – osoby, które ukończyły 60 lat i które zamieszkałe są w Opolu.

Zasady Polityki Senioralnej Miasta Opola

Za sytuację osób starszych w pierwszej kolejności odpowiada ich rodzina, a samorząd pełni funkcję wspierającą (zasada pomocniczości)

Traktowanie osób starszych: podmiotowe, a nie przedmiotowe. Seniorzy nie są tematem do załatwienia, problemem do rozwiązania, lecz są partnerami władz samorządowych, aktywnie uczestniczą w opracowaniu i realizacji polityki senioralnej Miasta Opola

Polityka senioralna rozumiana jako polityka dla osób starszych i polityka wobec osób starszych, przełamująca stereotypy dot. starości i promująca koncepcję aktywnego starzenia się w obszarach: zatrudnienie, aktywność społeczna, niezależność, bezpieczne mieszkanie, zdrowie i profilaktyka (uświadomienie zasad zdrowego stylu życia: ruch, zdrowe odżywianie) oraz zdolność i przygotowanie otoczenia do wykorzystania potencjału starzejącego się społeczeństwa.

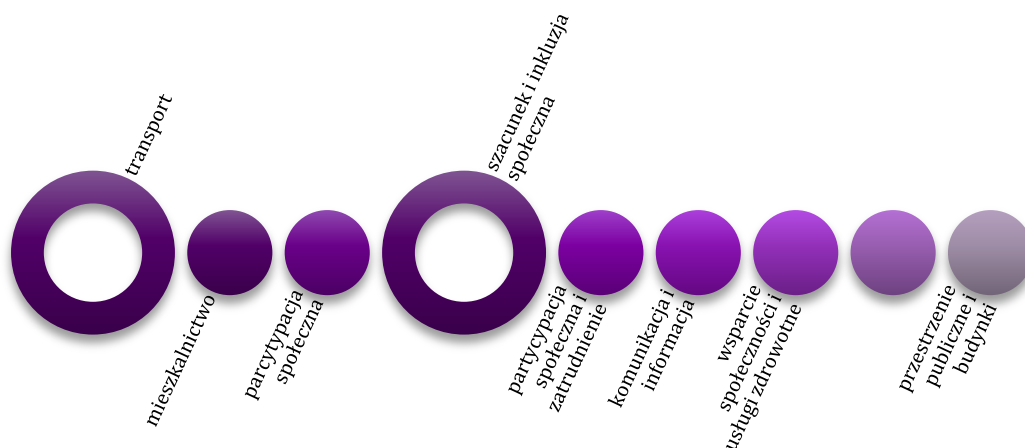
Planowanie oferty dla seniorów musi uwzględniać specyfikę, złożoność oraz różnicowanie potrzeb i problemów osób starszych.

Postrzeganie starszej populacji jako potencjał, a nie jako barierę, co przełoży się na proponowanie rozwiązań pozwalających na wykorzystanie możliwości seniorów – nastawienie na aktywizację społeczną i zawodową seniorów.

Starzenie się społeczności to kwestia, która dotyczy wszystkich organizacji i instytucji działających na terenie miasta, stąd by osiągnąć pozytywną zmianę niezbędna jest współpraca samorządu z partnerami gospodarczymi, społecznymi, publicznymi, pozarządowymi.

A. WSPARCIE SENIORÓW W ŚRODOWISKU LOKALNYM

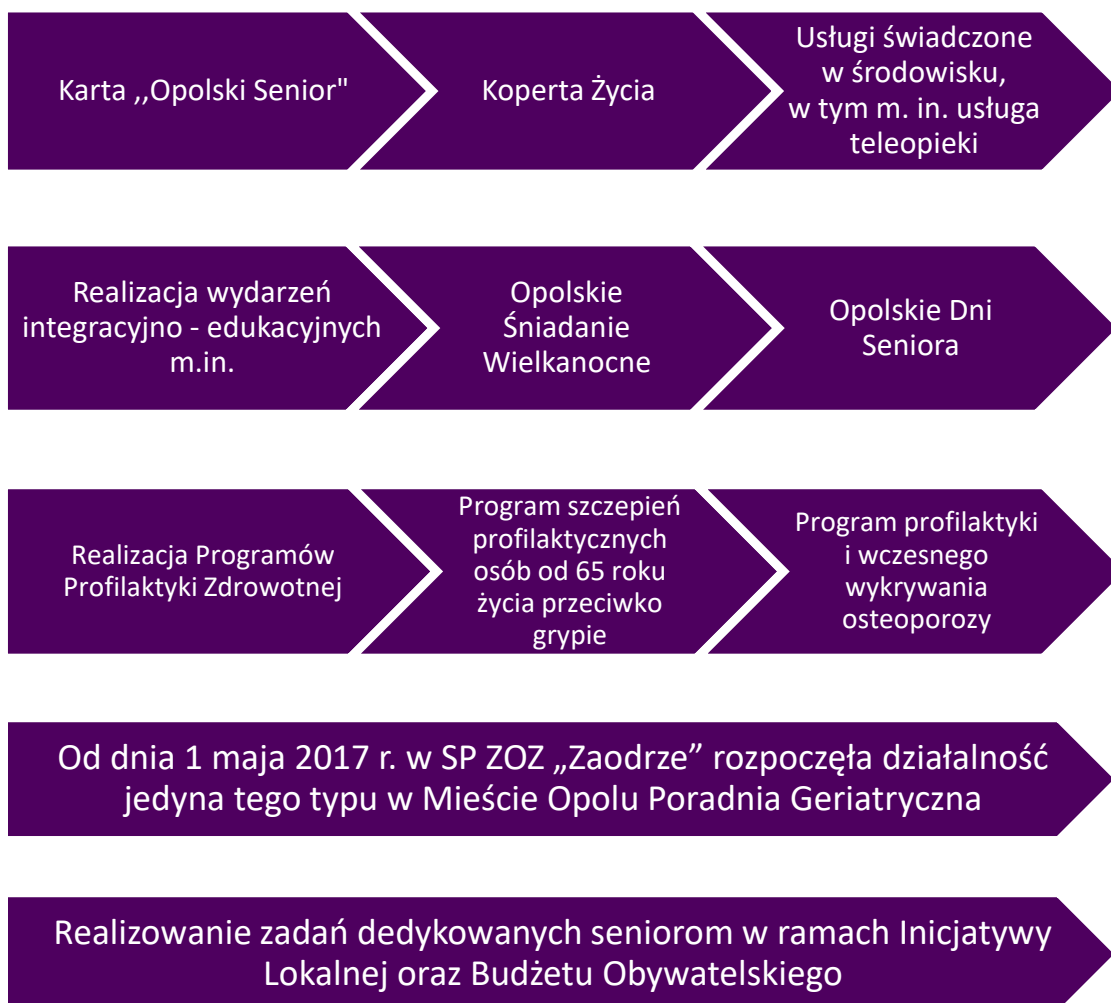
Miasto Opole w 2019 roku otrzymało certyfikat Światowej Organizacji Zdrowia WHO „**Miast Przyjaznych Starzeniu**”. Światowa sieć „Miast Przyjaznych Starzeniu” skupia miasta różnej wielkości, znajdujące się w różnych częściach świata. Miasta łączy podobne podejście do polityki senioralnej – realizują szeroko rozumiane działania, mające na celu podniesienie jakości życia Seniorów. Członkostwo w „sieci” to przede wszystkim wiele korzyści dla miasta. Pozwala połączyć się z globalną siecią ekspertów miast przyjaznych starzeniu się, w tym najwyższych urzędników, menedżerów, jak i samych osób starszych. Członkostwo w sieci jest formą docenienia przez WHO miast i ich dotychczasowych działań w obszarze polityki senioralnej, a przez umożliwienie wymiany dobrych praktyk - realizowanych na rzecz poprawy jakości życia seniorów - także i motywacją do kontynuowania działań. W 2007 roku ukazał się przewodnik Miast Przyjaznych Starzeniu (*Global Age-friendly Cities: A Guide*). Zostały w nim wskazane obszary, które według samych seniorów wymagają zmian, by udoskonalić w miastach proces aktywnego starzenia się społeczeństw. Wyróżniono osiem obszarów związanych z życiem w mieście przyjaznym starzeniu się - należą do nich:

Główne działania Miasta Opola w zakresie polityki senioralnej:

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

W ramach polityki senioralnej miasta Opola istotnym działaniem mającym na celu poprawę jakości życia seniorów, było powołanie w 2017 roku Centrum Informacyjno - Edukacyjnego „Senior w Opolu”. Centrum odpowiada za:

- prowadzenie strony internetowej www.seniorwopolu.pl, gdzie zamieszczane są informacje i aktualności dla seniorów;
- wydawanie Kart „Opolski Senior”;
- koordynowanie prac związanych z wydawaniem dodatku do periodyku „Nowa Trybuna Opolska” – „Senior w Opolu”;
- koordynowanie dystrybucji „Kopert Życia”;
- współpracę z Opolską Radą Seniorów;
- wspieranie powstawania nowych klubów seniora oraz działalności już istniejących;
- prowadzenie „telefonu do pogadania”;
- usługa „złota rączka”.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

W Centrum Informacyjno - Edukacyjnym „Senior w Opolu” prowadzone są:

Ponadto w 2020 roku nastąpiło oficjalne otwarcie **Centrum Aktywizacji Społecznej (CAS)** przy ulicy Krakowskiej 32 w Opolu. W budynku CAS na czterech kondygnacjach znalazły się m.in. mieszkania chronione, pomieszczenia dla organizacji pozarządowych oraz podziemny parking. Do budynku CAS przeniesione zostało Centrum Informacyjno-Edukacyjne „Senior w Opolu”, które dotychczas mieściło się przy ul. Nysy Łużyckiej. W CAS swoje siedziby ma wiele znanych opolskich organizacji pozarządowych m.in. *Towarzystwo Przyjaciół Opola*, *Stowarzyszenie „Kulturalne Opole”*, *Fundacja „Wyptłyn na głębiej”*, *Fundacja „Opolskie Dziouchy”*, *Fundacja Psychoedukacji i Psychoterapii „Intra”* oraz *Opolskie Stowarzyszenie Jazzowe*. Wkrótce na parterze budynku planowane jest otwarcie pierwszej w Opolu klubokawiarni społecznej OPO. Będzie to lokal, w którym regularnie odbywać się będą koncerty, spotkania autorskie, projekcje filmowe, warsztaty, quizy tematyczne itp. Na ostatnim piętrze znajdują się mieszkania chronione m.in. dla osób opuszczających domy dziecka oraz rodziny zastępcze, w których będą one mogły w łatwiejszy sposób wkroczyć w dorosłe życie i usamodzielnąć się. Działania CAS skierowane są do wszystkich grup społecznych, od najmłodszych po najstarszych mieszkańców naszego Miasta.

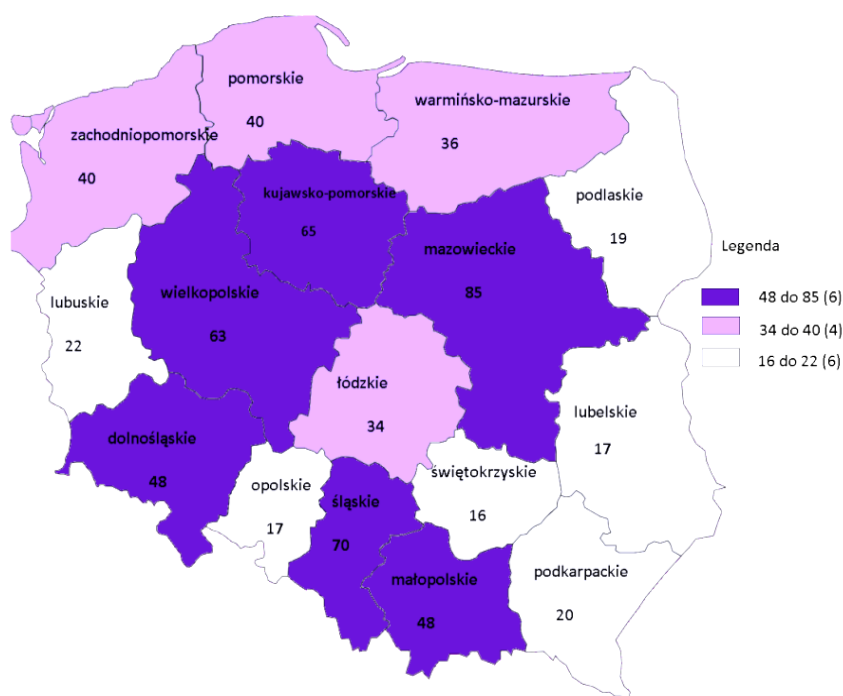
Na codzienne funkcjonowanie opolskich seniorów wpływ mają placówki wsparcia dziennego, czyli 4 zlokalizowane na terenie Miasta **Domy Dziennego Pobytu**:

- **Malinka** przy ul. Piotrkowskiej 2;
- **Złota Jesień** przy ul. Hubala 4;
- **Magda-Maria** przy ul. Barlickiego 1-3;
- **Nad Odrą** (filia DDP Malinka) przy ul. Rudzkiego 2.

Inną formą wsparcia osób starszych w lokalnym środowisku są **Kluby Seniora**, które stale rozwijają swoją działalność i inicjują nowoczesne formy aktywizacji społecznej seniorów. W Mieście Opolu funkcjonują **23 kluby**, które umożliwiają seniorom aktywne spędzanie wolnego czasu, rekreację, rozwój naukowy oraz rehabilitację ruchową. Uczestnictwo w prowadzonych zajęciach jest dobrowolne i bezpłatne, a specyfika i zakres działalności poszczególnych placówek różni się w zależności od indywidualnej wizji klubu.

Uniwersytety Trzeciego Wieku, czyli uczelnie dla osób starszych powstały na gruncie idei *lifelong learning*, czyli uczenia się przez całe życie. Głównym celem ich powstawania przy uczelniach wyższych i jednostkach samorządu terytorialnego jest ogólne kształcenie seniorów, a tematyka oferowanych zajęć jest różnorodna i zależy od wyłącznie od podmiotu prowadzącego oraz lokalnych potrzeb. W ramach wykładów, lektoratów językowych, warsztatów, a także wycieczek seniorom umożliwia się wieloaspektowy rozwój w szybko zmieniającym się otoczeniu. Ponadto uczestnicy zajęć zdobywają nowe, praktyczne umiejętności, które mają za zadanie ułatwić im codzienne funkcjonowanie w społeczności, a także są niezbędne do wykonywania pracy zawodowej.

Rysunek 5. Uniwersytety Trzeciego Wieku w poszczególnych województwach Polski w roku akademickim 2017/2018

Źródło: Uniwersytety Trzeciego Wieku w roku akademickim 2017/2018, GUS, Warszawa, Gdańsk, 2019

Dla opolskich seniorów od lat działalność prowadzą 3 Uniwersytety Trzeciego Wieku które umożliwiają 600 seniorom aktywny rozwój:

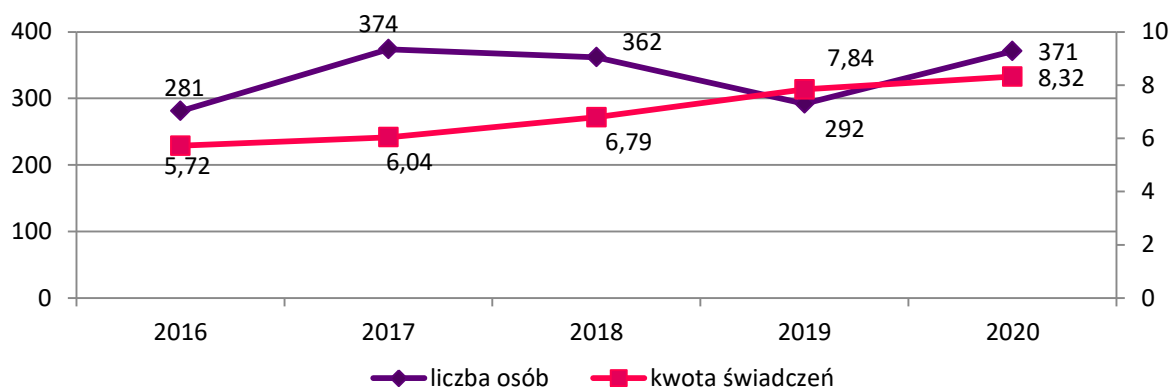
- **„AKADEMIA MŁODYCH SERC”** Uniwersytet Drugiego i Trzeciego Wieku w Opolu przy Politechnice Opolskiej;
- **„UTW ZDROWIA I URODY SENIORA”** Uniwersytet Trzeciego Wieku w Opolu przy Państwowej Medycznej Wyższej Szkole Zawodowej;
- **„STOWARZYSZENIE UNIwersYTETU TRZECIEGO WIEKU W OPOLU”** pod patronatem naukowym Uniwersytetu Opolskiego.

UTW są jest inicjatorami wielu przedsięwzięć i wydarzeń na terenie Miasta oraz organizatorami spotkań i wycieczek skierowanych do starszej części społeczeństwa. Dzięki ich aktywności uczestnicy mają możliwość zaangażowania się w życie społeczne, rozwijania swoich starych i nowych zainteresowań oraz zawarcia przyjaźni, co jest niezwykle istotne dla postrzegania siebie i swojej roli społecznej w okresie nieaktywności zawodowej.

B. CAŁODOBOWA OPIEKA NAD SENIORAMI

Miasto Opole podobnie jak inne jednostki samorządu terytorialnego w ramach polityki senioralnej i zadań o charakterze obowiązkowym zapewniają pobyt w całodobowych placówkach wsparcia osobom, które ze względu na swój stan zdrowia, wiek i niepełnosprawność wymagają stałej opieki i wsparcia w życiu codziennym. Domy pomocy społecznej świadczą usługi opiekuńcze, bytowe, wspomagające i edukacyjne w celu zapewnienia godnych warunków życia mieszkańców. Na przestrzeni ostatnich lat zauważalne było wysokie zapotrzebowanie osób starszych na wsparcie w postaci umieszczenia w DPS. Do 2019 roku liczba osób przebywających w DPS zmniejszała się, natomiast w 2020 roku w placówkach całodobowej opieki przebywało 371 osób (wzrost o 27% w stosunku do roku poprzedniego). Jednocześnie koszt realizacji tej formy wsparcia mieszkańców corocznie się zwiększa. W 2020 na ten cel przeznaczono 8,32 mln złotych, czyli o 2,6 mln złotych więcej niż w 2016 roku.

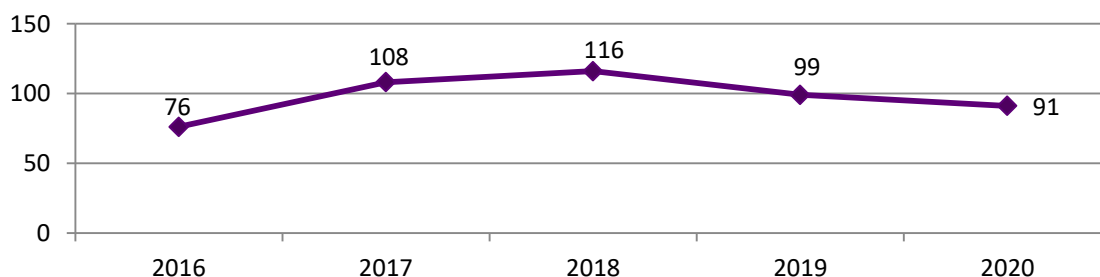
Wykres 17. Odpłatność Miasta za pobyt w Domu Pomocy Społecznej na przestrzeni lat 2016-2020 (w mln zł)

Źródło: Informacja o sytuacji osób starszych w Opolu za 2019 rok i Sprawozdanie z działalności MOPR za 2020

W 2020 roku do DPS skierowano łącznie 91 mieszkańców Miasta, spośród których 51 umieszczonych zostało w placówkach prowadzonych na jego obszarze, a 40 poza nim. W latach poprzednich odnotowywano podobną liczbę osób kierowanych do DPS.

Wykres 18. Liczba osób skierowanych do Domów Pomocy Społecznej w latach 2016-2020

Źródło: Informacja o sytuacji osób starszych w Opolu za 2019 rok i Sprawozdanie z działalności MOPR za 2020

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Zapewnienie miejsca osobom wymagającym całodobowej opieki jest zadaniem niezwykle trudnym ze względu na możliwości lokalowe placówek, ich liczbę oraz profil umieszczanych w nich osób, tj. osób starszych, przewlekle somatycznie chorych, z niepełnosprawnościami fizycznymi lub intelektualnymi oraz z zaburzeniami psychicznymi. W celu umożliwienia wszystkim osobom znajdującym się w trudnej sytuacji, która nie pozwala im na pozostanie w dotychczasowym miejscu zamieszkania, Miasto Opole prowadzi **Dom Pomocy Społecznej dla Kombatantów** przy ul. Chmielowickiej 6. Placówka dysponuje łącznie 138 miejscami dla kobiet i mężczyzn, z czego 92 miejsca przeznaczone są dla osób w podeszłym wieku, a 46 dla osób przewlekle somatycznie chorych. DPS dla Kombatantów jest miejscem integracji międzypokoleniowej i tworzenia się więzi społecznych dzięki cyklicznie odbywającym się wydarzeniom okolicznościowym, współpracy z organizacjami pozarządowymi i placówkami oświatowymi, a także uczelniami wyższymi w zakresie odbywania praktyk na rzecz rehabilitacji osób starszych..

- Ponadto w mieście Opolu funkcjonuje **Dom Pomocy Społecznej prowadzony przez Siostry Franciszkanki** przy ul. Szpitalnej 17, który realizuje swoje zadania na rzecz 52 osób, w tym 22 w podeszłym wieku i 30 przewlekle somatycznie chorych. W 2019 roku w placówce opieką objęte były 3 osoby z Miasta Opola.
- **Dom Pomocy Społecznej prowadzony przez Zgromadzenie Sióstr Św. Jadwigi** przy Placu Klasztorным 2, który jest przeznaczony dla 120 osób z niepełnosprawnościami intelektualnymi, w tym dla 40 dzieci i 80 osób dorosłych, a w 2019 roku wsparcie w ramach jego działalności otrzymało 101 mieszkańców Miasta.

Mieszkańcy Miasta Opola, którzy wymagają całodobowego wsparcia kierowani są również do 45 DPS zlokalizowanych w województwie opolskim, z którymi Miasto podpisało stosowne porozumienia.

Inną dostępną w Mieście Opolu formą wsparcia osób starszych są **hospicja** - Centrum Opieki Paliatywnej *Betania* oraz Ośrodek Medyczny *Samarytanin*, które zapewniają pacjentom onkologicznym i paliatywnym godną opiekę medyczną i wsparcie psychologiczne podczas leczenia.

4. ZDROWIE

A. DOSTĘP DO ŚWIADCZEŃ I OPIEKI ZDROWOTNEJ

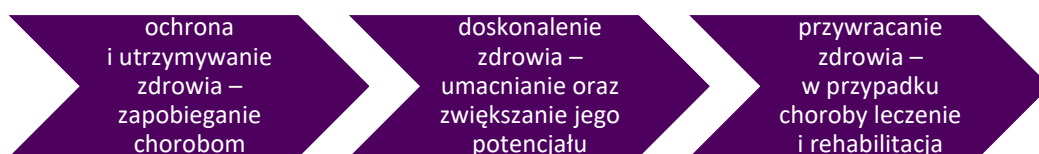
System opieki zdrowotnej w Polsce stanowi zbiór zasobów i świadczonych w jego ramach usług, które dzięki odpowiedniemu finansowaniu i zarządzaniu skutecznie wpływają na stan zdrowia publicznego.

Polityka zdrowotna jest integralną częścią całościowej polityki społecznej państwa, gdyż między jakością życia a stanem zdrowia społeczeństwa istnieje ścisły związek. Jest to dziedzina, która ma na celu kreowanie działań służących poprawie stanu zdrowia, zaspokojeniu potrzeb zdrowotnych i udzielaniu świadczeń zdrowotnych.

Naczelną zasadą polityki zdrowotnej jest zapobieganie powstawaniu chorób, dążenie do ich wczesnego rozpoznawania, co umożliwia leczenie, zapobieganie i hamowanie postępu choroby oraz promocja zdrowia, która ma zapewnić dobry stan fizyczny i psychiczny człowieka, wydłużyć przeciętny okres jego życia oraz poprawić jego jakość.

Definicja zdrowia według Światowej Organizacji Zdrowia to możliwość prowadzenia produktywnego, sensownego i twórczego życia zarówno w sferze społecznej, jak i ekonomicznej, samodzielność i sprawność życia trwającego jak najdłużej bez choroby i dolegliwości.

Zdrowie jest pełnym dobrostanem fizycznym, psychicznym i społecznym, a nie wyłącznie brakiem choroby. Tak rozumiana definicja podkreśla więc, że zdrowie ma charakter wielowymiarowy (wielospektowy). Dlatego też, we wszystkich okresach życia dbanie o zdrowie to:

System opieki zdrowotnej w Mieście Opolu z uwagi na charakter jednostki (stolica województwa) jest rozbudowany, a na jego obszarze działalność prowadzą liczne podmioty lecznicze, zarówno te, których podmiotem tworzącym są samorządy terytorialne i ministerstwa, jak i te, które prowadzone są przez podmioty prywatne.

System opieki zdrowotnej, w ramach którego prowadzona jest działalność lecznicza w Mieście Opolu, w ramach kontraktów z Narodowym Funduszem Zdrowia, realizowany jest w następujących obszarach:

Podstawowa Opieka Zdrowotna	• 15 podmiotów leczniczych
Ambulatoryjna Opieka Specjalistyczna	• 53 podmioty lecznicze
Opieka szpitalna	• 7 podmiotów leczniczych
Ratownictwo medyczne	• Odbywa się w ramach działalności 3 podmiotów leczniczych
Opieka długoterminowa	• 2 Zakłady Opiekuńczo-Lecznicze • Podmioty świadczące opiekę w warunkach domowych
Opieka paliatywna	• 2 hospicja
Nocna i świąteczna opieka zdrowotna	• 1 punkt na terenie podmiotu leczniczego

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Funkcjonowanie podmiotów leczniczych w ramach powyższych obszarów działalności leczniczej jest niewątpliwie mocną stroną Miasta Opola i stanowi o wysokiej dostępności do usług zdrowotnych jego mieszkańców.

Miasto Opole jest podmiotem tworzącym dla 3 podmiotów leczniczych:

SP ZOZ „Centrum”, który udziela świadczeń w 3 lokalizacjach:

- ul. Kościuszki 2
- ul. Budowlana 4
- ul. Katowicka 91-93 (Przychodnia Studencka w Kampusie Uniwersytetu Opolskiego)

SP ZOZ „Śródmieście”

- ul. Waryńskiego 30

SP ZOZ „Zaodrze”

- ul. Licealna 18

Podstawowym celem powyższych SP ZOZ-ów jest kompleksowa realizacja świadczeń z zakresu **podstawowej opieki zdrowotnej i ambulatoryjnej opieki specjalistycznej** w ramach powszechnego ubezpieczenia zdrowotnego, służących zachowaniu, ratowaniu, przywracaniu lub poprawie zdrowia ludności oraz inne działania medyczne wynikające z procesu leczenia lub przepisów odrębnych, regulujących zasady ich wykonywania.

W powyższych przychodniach – SP-ZOZ-ów deklarację wyboru lekarza, pielęgniarki i/lub położnej w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej złożyła aż 1/3 wszystkich mieszkańców Miasta Opola - liczba opolskich pacjentów we wszystkich tych placówkach wyniosła 39 767 osób (stan na grudzień 2020 roku).

W ramach Ambulatoryjnej Opieki Specjalistycznej w SP ZOZ „Centrum” prowadzonym przez Miasto Opole, w ramach kontraktu NFZ, można uzyskać świadczenia w poradniach: neurologicznej, okulistycznej, otolaryngologicznej, dermatologicznej, położniczo-ginekologicznej, gastroenterologicznej, chorób sutka. Natomiast SP ZOZ „Śródmieście” w ramach AOS oferuje usługi w poradniach: neurologicznej, okulistycznej, otolaryngologicznej, położniczo-ginekologicznej, gastroenterologicznej, diabetologicznej, dermatologicznej, kardiologicznej, reumatologicznej, chorób naczyń.

W ramach SP ZOZ „Zaodrze” funkcjonuje **Poradnia Medycyny Sportowej**. Utworzenie tej poradni rozwiązało problem braku Poradni Medycyny Sportowej w Mieście, która w ramach kontraktu z Narodowym Funduszem Zdrowia zajmuje się kwalifikacją i orzekaniem o zdolności do uprawiania dyscyplin sportowych przez dzieci i młodzież do ukończenia 21 roku życia oraz młodych zawodników pomiędzy 21 a 23 rokiem życia. Ponadto oprócz wskazanej Poradni, w Przychodni „Zaodrze” funkcjonuje **Poradnia Geriatryczna**, wspierająca zdrowie seniorów naszego Miasta poprzez profilaktykę, diagnozowanie i leczenie chorób wieku podeszłego. W strukturze SP ZOZ „Zaodrze” funkcjonuje również Poradnia Ginekologiczno-Położnicza oraz Poradnia Proktologiczna zajmująca się profilaktyką i leczeniem chorób dolnego odcinka przewodu pokarmowego.

Liczba zaopiewanych pacjentów oraz udzielanych porad POZ w Mieście wzrosła w ostatnim czasie, co jest efektem m. in. powiększenia granic Opola. Zabezpieczenie dostępu do POZ na satysfakcjonującym dla mieszkańców Miasta poziomie wymaga rozbudowy infrastruktury podmiotów działalności leczniczej w przyłączonych obszarach Miasta, a także na obszarze nowych osiedli mieszkaniowych w różnych częściach Miasta. Obecnie trwają prace adaptacyjne pomieszczeń i wyposażenia na użytek kolejnej filii SP ZOZ Centrum w zakresie poradni POZ dla dorosłych i dla dzieci na terenie Uniwersyteckiego Szpitala Klinicznego.

W polskich badaniach opinii społecznej zadowolenie z całego systemu ochrony zdrowia wyraża zwykle około 1/4 do 1/3 respondentów. Większość respondentów uważa, że uzyskanie dostępu do podstawowej opieki zdrowotnej jest łatwe, jednak odsetek takich osób spada znacząco w ostatnich latach. Znacznie gorzej oceniany jest dostęp do ambulatoryjnych świadczeń specjalistycznych finansowanych ze środków publicznych. W przypadku niektórych specjalności medycznych, takich jak endokrynologia, neurochirurgia, kardiologia, alergologia czy ortopedia, trudności w dostępie są szczególnie duże. Ponad 10-20% pacjentów (w zależności od specjalności) doświadczyło w ostatnich latach trudności w dostępie do specjalisty w związku z długimi listami oczekiwania na wizytę (powyżej trzech miesięcy).

Obecnie system opieki zdrowotnej coraz wyraźniej odstaje od oczekiwań Polaków, prognoz demograficznych i epidemiologicznych, zamożności społeczeństwa i wydolności placówek medycznych. Nierównomierna dystrybucja usług medycznych, limity przyjęć narzucanych przez głównego płatnika jakim jest NFZ, a także zróżnicowany stopień zamożności, który powoduje ograniczoną dostępność do usług prywatnych to m.in. przyczyny pojawiających się barier dostępności do opieki zdrowotnej. Dodatkowo nakłady finansowe, których w służbie zdrowia brakuje lub też są nieskutecznie wydatkowane spowalniają postęp technologii medycznych umożliwiające szybsze diagnozowanie i leczenie.

Dlatego też, system polskiej opieki zdrowotnej wymaga zdecydowanej poprawy i przeorganizowania przede wszystkim na szczeblu krajowym. Zmiany są konieczne i to zmiany ukierunkowane w szczególności na skuteczność i efektywność.

W świetle powyższych danych, konieczne staje się podejmowanie działań wspomagających istniejący system, finansowanych ze źródeł innych niż środki publiczne pochodzące z ubezpieczenia zdrowotnego, stanowiących wyzwanie dla lokalnych samorządów.

W ramach lokalnej polityki zdrowotnej mającej na celu zaspokojenie potrzeb społeczności lokalnej w zakresie dostępu do usług zdrowotnych Miasto Opole realizuje m.in. programy polityki zdrowotnej.

Programy polityki zdrowotnej to zaplanowane i zamierzone działania z zakresu opieki zdrowotnej, które są oceniane jako skuteczne, bezpieczne i uzasadnione. Umożliwiają osiągnięcie w określonym terminie założonych celów polegających na wykrywaniu i zrealizowaniu określonych potrzeb zdrowotnych oraz poprawie stanu zdrowia osób, do których są skierowane.

Realizowane i finansowane przez Miasto Opole programy polityki zdrowotnej wypełniają lukę w funkcjonującym obecnie systemie opieki zdrowotnej. Znacząca większość świadczeń oferowanych w ramach tych programów wciąż nie jest ujęta w wykazie świadczeń gwarantowanych finansowanych z budżetu państwa, a także nie jest realizowana w ramach programów zdrowotnych Narodowego Funduszu Zdrowia lub programów polityki zdrowotnej Ministerstwa Zdrowia.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Poniżej informacja o realizowanych w Mieście Opolu Programach oraz imponująca statystyka potwierdzająca efektywność podejmowanych działań.

Jakie Programy profilaktyki zdrowotnej realizujemy w mieście Opolu?

Program zapobiegania próchnicy i chorobom dziąseł u dzieci w wieku przedszkolnym pn. "Biały ząbek"

Program profilaktyki i wczesnego wykrywania osteoporozy

Program szczepień profilaktycznych osób od 65 roku życia przeciwko grypie

Program profilaktyczno-edukacyjny pn. „Badaj swoje piersi”

Program profilaktyki zakażeń wirusem brodawczaka ludzkiego (HPV)

Program leczenia niepłodności metodą zapłodnienia pozaustrojowego – in vitro

1. Program zapobiegania próchnicy i chorobom dziąseł u dzieci w wieku przedszkolnym pn. „Biały ząbek"

Celem Programu jest kształtowanie u dzieci w wieku przedszkolnym nawyku codziennego dbania o zęby metodami odpowiednimi do ich wieku, prowadzenie nauki prawidłowej techniki szczotkowania zębów, przygotowywanie dzieci do wizyt u stomatologa. Ponadto wszystkim dzieciom, których rodzice wyrażą na to zgodę, lekarz stomatolog wykonuje przegląd uzębienia wraz z określeniem liczby ubytków próchnicowych, zębów przeznaczonych do ekstrakcji, usuniętych i zdrowych.

2. Program profilaktyki i wczesnego wykrywania osteoporozy

W ramach Programu wykonywane jest badanie densytometryczne szyjki kości udowej u kobiet od 65 roku życia i mężczyzn od 70 roku życia. Ponadto przeprowadzane są działania edukacyjne mające na celu podniesienie świadomości zdrowotnej osób uczestniczących w Programie na temat osteoporozy i jej skutków, jak również kształtowania u nich właściwych postaw prozdrowotnych oraz rozwijania prawidłowych nawyków żywieniowych eliminujących ryzyko zachorowania na osteoporozę.

3. Program szczepień profilaktycznych osób od 65 roku życia przeciwko grypie

W ramach Programu osobom od 65 roku życia aplikowana jest szczepionka przeciwko wirusowi grypy. Ponadto wszystkie osoby objęte są badaniem lekarskim kwalifikującym do szczepienia.

4. Program profilaktyczno-edukacyjny pn. „Badaj swoje piersi”

W ramach Programu przeprowadzane są spotkania edukacyjne dla młodych kobiet uczęszczających do opolskich szkół ponadpodstawowych w zakresie wczesnej wykrywalności raka gruczołu piersiowego oraz nauka samobadania piersi.

5. Program profilaktyki zakażeń wirusem brodawczaka ludzkiego (HPV)

W ramach Programu dziewczętom 12-letnim aplikowana jest szczepionka przeciwko wirusowi brodawczaka ludzkiego (HPV). Ponadto dziewczęta objęte są badaniem lekarskim kwalifikującym do szczepienia.

6. Program leczenia niepłodności metodą zapłodnienia pozaustrojowego – in vitro

Celem Programu jest ograniczenie zjawiska niepłodności i bezdzietności u osób kwalifikujących się do leczenia metodą zapłodnienia pozaustrojowego - in vitro poprzez wsparcie finansowe procesu leczenia.

Ogółem na realizację programów polityki zdrowotnej w Mieście Opolu w 2020 roku wydatkowano z budżetu miasta Opola środki w wysokości 570 019,26 zł. Łącznie w programach polityki zdrowotnej w 2020 roku uczestniczyło 6 633 mieszkańców Miasta.

Duże zainteresowanie mieszkańców Miasta Opola programami polityki zdrowotnej potwierdza zasadność ich realizacji. Systematyczne wykonywanie badań przesiewowych stwarza bowiem możliwość diagnozy chorób we wczesnych stadiach rozwoju, co znacznie wpływa na prawdopodobieństwo szybkiego i całkowitego wyleczenia, a w rzeczywistości zmniejsza koszty związane z ewentualnym leczeniem i rehabilitacją pacjenta. Natomiast wykonywanie szczepień na dużą skalę ogranicza rozprzestrzenianie się groźnych dla zdrowia i często dla życia chorób zakaźnych.

Istotnym uzupełnieniem działań profilaktycznych jest edukacja zdrowotna skierowana do wszystkich mieszkańców ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży. Systematyczne rozszerzanie zakresu realizowanych działań skierowanych do tej grupy wiekowej stanowi gwarancję wczesnego ukształtowania właściwych nawyków związanych z dbałością o własne zdrowie w późniejszym etapie życia.

B. WSPARCIE RODZIN Z PROBLEMEM UZALEŻNIEŃ I PRZEMOCY

Problem uzależnień jest złożony i niejednorodny, a jednocześnie jest jednym z najpowszechniej występujących problemów społecznych. Uzależnienia dotyczą różnych substancji czy zachowań, które mają negatywny, wręcz destrukcyjny wpływ na życie osób nimi dotkniętych. Wyróżnia się kilka rodzajów uzależnień:

- alkoholizm,
- nikotynizm,
- narkomania,
- uzależnienia behawioralne.

Definicją uzależnienia, będącą do dziś punktem odniesienia we wszelkich rozważaniach na temat tego pojęcia, jest określenie pochodzące z 1969 roku, opracowane przez Komisję Ekspertów Światowej Organizacji Zdrowia (WHO). Jego interpretacje znajdujemy u wielu współczesnych autorów. Za K. Zajączkowskim⁸: ***Uzależnienie to psychiczny i fizyczny stan wynikający z interakcji między żywym organizmem a substancją chemiczną, charakteryzujący się zmianami zachowania i innymi reakcjami, do których należy konieczność przyjmowania danej substancji w sposób ciągły lub okresowy, w celu doświadczenia jej wpływu na psychikę lub by uniknąć przykrych objawów towarzyszących brakowi substancji.***

Najważniejsze cechy uzależnienia to:

- silna potrzeba, a nierzadko przymus używania substancji psychoaktywnej,
- brak samokontroli zażywania danej substancji oraz kompulsywność w poszukiwaniu kolejnej dawki,
- przyjmowanie substancji psychoaktywnej w celu uniknięcia objawów abstynencyjnych,
- występowanie zjawiska abstynencji po przerwaniu przyjmowania substancji psychoaktywnej,
- narastanie zjawiska tolerancji na przyjmowaną substancję,
- indywidualny charakter (cykl, sposób) przyjmowania substancji psychoaktywnej,
- zanik relacji społecznych oraz potrzeby wykonywania naturalnych czynności zawodowych i osobistych, charakterystycznych dla stylu życia przed wystąpieniem uzależnienia,
- kontynuowanie zażywania pomimo występowania szkód zdrowotnych, osobistych i społecznych.

Międzynarodowa Statystyczna Klasyfikacja Chorób i Problemów Zdrowotnych ICD-10 definiuje uzależnienia jako jednostki chorobowe., które jako takie leczone są w podmiotach leczniczych.

Jednakże ze względu na rozległe skutki psychospołeczne uzależnień, w szczególności od alkoholu i narkotyków, obowiązek podejmowania działań w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi oraz narkomanii został nałożony również na samorządy lokalne ustawami jak niżej:

■ Zgodnie z ustawą z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi na podst. art. 1 ust. 1 (Dz. U. z 2019 r. poz. 2277), organy administracji rządowej i jednostek samorządu terytorialnego są zobowiązane do podejmowania działań zmierzających do ograniczania spożycia napojów alkoholowych oraz zmiany struktury ich spożywania, inicjowania i wspierania przedsięwzięć mających na celu zmianę obyczajów w zakresie sposobu spożywania tych napojów, działania na rzecz trzeźwości

⁸ K. Zajączkowski, Uzależnienia od substancji, s. 39–40.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

w miejscu pracy, przeciwdziałania powstawaniu i usuwania następstw nadużywania alkoholu, a także wspierania działalności w tym zakresie organizacji społecznych i zakładów pracy.

Zadania, jakie powinna realizować gmina ujmowane są w **gminnym programie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych**, który corocznie uchwalany jest przez radę gminy. Zadania te są realizowane zgodnie z Narodowym Programem Zdrowia, o którym mowa w art. 9 ust.1 ustawy z dnia 11 września 2015 roku o zdrowiu publicznym (Dz. U. z 2021 r. poz. 183).

Uchwałą Rady Miasta Opola został przyjęty do realizacji **Miejski Program Przeciwdziałania Alkoholizmowi na 2021 rok**.

Głównym celem realizacji Programu na 2021 rok jest ograniczenie zdrowotnych i społecznych skutków wynikających z nadużywania napojów alkoholowych i używania innych środków psychoaktywnych poprzez:

- podnoszenie poziomu świadomości i wiedzy mieszkańców Miasta,
- prowadzenie i skoordynowanie działań profilaktycznych, terapeutycznych i rehabilitacyjnych,
- wzmocnienie lokalnego systemu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych.

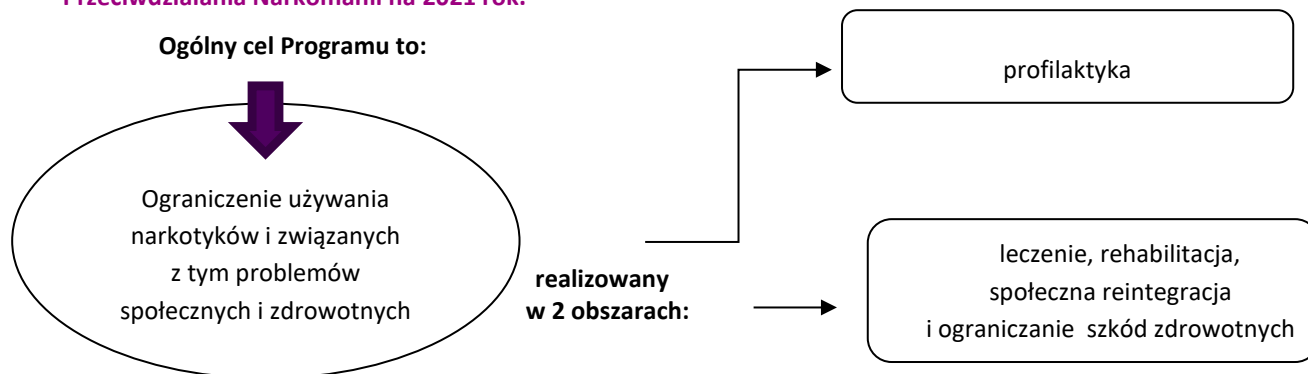
■ Ustawą z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii, zgodnie z którą, do zadań własnych gminy należy prowadzenie działań związanych z zapobieganiem narkomanii; zadania te w szczególności obejmują:

- zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i osób zagrożonych uzależnieniem;
- udzielanie rodzinom, w których występują problemy narkomanii, pomocy psychospołecznej i prawnej;
- prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej oraz szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie zajęć sportowo-rekreacyjnych dla uczniów, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo wychowawczych i socjoterapeutycznych;
- wspomaganie działań instytucji, organizacji pozarządowych i osób fizycznych, służących rozwiązywaniu problemów narkomanii;
- pomoc społeczną osobom uzależnionym i rodzinom osób uzależnionych dotkniętym ubóstwem i wykluczeniem społecznym i integrowanie ze środowiskiem lokalnym tych osób z wykorzystaniem pracy socjalnej i kontraktu socjalnego.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Według art. 10 ust. 2 cytowanej ustawy, w celu realizacji wyżej wymienionych zadań prezydent miasta opracowuje projekt Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii.

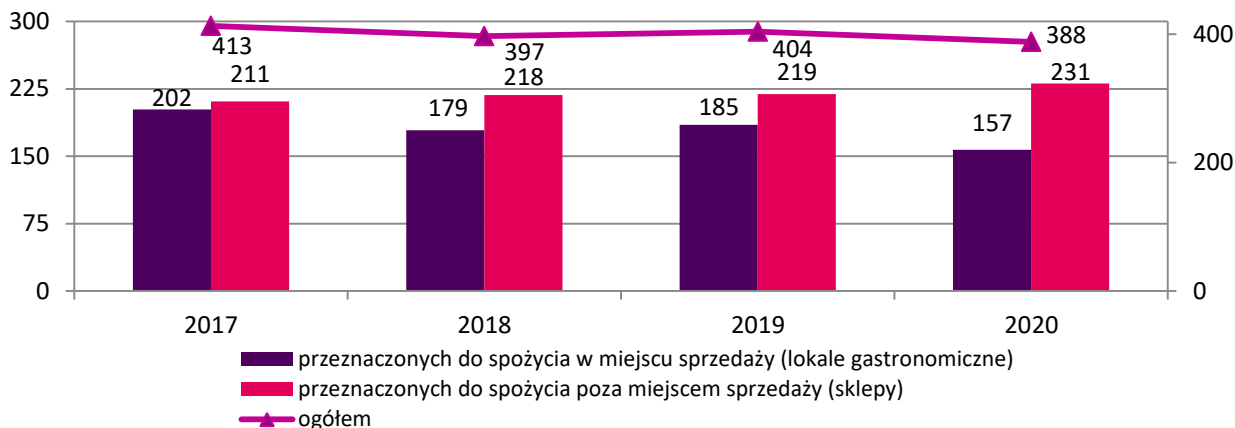
W 2020 roku uchwałą Rady Miasta Opola został przyjęty do realizacji **Miejski Program Przeciwdziałania Narkomanii na 2021 rok**.

Zgodnie z przepisami ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałania alkoholizmowi dochody z opłat za zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych (tzw. fundusz korkowy), z których finansowane jest przeciwdziałanie alkoholizmowi oraz narkomanii, gminy mogą przeznaczać wyłącznie na takie działania, które zostały przewidziane w gminnym programie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz gminnym programie przeciwdziałania narkomanii.

W 2020 roku łącznie 388 podmiotów posiadało zezwolenie na sprzedaż napojów alkoholowych w Mieście, spośród których 157 stanowiły lokale gastronomiczne, a 231 sklepy.

Wykres 19. Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w Mieście Opolu na przestrzeni lat 2017-2020

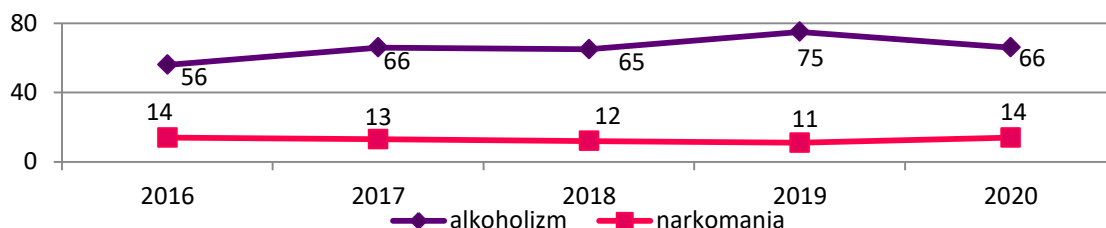

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2017, 2018, 2019 i 2020 rok

Według szacunkowych danych, w Polsce mieszka około 600-800 tys. osób uzależnionych od alkoholu, z czego 80% stanowią mężczyźni. Z kolei populacja osób pijących ryzykownie i szkodliwie szacowana jest w Polsce na około 2-3 mln osób. Dorośli członkowie rodzin alkoholowych tj. takich, gdzie nadużywanie alkoholu zaburza życie rodzinne, stanowią w Polsce populację liczącą 1,5-2 mln osób. Dzieci i młodzież w rodzinach alkoholowych to w Polsce populacja licząca 1,5-2 mln osób.

Występowanie problemu uzależnienia w rodzinie stanowi przesłankę do ubiegania się o pomoc w formie świadczeń z pomocy społecznej. Na przestrzeni ostatnich kilku lat zwiększa się liczba rodzin dotkniętych alkoholizmem, które z tego powodu korzystały z pomocy Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Opolu, natomiast w przypadku narkomanii liczba rodzin stopniowo maleje. Należy jednak pamiętać, że dane dotyczące osób i rodzin z problemem uzależnień różnią się od rzeczywistej skali problemu, ponieważ osoby nim dotknięte często nie zdają sobie sprawy z trudnej sytuacji, w której się znajdują i nie chcą skorzystać ze wsparcia terapeutycznego.

Wykres 20. Liczba rodzin z Miasta Opola korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu i narkomanii w latach 2016-2020

Źródło: Sprawozdanie z działalności MOPR w Opolu za 2017, 2018, 2019 i 2020 rok

Zapewnienie kompleksowego wsparcia i możliwości pokonania trudności związanych z uzależnieniem jest przedmiotem działalności licznych podmiotów, w tym organizacji pozarządowych, miejskich jednostek organizacyjnych i Wydziałów Urzędu Miasta Opola; koordynatorem Programów jest Wydział Polityki Społecznej, który wdraża politykę w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom w Mieście Opolu.

Kluczową rolę w systemie przeciwdziałania alkoholizmowi odgrywa **Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Opolu**, która posiada szereg uprawnień, zgodnie z którymi podejmuje działania w stosunku do osób uzależnionych, m.in. prowadząc rozmowy motywujące do podjęcia leczenia, ale i we współpracy z Sądem Rodzinnym podejmuje kroki w kierunku nałożenia obowiązku leczenia odwykowego w placówce leczenia odwykowego – w przypadku gdy naużywanie alkoholu powoduje skutki powodujące degradację życia rodzinnego i społecznego otoczenia osoby uzależnionej. Członkowie Komisji podejmują również działania na rzecz członków rodzin alkoholowych – osób współuzależnionych oraz takich, w których zjawiskiem współistniejącym do alkoholizmu jest przemoc. Na przestrzeni ostatnich lat konieczność podejmowania takich działań utrzymywała się na podobnym poziomie, przy czym nastąpił znaczący wzrost liczby osób uzależnionych, z którymi przeprowadzono rozmowy motywacyjne.

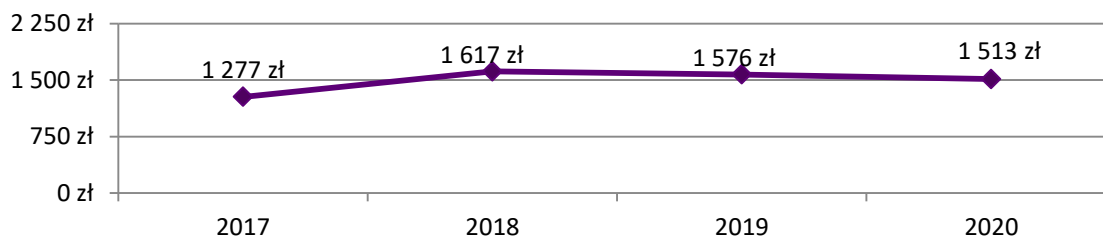
Tabela 23. Działania Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Opolu wobec osób uzależnionych w latach 2017-2020

wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020
liczba osób uzależnionych, z którymi przeprowadzono rozmowy	77	108	90	45
liczba członków rodzin osób uzależnionych, z którymi przeprowadzono rozmowy	51	43	51	47
liczba osób w stosunku do których podjęto czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w placówce leczenia uzależnienia	99	116	106	59
liczba osób, wobec których wystąpiono do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego	93	78	67	52

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2017, 2018, 2019 i 2020 rok

W ostatnich latach poziom konsumpcji alkoholu wyraźnie się zwiększył – wartość sprzedanego alkoholu w Mieście przypadającego na 1 pełnoletniego mieszkańca wyniosła w 2020 roku 1 513 zł, czyli o 19% więcej niż w roku 2017.

Wykres 21. Wartość sprzedanego alkoholu w Mieście na 1 dorosłego mieszkańca w latach 2017-2020

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2017, 2018, 2019 i 2020 rok

Mieszkańcy Miasta, którzy doświadczają różnych problemów i trudności w związku z uzależnieniami lub przemocą otrzymują także profesjonalne wsparcie w **Punkcie Konsultacyjnym dla Osób Uzależnionych**, który funkcjonuje w ramach MOPR w Opolu, a pomoc świadczona jest przez 2 instruktorów terapii uzależnień. Punkt cieszy się dużym zainteresowaniem wśród osób z uzależnieniami, głównie z problemem narkotykowym, z uwagi na realizowane w nim poradnictwo, konsultacje ze specjalistami oraz prowadzoną terapię indywidualną i grupową. Na przestrzeni lat do Punktu zgłaszało się więcej mężczyzn niż kobiet, a zdecydowana większość z nich to osoby powyżej 29 roku życia.

Problem uzależnienia oraz profilaktyka uzależnień jest przedmiotem działalności również innych podmiotów znajdujących się na terenie Miasta Opola, tj. poradni leczenia uzależnień i leczenia odwykowego, poradni psychologicznych i szpitala specjalistycznego. Działalność w obszarze uzależnień prowadzą również **stowarzyszenia abstynenckie** oraz **grupy samopomocowe** dla osób uzależnionych, dorosłych członków rodzin z problemem alkoholowym, dzieci z rodzin z rodzin alkoholowych oraz dorosłych dzieci alkoholików.

Uzależnienia mają istotny wpływ na występowanie innych problemów społecznych. Alkoholizm jest częstym powodem **przemocy w rodzinie**, czyli **intencjonalnego i zamierzonego działania człowieka, które ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary**.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Najważniejszym dokumentem w ustawodawstwie polskim, dotyczącym kwestii przemocy w rodzinie jest Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku. Rozdział drugi poświęcony „Wolnościom, Prawom i Obowiązkom Człowieka i Obywatela” reguluje zasady zapewniające każdemu nietykalność osobistą i cielesną oraz stawia na ich straży władze publiczne. Konstytucja przyznaje każdemu prawo żądania od organów władzy publicznej szczególnej ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją.

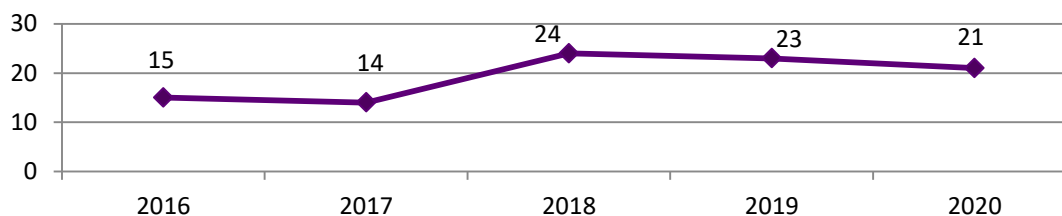
Podstawowym dokumentem regulującym działania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie jest ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015r. poz. 1390), która oprócz definiowania pojęcia przemocy w rodzinie, określa zadania organów administracji rządowej i jednostek samorządu terytorialnego w zakresie przeciwdziałania przemocy. Określa również zasady postępowania wobec osób doznających przemocy oraz wobec jej sprawców.

Opracowanie **Miejskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie** to zadanie własne gminy wynikające z art. 6 ust. 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Powyższa ustawa precyzuje działania, których realizacja ma zwiększyć skuteczność przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Wyróżnia się przemoc fizyczną, psychiczną, seksualną, ekonomiczną oraz zaniedbanie. Działaniami mającymi na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie zajmuje się **Zespół Interdyscyplinarny**.

Na przestrzeni ostatnich lat w Mieście zwiększyła się liczba rodzin objętych wsparciem MOPR w Opolu z powodu przemocy w rodzinie, co wskazuje, iż jest to problem obecny wśród opolskich rodzin.

Wykres 22. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu przemocy w rodzinie na przestrzeni lat 2016-2020

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018, 2019 i 2020 rok

Zespół Interdyscyplinarny koordynuje działania podmiotów uprawnionych do interwencji i pomocy w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w ramach procedury „**Niebieskie Karty**”, która obejmuje ogół czynności podejmowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie. Poniżej dane statystyczne dot. realizacji procedury „Niebieskie Karty” w Miście Opolu w latach 2012-2020. W 2020 roku liczba wszczętych procedur Niebieskie Karty przybrała stosunkowo niską wartość, w porównaniu do ubiegłych lat.

Tabela 24. Realizacja procedury „Niebieskie Karty” w Mieście Opolu w latach 2012-2020

Niebieskie Karty	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba wszczętych procedur Niebieskie Karty A – ogółem:	133	176	326	383	211	254	287	272	172
Liczba zakończonych przez ZI/GR procedur Niebieskich Kart na skutek ustania przemocy w rodzinie i zrealizowania indywidualnego planu pomocy	6	62	67	36	95	121	91	87	83
Liczba zakończonych przez ZI/GR procedur Niebieskich Kart ze względu na brak zasadności podjęcia działań	6	91	43	49	109	78	119	98	57
Liczba ponownie wszczętych Niebieskich Kart	0	32	71	111	56	53	74	60	9

Źródło: Dane Zespołu Interdyscyplinarnego za 2012-2019 rok

W strukturach Zespołu Interdyscyplinarnego powoływane są grupy robocze, w których członkowie omawiali indywidualne przypadki mieszkańców potencjalnie dotkniętych problemem przemocy. Od lat procedura w Mieście uruchamiana jest głównie przez funkcjonariuszy Policji oraz jednostki pomocy społecznej, a skala realizacji tego zadania zwiększała się. W Mieście średnio połowa procedur zostaje zakończona z powodu ustania przemocy, co jest wynikiem adekwatnej do potrzeb realizacji programów terapeutycznych. Poniżej dane statystyczne dot. aktywności zespołu interdyscyplinarnego oraz grup roboczych w latach 2012-2019.

Tabela 25. Działalność Zespołu Interdyscyplinarnego w Mieście Opolu w latach 2012-2019

Zespół Interdyscyplinarny/Grupy Robocze	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Liczba posiedzeń ZI	5	5	5	4	4	5	5	5
Liczba powołanych Grup Roboczych	121	144	255	272	155	198	213	212
Liczba spotkań Grup Roboczych	460	861	810	1438	1042	936	989	824
Liczba osób objętych pomocą Grup Roboczych	291	453	706	876	944	988	946	1078
Liczba rodzin objętych pomocą Grup Roboczych	129	189	255	365	310	333	327	397

Źródło: Dane Zespołu Interdyscyplinarnego za 2012-2019 rok

Pomoc osobom doznającym jak i dopuszczającym się przemocy jest realizowana poprzez różne mechanizmy mające na celu zagwarantowanie bezpieczeństwa członkom rodzin. Z tego powodu w przypadkach znęcania się nad dzieckiem jest ono odbierane z rodziny i umieszczane w pieczy zastępczej. W stosunku do sprawców przemocy Komenda Miejskiej Policji w Opolu prowadzi postępowania i podejmuje interwencje domowe. Dla osób dotkniętych przemocą realizowane są **grupowe programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych** służące nauce sposobów radzenia sobie z problemami i emocjami, a także **programy psychologiczno-terapeutyczne**, dzięki czemu możliwa jest skuteczna korekta złych postaw i zachowań.

Dla osób w kryzysie świadczone jest wsparcie psychologiczne, prawne oraz socjalne m. in. w **Ośrodku Interwencji Kryzysowej**, które ukierunkowane są na poprawę funkcjonowania życia rodzin i osób w społeczeństwie.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

W systemie wsparcia opolskich rodzin doświadczających przemocy w rodzinie kluczową działalność prowadzi również **Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia Dla Ofiar Przemocy w Rodzinie**, który udziela pomocy psychologicznej i psychiatrycznej, poradnictwa prawnego i opiekuńczo-wychowawczego, prowadzi konsultacje terapeutyczne oraz indywidualne oddziaływania psychologiczne i terapeutyczne wobec dzieci ofiar i świadków przemocy, a także terapie dla par, grupę wsparcia dla kobiet oraz warsztaty z elementami socjoterapii dla dzieci z rodzin, w których występuje przemoc domowa. SOW oraz OIK udzielają także **schronienia dla osób doznających przemocy w swoich rodzinach**.

Problemy uzależnień oraz przemoc w rodzinie to zjawiska niezwykle trudne do całkowitego wyeliminowania, jednakże współpraca instytucji oraz świadczenie kompleksowego poradnictwa oraz leczenia podnosi skuteczność funkcjonowania systemu działającego na rzecz rozwiązywania tych kwestii społecznych. Odpowiednio zaplanowane i realizowane działania profilaktyczne, rozwijająca się infrastruktura leczenia, możliwość schronienia oraz sieć wyspecjalizowanych organizacji wspierających stwarzają dogodne warunki do ograniczania skali tych problemów w Mieście Opolu.

Pandemia COVID-19 oraz związane z nią ograniczenia aktywności społecznej, izolacji, niepokoju o zdrowie swoje i najbliższych, a także bezpieczeństwo ekonomiczne, w istotny sposób zwiększy obciążenie zdrowotne i społeczne związane z uzależnieniami. Konsekwencją pandemii może być wzrost liczby osób uzależnionych zarówno od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych, jak i urządzeń elektronicznych, a także wzrost skali przemocy w rodzinie.

C. OCHRONA ZDROWIA PSYCHICZNEGO

Zdrowie psychiczne jest dynamicznym stanem wewnętrznej równowagi, która umożliwia wykorzystywanie swoich umiejętności w harmonii z uniwersalnymi wartościami społecznymi. Równowaga wewnętrzna jest uważana za „stan dynamiczny”, co odnosi się bezpośrednio do faktu, że różne okresy życia człowieka (dojrzewanie, rodzicielstwo, emerytura) naruszają ową równowagę i mogą wymagać zmian. Dotarcie do wiarygodnych danych dotyczących zdrowia psychicznego zazwyczaj stwarza wiele problemów, ponieważ jest to termin bardzo płynny i zawierają się w nim pozostałe problemy społeczne, jak niepełnosprawność intelektualna czy uzależnienia.

Ochronę zdrowia psychicznego zapewniają organy administracji rządowej i samorządowej oraz instytucje do tego powołane w ramach działalności ustawowej i statutowej.

Program Ochrony Zdrowia Psychicznego dla miasta Opola na lata 2017-2022 został przyjęty przez Radę Miasta Opola na podstawie ustawy z dnia 19 sierpnia 1994r. o ochronie zdrowia psychicznego w związku z zapisami Narodowego Programu Zdrowia oraz Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego.

W celu skonstruowania oraz realizacji Programu został powołany **Miejski Zespół koordynujący działanie i monitorujący realizację zadań dotyczących promocji zdrowia psychicznego i profilaktyki zaburzeń psychicznych dla Miasta Opola powołany zarządzeniem Prezydenta Miasta Opola**.

Powyższy program jest dokumentem strategicznym określającym kierunki Miasta Opola w zakresie ograniczania występowania zagrożeń dla zdrowia psychicznego lokalnej społeczności oraz poprawę jakości życia osób z zaburzeniami psychicznymi, jak również ich bliskiego otoczenia.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Podstawowe świadczenia dla mieszkańców Miasta Opola z zakresu opieki psychiatrycznej i leczenia uzależnień realizowane są przez podmioty lecznicze w ramach **opieki stacjonarnej oraz ambulatoryjnej opieki zdrowotnej** w poradniach zdrowia psychicznego, poradniach odwykowych oraz zapobiegania i zwalczania uzależnień.

W poradniach zdrowia psychicznego najczęściej diagnozowanymi zaburzeniami psychicznymi są zaburzenia nerwicowe związane ze stresem i pod postacią somatyczną, epizody afektywne, w tym depresyjne, depresje nawracające i zaburzenia dwubiegunowe oraz schizofrenia. Wzrost liczby pacjentów obserwowany jest także w opiece stacjonarnej. Zaburzenia psychiczne często są przyczyną lub skutkiem innych problemów społecznych – uzależnień i przemocy w rodzinie.

Jednak dla pomyślności leczenia i rehabilitacji osób z zaburzeniami psychicznymi i poprawy ich codziennego funkcjonowania podstawowe znaczenie ma system wsparcia środowiskowego, realizowanego przez jednostki pomocy społecznej organizacje pozarządowe i inne podmioty, mogące zaangażować się w działalność na rzecz ochrony zdrowia psychicznego, w tym miejskie jednostki organizacyjne i Wydziały Urzędu Miasta Opola, a także lokalne media oraz media społecznościowe.

Kluczowymi jednostkami świadczącymi w systemie pomocy społecznej usługi w zakresie wsparcia dziennego osób z zaburzeniami psychicznymi, upośledzeniem umysłowym oraz osoby przewlekle chore psychicznie, w przypadku, gdy ich stan utrudnia bądź uniemożliwia samodzielne funkcjonowanie, są ośrodki dziennego pobytu – środowiskowe domy samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi:

- **Środowiskowy Dom Samopomocy dla Osób z Zaburzeniami Psychicznymi „Magnolia”,**
- **Środowiskowy Dom Samopomocy w Opolu przy ul. Mielęckiego 4.**

Rozbudowany system wsparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi realizuje **Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Opolu** w ramach pomocy środowiskowej - w zakresie wsparcia socjalno-bytowego oraz poprzez działalność wyspecjalizowanych komórek organizacyjnych takich jak:

- **Ośrodek Interwencji Kryzysowej**, udzielający pomocy psychospołecznej i prawnej dla osób i rodzin;
- **Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia Ofiar Przemocy w Rodzinie.**

Miasto we współpracy z organizacjami pozarządowymi świadczy także usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi, świadczone w miejscu zamieszkania, których celem jest poprawa jakości ich życia. Obejmują one:

- zapewnienie wysokiej jakości **specjalistycznej pomocy** osobom samotnym lub przebywającym w rodzinach z zaburzeniami psychicznymi, w przypadkach, gdy są jej pozbawione, oraz osobom, które wymagają takiej pomocy, a rodzina nie może jej zapewnić;
- **pomoc dostosowaną do szczególnych potrzeb** osób z zaburzeniami psychicznymi oraz celów postawionych w planach postępowania terapeutyczno-wspierającego.

Intensywną działalność profilaktyczną, terapeutyczną, diagnostyczną i doradczą na rzecz rodziców i opiekunów oraz w środowiskach wychowujących dzieci i młodzież prowadzi **Centrum Wspomagania Edukacji** funkcjonująca w systemie oświaty w Opolu. Z oferty poradni funkcjonującej w strukturze Centrum mogą korzystać dzieci i młodzież z terenu miasta Opola. Poradnia oferuje również pomoc rodzicom, opiekunom

i nauczycielom. Centrum wydaje orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego, orzeczenia o potrzebie nauczania indywidualnego oraz opinie o potrzebie wczesnego wspomagania dla dzieci i młodzieży z wadą wzroku i słuchu oraz z autyzmem.

W system wsparcia rodzin i osób w zakresie radzenia sobie z problemami emocjonalnymi, radzenia sobie ze stresem oraz agresją oraz doskonalenia umiejętności psychospołecznych wpisała się również **działalność organizacji pozarządowych**, które oferują cały wachlarz ofert na rzecz wsparcia osób i rodzin potrzebujących.

Aktywizacja zawodowa osób z zaburzeniami psychicznymi stanowi poważne wyzwanie dla instytucji rynku pracy, gdyż w grupie tej problemy rehabilitacji zawodowej i integracji społecznej wzajemnie się przenikają. Grupa ta, zagrożona wykluczeniem społecznym charakteryzuje się długotrwałym pozostawaniem w bierności zawodowej chociażby z obawy pracodawców przed zatrudnianiem osób z zaburzeniami psychicznymi.

Do działań na rzecz wsparcia osób z zaburzeniami psychicznymi oraz ich reintegracji zawodowej i społecznej włącza się **Powiatowy Urząd Pracy** podejmując działania w zakresie podnoszenia kwalifikacji zawodowych, udzielania poradnictwa zawodowego oraz promocji wśród pracodawców zatrudniania osób z niepełnosprawnościami, w tym również psychicznymi.

Na przestrzeni ostatnich lat liczba mieszkańców Miasta doznających trudności w życiu ze względu na choroby psychiczne oraz upośledzenie umysłowe wzrosła, w szczególności wśród osób w wieku 26-40 lat. Problem zdrowia psychicznego dotyka częściej kobiet niż mężczyzn, a stopień ich niepełnosprawności jest przeważnie umiarkowany. Z uwagi na problemy natury psychicznej osoby nimi dotknięte otrzymują orzeczenie o niepełnosprawności.

Negatywny wpływ na jakość i wydolność systemu wsparcia osób z zaburzeniami emocjonalnymi i psychicznymi wywarło zmniejszenie liczby personelu medycznego w podmiotach związanych z opieką psychiatryczną.

Zapotrzebowanie na psychiatrów i psychologów dziecięcych, w tym w placówkach oświatowych, psychologów klinicznych oraz rozbudowę infrastruktury wsparcia osób z zaburzeniami psychicznymi wskazuje na kierunek niezbędnych działań w zakresie lokalnej polityki społecznej wobec osób z zaburzeniami psychicznymi.

5. INFRASTRUKTURA

A. POLITYKA MIESZKANIOWA

Zasoby mieszkaniowe Miasta Opola są udostępniane w formie najmu socjalnego lub pomieszczenia tymczasowego mieszkańcom spełniającym określone warunki, jak wysokość miesięcznego dochodu.

Lokale socjalne przysługują w szczególności osobom bezdomnym, wychowankom pieczy zastępczej usamodzielniającym się oraz osobom, które znajdują się w wyjątkowo trudnej sytuacji zdrowotnej, rodzinnej lub społecznej. Trudna sytuacja to przede wszystkim niepełnosprawność, doświadczanie przemocy w rodzinie, wielodzietność oraz starość.

Infrastruktura mieszkalna w Mieście liczy 13 869 budynków, w tym **7 socjalnych**. Dla mieszkańców udostępnionych z zasobów Miasta jest łącznie 3 670 lokali, czyli 3 120 lokali komunalnych i 550 lokali socjalnych. Mieszkalnictwo w Mieście jest znacznie lepiej rozwinięte niż w województwie o czym świadczy większa liczba mieszkań na 1000 mieszkańców, powierzchnia mieszkań, czy liczba lokatorów jednego lokalu. Od lat rozwój Miasta, czyli głównego ośrodka regionu, pozytywnie wpływa na liczbę i jakość mieszkalnictwa, co potwierdza fakt, że niemal wszystkie lokale wyposażone są w instalacje techniczno-sanitarne, czyli wodociąg (99,7%), kanalizację (98,9%), centralne ogrzewanie (89,7%) oraz mają dostęp do łazienki (97,8%).

W Mieście rozwija się budownictwo, co jest efektem intensywnych działań **Miejskiego Zarządu Lokali Komunalnych w Opolu** oraz Opolskiego Towarzystwa Budownictwa Społecznego Sp. z o.o. w Opolu, które odpowiedzialne jest za rozbudowę mieszkalnictwa skierowanego do osób starszych oraz utworzenie **Centrum Aktywizacji Społecznej**, które stanowi jeden z kluczowych zasobów Miasta w zakresie kreowania lokalnej polityki społecznej, integracji społecznej oraz aktywizacji mieszkańców w sprawach istotnych dla lokalnego społeczeństwa. W CAS mieszczą się Centrum Informacyjno-Edukacyjne „Senior w Opolu”, pomieszczenia biurowe i sale konferencyjne dedykowane organizacjom pozarządowym, a także **7 mieszkań chronionych**, które przeznaczone są w szczególności dla usamodzielniających się wychowanków pieczy zastępczej, osób z niepełnosprawnościami oraz osób i rodzin przeżywających trudności.

Mimo stałego rozwijania miejskich zasobów mieszkaniowych, nadal widoczne jest wysokie zapotrzebowanie na lokale mieszkalne. Od lat liczba składanych wniosków o mieszkanie komunalne, mieszkanie socjalne oraz wynajem lokalu przeznaczonego do remontu przewyższa realne możliwości Miasta, przez co w 2019 roku 78 rodzin oczekiwało na lokal socjalny, 579 rodzin na lokal socjalny w wyniku sądowego wyroku eksmisji, 67 rodzin oczekiwało na lokal do remontu, a 340 na mieszkalnię komunalne.

B. INFRASTRUKTURA POMOCY SPOŁECZNEJ

Podmioty realizujące zadania z zakresu pomocy społecznej na terenie Miasta Opola:

1. Wydział Polityki Społecznej
2. Centrum Dialogu Obywatelskiego
3. Opolska Rada Działalności Pożytku Publicznego
4. Wojewódzki Ośrodek Terapii Uzależnienia i Współuzależnienia
5. Miejskie Centrum Świadczeń
6. Powiatowy Urząd Pracy
7. Miejska Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna
8. Dom Pomocy Społecznej dla Kombatantów
9. Zespół Interdyscyplinarny
10. Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
11. Centrum Obsługi Administracyjnej Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych w Opolu
 - Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza „Dom Dziecka”
 - Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza „Nasz Dom”
 - Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza „Mój Dom”
 - Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza „Dom Dziecka na Pasiece”
 - Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza „Dom Dziecka na Wyspie”
12. Miejski Ośrodek Pomocy Osobom Bezdomnym i Uzależnionym w Opolu
 - Ogrzewalnia
 - Noclegownia
 - Schronisko
 - Schronisko z usługami opiekuńczymi
13. Środowiskowy Dom Samopomocy „Magnolia”
14. Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Opolu
 - Centrum Aktywizacji Społecznej
 - Ośrodek Interwencji Kryzysowej
 - Klub Integracji Społecznej
 - CENTRUM RE-Start
 - Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia Dla Ofiar Przemocy w Rodzinie
 - Ośrodek Readaptacji Społecznej „Szansa”
 - Świetlica „Szansa”
 - Placówki wsparcia dziennego dla dzieci
 - Opiekuńcze (5 placówek)
 - Praca podwórkowa realizowana przez wychowawcę (5 placówek)
 - Łączone – forma opiekuńcza i specjalistyczna (3 placówki)
 - Punkt Konsultacyjny dla Osób Uzależnionych

- Mieszkania chronione i interwencyjne
- Domy Dziennego Pobytu
 - Złota Jesień
 - Magda-Maria
 - Malinka
 - Dom Nad Odrą (filia DDP Malinka)
- Centrum Aktywizacji Społecznej
- Centrum Informacyjno-Edukacyjne „Senior w Opolu”

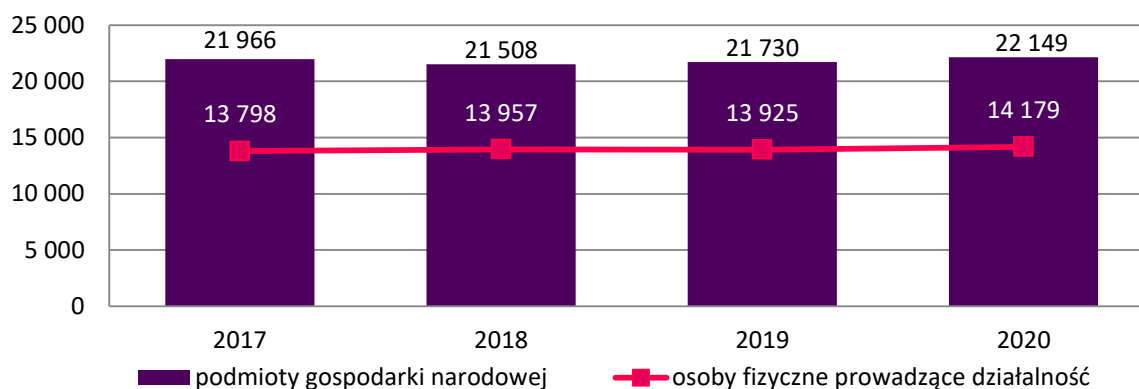
15. Organizacje pozarządowe i inne podmioty

- Fundacja „Dom Rodzinnej Rehabilitacji Dzieci z Porażeniem Mózgowym”
 - Środowiskowy Dom Samopomocy w Opolu przy ul. Mielęckiego 4
 - Ośrodek Kompleksowej Rehabilitacji
 - Warsztat Terapii Zajęciowej
 - Zakład Aktywizacji Zawodowej
 - Ośrodek Rehabilitacji Społecznej i Zawodowej
- Diecezjalna Fundacja Ochrony Życia
 - Dom Matki i Dziecka
- Polski Czerwony Krzyż
 - Punkt Socjalny „Ikar”
- Siostry Franciszkanki
 - Dom Pomocy Społecznej
- Zgromadzenie Sióstr Św. Jadwigi
 - Dom Pomocy Społecznej
- Inne (prowadzące np. stołówki i jadłodajnie dla ubogich)

6. ZATRUDNIENIE

Jednym ze wskaźników pozwalających określić aktywność gospodarczą mieszkańców Miasta Opola jest liczba podmiotów gospodarczych funkcjonujących na jego obszarze. Na koniec 2020 roku w rejestrze REGON zarejestrowanych było łącznie 22 149 podmiotów gospodarki narodowej, w tym większość z nich było działalnościami gospodarczymi prowadzonymi przez osoby fizyczne – było ich 14 179. Podobnie sytuacja wyglądała w latach poprzednich. Najmniejsza liczba podmiotów gospodarki narodowej funkcjonowała w 2018 roku, kiedy było ich 21 508, natomiast w latach kolejnych liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON w Mieście systematycznie się zwiększała – w stosunku do 2018 roku nastąpił wzrost o prawie 3%.

Wykres 23. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w latach 2017-2020

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Zgodnie z rejestrem REGON, prywatna działalność gospodarcza w Mieście Opolu koncentruje się głównie na handlu hurtowym i detalicznym, naprawie pojazdów samochodowych, w tym motocykli (4 247 podmiotów). Ważnymi sekcjami są również: działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (2 809 podmiotów), budownictwo (2 192 podmioty) oraz obsługa rynku nieruchomości (1 742 podmioty). Najmniej zarejestrowanych jest natomiast działalności związanych z administracją publiczną i obroną narodową (11 podmiotów) oraz górnictwem i wydobywaniem (15 podmiotów). W województwie opolskim działalność gospodarcza mieszkańców jest ukierunkowana przede wszystkim w czterech sekcjach wokół których prowadzona jest działalność ponad połowy funkcjonujących przedsiębiorstw – jest to handel i naprawa pojazdów samochodowych, budownictwo, przetwórstwo przemysłowe oraz obsługa rynku nieruchomości. Rozbieżności względem przedsiębiorczości mieszkańców Miasta oraz województwa wskazują na większą intensyfikację działań Opolan w obszarze usług oraz działalności naukowej i profesjonalnej, co stanowi o konkurencyjnym charakterze tego ośrodka akademicko-badawczego.

Największa ilość podmiotów gospodarczych działających w Mieście Opolu według klas wielkości to mikro-przedsiębiorstwa zatrudniające 0-9 pracowników - jest ich 21 304 (stan na koniec 2020 roku). Małych przedsiębiorstw zatrudniających 10-49 pracowników jest w Mieście 655. Działalność prowadzi również 157 średnich przedsiębiorstw zatrudniających 50-249 pracowników oraz 27 dużych przedsiębiorstw z ponad 250 zatrudnionymi osobami. Ponadto na obszarze Miasta Opola zarejestrowanych jest 6 przedsiębiorstw, które zatrudniają co najmniej 1000 pracowników.

Rysunek 6. Liczba podmiotów zarejestrowanych na terenie Miasta Opolu według klas wielkości (stan na koniec 2020 roku)

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

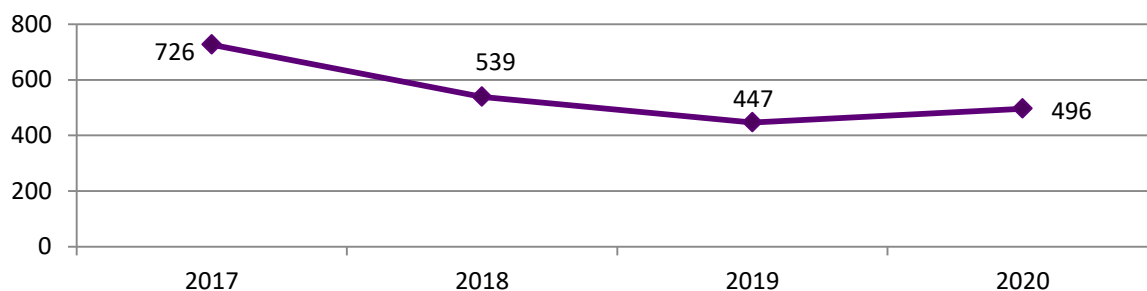
Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON przypadających na 1000 ludności określana jest jako wskaźnik przedsiębiorczości. W 2019 roku w województwie opolskim osiągnął on poziom 105, w całej Polsce - 117, natomiast w Mieście Opolu 168. Pod względem poziomu przedsiębiorczości mieszkańców poszczególnych województw, województwo opolskie uplasowało się na 9 miejscu w kraju.

Wśród głównych zjawisk kryzysowych zachodzących w sferze społecznej jest bezrobocie. Bezrobocie, w szczególności długotrwałe (przekraczające 12 miesięcy), jest bardzo niekorzystne społecznie, ponieważ wpływa negatywnie na warunki bytowe jednostki lub rodziny (długotrwały brak stałego wynagrodzenia, uzależnienie od wsparcia z systemu pomocy społecznej), kondycję psychofizyczną (zaburzenia zdrowia psychicznego, dolegliwości psychosomatyczne) oraz społeczną (pogłębiająca się izolacja społeczna, spadek aktywności osoby pozostającej bez pracy). Czynniki te bardzo często skutkują wzrostem ubóstwa, pogłębiają stan wykluczenia zawodowego i społecznego (np. zanik posiadanych kwalifikacji zawodowych i trudności w przystosowaniu się do zmieniających się zasad funkcjonowania rynku pracy), a także mogą prowadzić do pojawienia się patologicznych zjawisk takich jak: nadużywanie alkoholu i przestępczość. Negatywne skutki bezrobocia odciskają również piętno na funkcjonowaniu rodziny osoby pozostającej bez pracy. W szczególności dotyczy to dzieci osoby bezrobotnej, które odczuwając własną sytuacją materialną jako gorszą, w porównaniu do swoich rówieśników, stopniowo mogą izolować się, co jest dotkliwym ograniczeniem naturalnych potrzeb związanych z rozwojem intelektualnym i społecznym. Bezrobocie jest również przyczyną zaniechania uczestnictwa w życiu kulturalnym i społecznym.

W 2020 roku 12% rodzin objętych wsparciem MOPR w Opolu skorzystało z niego z powodu bezrobocia.

W 2020 roku ze wsparcia Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Opolu z powodu bezrobocia skorzystało 496 rodzin. Na przestrzeni lat 2017-2020 ich liczba systematycznie się zmniejszała, natomiast w 2020 roku problem bezrobocia zwiększył się, co było spowodowane m.in. pandemią koronawirusa. W 2020 roku liczba beneficjentów pomocy społecznej zmniejszyła się w stosunku do roku 2017 roku o 32%.

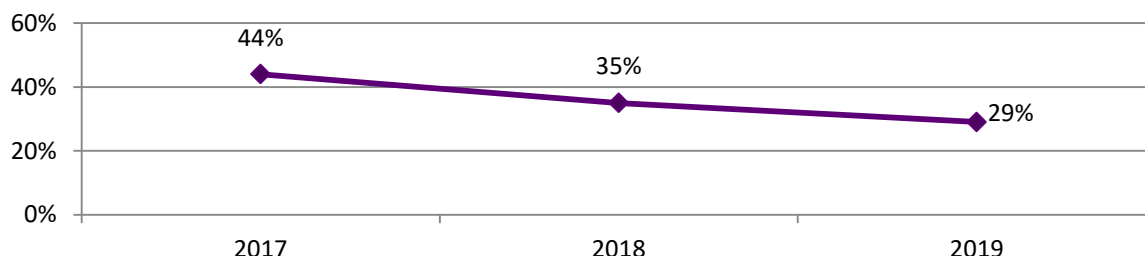
Wykres 24. Liczba rodzin, którym zostało udzielone wsparcie z powodu bezrobocia w latach 2017-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok i Sprawozdanie z działalności MOPR w Opolu za 2020 rok

Dostrzegalna jest pozytywna tendencja w zakresie wskaźnika bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej, czyli stosunku liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia, do liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy ogółem. W porównaniu do lat poprzednich obserwowany jest jego znaczny spadek – z 44% w 2017 roku do 29% w 2019 roku.

Wykres 25. Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej na przestrzeni lat 2017-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

W 2019 roku w Powiatowym Urzędzie Pracy zarejestrowanych było 3% mieszkańców Miasta Opola, przy czym udział kobiet był wyższy (3,3%). Na przestrzeni ostatnich lat problem bezrobocia wśród mieszkańców zmniejszał swoją skalę, co uwarunkowane było aktywną polityką rynku pracy. Udział bezrobotnych mieszkańców w stosunku do 2017 roku zmniejszył się o 0,9 pp. W całej Polsce osoby bezrobotne stanowiły w 2019 roku 3,8% wszystkich mieszkańców, a więc sytuacja w Mieście była pod tym względem korzystniejsza.

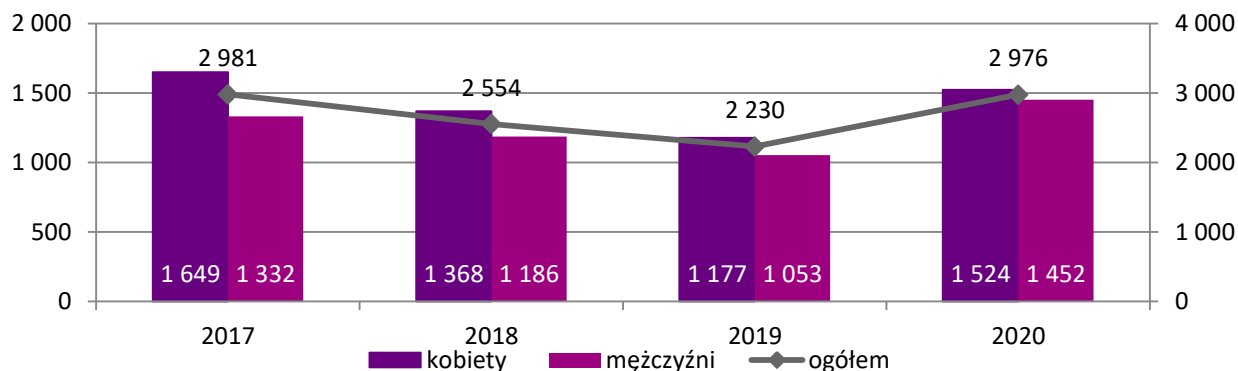
Tabela 26. Udział bezrobotnych mieszkańców Miasta Opola zarejestrowanych w PUP w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci w latach 2017-2019 (w procentach)

wyszczególnienie	2017	2018	2019
kobiety	4,4	3,7	3,3
mężczyźni	3,3	3,0	2,7
ogółem	3,9	3,4	3,0

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Na koniec 2020 roku w Powiatowym Urzędzie Pracy zarejestrowanych było łącznie 2 976 mieszkańców Miasta. Oznacza to wzrost w stosunku do roku poprzedniego **aż o 34%**. W latach poprzednich liczba osób pozostających bez pracy w Mieście ulegała zmniejszeniu – w 2019 roku w porównaniu do roku 2017 spadek wyniósł 25%. Z powodu wystąpienia pandemii Koronawirusa SARS-CoV-2 w 2020 roku nastąpiły niekorzystne zmiany na rynku pracy. Liczba zarejestrowanych w PUP zwiększyła się zarówno w przypadku kobiet, jak i mężczyzn. Dysproporcja względem płci w Mieście stale się zmniejsza i w 2020 roku zarejestrowana została podobna liczba bezrobotnych kobiet i mężczyzn. Pozostające bez pracy kobiety stanowiły 51% ogółu zarejestrowanych, a mężczyźni 49%. Natomiast w roku 2017 różnica w poziomie zatrudnienia wynosiła 10 pp.

Wykres 26. Mieszkańcy Miasta Opola zarejestrowani w Powiatowym Urzędzie Pracy z podziałem na płeć na przestrzeni lat 2017–2020

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Rozpatrując kwestię liczby bezrobotnych osób z podziałem na grupę wiekową możemy zauważyć, że w stosunku do 2017 roku nastąpił spadek udziału osób mających więcej niż 50 lat w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców. Natomiast wzrost dostrzegalny jest w przypadku osób do 30 roku życia (w porównaniu do 2017 roku na poziomie 3 pp.) W całej Polsce udział bezrobotnych mieszkańców powyżej 50 roku życia wyniósł w 2019 roku 27%, a więc podobnie jak w Mieście Opolu, natomiast udział osób do 25 roku życia - 11%, co jest wartością nieco większą niż w Mieście (8%).

Tabela 27. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców Miasta Opola w podziale na wiek oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Miasta w latach 2017-2020

kategoria wiekowa	31 grudnia 2017		31 grudnia 2018		31 grudnia 2019		31 grudnia 2020	
	liczba osób	%	liczba osób	%	liczba osób	%	liczba osób	%
do 25 roku życia	206	7	193	8	174	8	248	8
do 30 roku życia	574	19	492	19	451	20	621	21
powyżej 50 roku życia	997	34	868	34	704	32	838	28

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Ze zjawiskiem **długotrwałego bezrobocia** mamy do czynienia w przypadku osoby zarejestrowanej w urzędzie pracy jako bezrobotnej przez okres powyżej 12 miesięcy. Jest to zjawisko niekorzystne z punktu widzenia rynku pracy, ponieważ najczęściej świadczy o tym, że bezrobotny nie ma zamiaru czy możliwości podjęcia zatrudnienia bądź uzyskuje dochody z nielegalnych źródeł. Poniżej przedstawiona została liczba długotrwale bezrobotnych mieszkańców Miasta Opola oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców. Dynamika i kierunek zmian w ostatnich latach wskazywały na korzystne przemiany - znacząco zmniejszył się odsetek mieszkańców długotrwale pozostających bez pracy – z 53% w 2017 do 42% w 2019 roku. W roku kolejnym mimo znacznego wzrostu liczby osób długotrwale bezrobotnych ich udział w ogóle pozostających bez zatrudnienia wzrósł zaledwie o 1 pp. W całej Polsce udział osób długotrwale bezrobotnych wyniósł w 2019 roku 52%, więc sytuacja w Mieście kształtuje się korzystniej. W latach 2017-2020 liczba osób bezrobotnych, którzy posiadali prawo do zasiłku wahała się. Osoby te stanowiły w 2019 roku 16% ogółu zarejestrowanych, a w 2020 roku – 14%.

Tabela 28. Osoby długotrwale bezrobotne i z prawem do zasiłku oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Miasta w latach 2017-2020

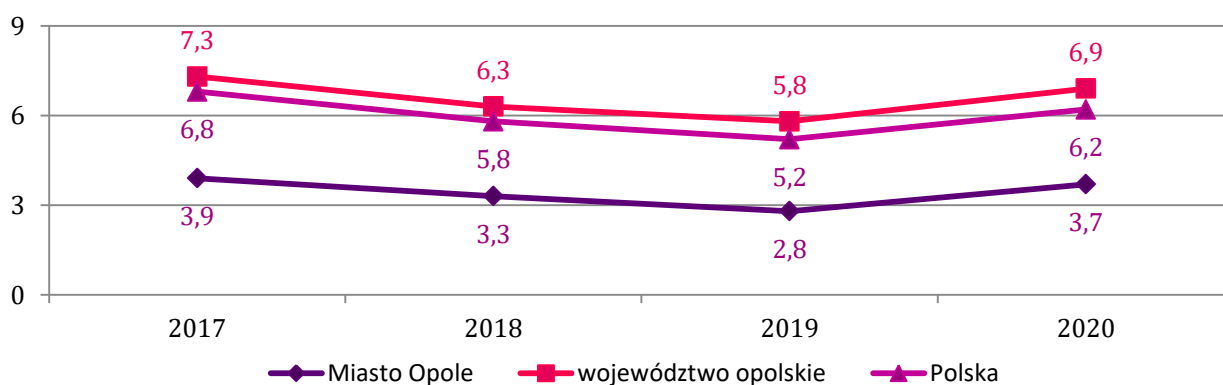
wyszczególnienie	31 grudnia 2017	31 grudnia 2018	31 grudnia 2019	31 grudnia 2020
liczba osób	1 565	1 278	928	1 265
%	53	50	42	43
z prawem do zasiłku	405	352	362	427
%	14	14	16	14

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

W związku z pandemią COVID-19 oraz związanymi z nią obostrzeniami, pogorszeniu uległa sytuacja na rynku pracy. W czasie pandemii pracę straciło wiele osób, przede wszystkim pracujących w branżach szczególnie dotkniętych wprowadzanymi obostrzeniami oraz mających umowy cywilno-prawne. Skutki pandemii na rynku pracy mogą być jednak odroczone w czasie i dostrzegalne w dłuższej perspektywie czasowej, między innymi kryzys występujący w wielu branżach. Radzenie sobie z epidemią, a w jej następstwie z kryzysem gospodarczym i pogorszeniem sytuacji na rynku pracy, będzie wymagało w perspektywie najbliższych lat, zwrócenia szczególną uwagę na podejmowanie działań wspierających mieszkańców w tym zakresie.

W wyniku negatywnych następstw pandemii i wprowadzanych w jej świetle obostrzeń stopa bezrobocia w Mieście zwiększyła się na koniec 2020 roku do poziomu 3,7% i była o 0,9 pp. wyższa niż w roku poprzednim. W całej Polsce stopa bezrobocia wzrosła o 1 pp. i wyniosła w 2020 roku 6,2%, natomiast w województwie opolskim wzrost wyniósł 1,1 pp. i ukształtował się na poziomie 6,9%. Mimo niekorzystnych przemian na rynku pracy mieszkańcy Miasta pozostają w korzystniejszej sytuacji niż osoby zamieszkujące województwo i cały kraj.

Wykres 27. Stopa bezrobocia w Mieście Opole, województwie opolskim i w całej Polsce w latach 2017-2020

Źródło: pup.opole.sisco.info

Wśród osób pozostających bez pracy w Mieście znajdują się osoby będące **w szczególnej sytuacji na rynku pracy**, czyli takie, które ze względu na określone uwarunkowania mają znaczne trudności z wkroczeniem lub utrzymaniem się na rynku pracy. W poniższej tabeli przedstawiona została liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Opolu zamieszkujących Miasto, a które są w szczególnej sytuacji na rynku pracy oraz ich udział w ogólnej liczbie ludności. W 2020 roku 2 271 osób spośród 2 976 bezrobotnych znajdowało się w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Osoby te stanowiły znaczącą większość

osób pozostających bez pracy – 76%. Należy podkreślić, iż w grupie osób bezrobotnych znajdujących się w szczególnej sytuacji dominują kobiety, które w przedmiotowym roku stanowiły 52% grupy. Z analizy osób pozostających bez zatrudnienia w ostatnich latach wynika, że co piątą osobą jest rodzic wychowujący co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia. Wśród osób bezrobotnych w Mieście Opolu znaczną grupę stanowią osoby niepełnosprawne i wychowujące dziecko niepełnosprawne do 18 roku życia. Na przestrzeni ostatnich lat zwiększa się również liczba osób zarejestrowanych w PUP, które korzystają ze świadczeń z pomocy społecznej.

Tabela 29. Osoby w szczególnej sytuacji na rynku pracy w Mieście Opolu w latach 2017-2020

wyszczególnienie	2017		2018		2019		2020	
	liczba osób	%	liczba osób	%	liczba osób	%	liczba osób	%
ogółem w szczególnej sytuacji	2 522	100	2 132	100	1 812	100	2 271	100
do 30 roku życia	574	23	492	23	451	25	621	27
powyżej 50 roku życia	997	40	868	41	704	39	838	37
długotrwale bezrobotni	1 565	62	1 278	60	928	51	1 265	56
niepełnosprawni	190	8	177	8	176	10	185	8
posiadający co najmniej jedno dziecko do 6 r.ż.	617	25	501	23	495	27	485	21
posiadający co najmniej jedno dziecko niepełnosprawne do 18 roku życia	13	1	11	1	9	0	9	0
korzystający ze świadczeń z pomocy społecznej	2	0	2	0	6	0	16	0

Źródło: Sprawozdanie MRPiPS – 01 Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Opolu za lata 2017-2020

Sytuacja osób pozostających bez zatrudnienia w Mieście Opolu jest stale monitorowana i analizowana w celu opracowania i udostępnienia mieszkańcom optymalnych narzędzi umożliwiających wejście lub powrót na rynek pracy.

Statystyczna osoba bezrobotna w Mieście Opolu:

- jest kobietą (53%),
- długotrwale pozostaje bez zatrudnienia (42%),
- ma powyżej 50 lat (32%),
- posiada wykształcenie zasadnicze lub niższe (44%),
- nie posiada kwalifikacji zawodowych lub są one nieaktualne (25%).

Działalność na rzecz osób pozostających bez pracy prowadzą Publiczne Służby Zatrudnienia, w tym **Powiatowy Urząd Pracy w Opolu**, który poprzez mechanizmy wsparcia rynku pracy dobierają odpowiednie instrumenty umożliwiające znalezienie zatrudnienia bezrobotnym z terenu Miasta Opolu.

Na skutek zmian demograficznych i starzenia się społeczeństwa aktywizacja zawodowa seniorów stała się jednym z priorytetowych obszarów działalności instytucji rynku pracy i polityki senioralnej. W 2019 roku wśród 2 230 zarejestrowanych bezrobotnych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Opolu, 220 stanowiły osoby w wieku 60 lat i więcej (9,9%), czyli mężczyźni, których wiek emerytalny wynosi 65 lat. Wśród nich 133 osoby były długotrwale bezrobotne, a 43 osoby dotknięte były niepełnosprawnościami. W świetle danych statystycznych i prognoz dotyczących ludności osób starszych w lutym 2020 roku w PUP w Opolu utworzone zostało **Senioralne Centrum Pracy**. Centrum pełni funkcję pośrednika między pracodawcami oraz seniorami, których aktywność zawodową nie kończy się wraz z przejściem na emeryturę, a trwa przez kolejne kilka lub kilkanaście lat.

Powiatowy Urząd Pracy w Opolu realizuje liczne projekty i programy aktywizacji zawodowej osób pozostających bez zatrudnienia, które skierowane są zarówno do osób bezrobotnych, ale także lokalnych przedsiębiorców i pracodawców. Wśród nich znajduje się;

- **Twój Biznes – Twoja Praca 2**, w ramach RPO WO na lata 2014-2020, Działanie 7.3 Zakładanie działalności gospodarczej, działanie polegające na udzielaniu dotacji dla bezrobotnych powyżej 30 roku życia na rozpoczęcie własnej działalności;
- **„Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w mieście Opolu i powiecie opolskim (VI)”** w ramach Osi Priorytetowej I, Działania 1.1, Poddziałania 1.1.1 PO WER, skierowany do 555 osób poniżej 30 roku życia;
- **„Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych, w tym zwłaszcza znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy w mieście Opolu i powiecie opolskim (VI)”** w ramach Działania 7.1 RPO WO, skierowany do 630 osób powyżej 30 roku życia, w tym kobiet, osób po 50 r.ż., z niepełnosprawnościami, o niskich kwalifikacjach i posiadających dziecko do 6 roku życia.

PUP w Opolu organizuje również Targi Pracy, w tym wirtualne i Giełdy Pracy, a wszystkie zarejestrowane osoby korzystają z usług pośrednictwa pracy, czy poradnictwa zawodowego w formie indywidualnych warsztatów tematycznych.

Wsparcie osób bezrobotnych w Mieście Opolu odbywa się także poprzez działalność **Klubu Integracji Społecznej**, który działa w strukturach Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Opolu. W 2019 roku z indywidualnych konsultacji skorzystało 99 osób, z którymi przeprowadzono łącznie 272 spotkania, podczas których nabyli oni niezbędne umiejętności umożliwiające powrót do aktywności zawodowej. Ponadto, Klub Integracji Społecznej był organizatorem prac społecznie użytecznych, w których uczestniczyły 22 osoby oraz 49 osób skierowanych przez Sąd.

KIS w Opolu jest realizatorem projektu „Centrum RE-Start - kompleksowy program reintegracji społeczno-zawodowej w Opolu”, który ma na celu wzrost umiejętności społecznych i zawodowej osób bezrobotnych. W ramach działania utworzone zostało Centrum RE-Start przy ul. Sienkiewicza, wyposażone w pracownię krawiecką, stolarsko-tapicerską oraz remontowo-budowlaną. Osoby objęte projektem w trakcie półrocznych stażów mają możliwość szkolenia się w fachu pod okiem profesjonalistów, a dodatkowo stale wspierani są przez pracowników socjalnych.

Niewątpliwą szansą na wzrost zatrudnienia wśród mieszkańców Miasta Opola oraz kreowanie bardziej konkurencyjnego rynku pracy jest stały rozwój Miasta oraz poszerzenie jego granic. Włączenie nowych terenów inwestycyjnych daje szansę na utworzenie w niedalekiej przyszłości kolejnych nowoczesnych zakładów pracy, w których zatrudnienie znajdą zarówno specjaliści jak i osoby wymagające specjalnych warunków ze względu na wiek, czy niepełnosprawność. Rozbudowa takiej infrastruktury jest pożądana nie tylko przez mieszkańców Miasta lecz w szczególności osoby bezrobotne w powiatu opolskiego i województwa opolskiego, gdzie poziom bezrobocia jest znacznie wyższy niż w stolicy województwa.

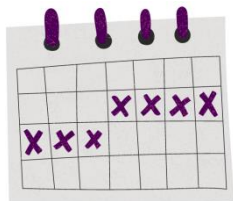
Mimo korzystniejszych niż w rejonie wskaźników z zakresu aktywności zawodowej mieszkańców Miasta Opola należy pamiętać o rozpowszechniających się trendach i praktykach wśród pracodawców. Lokalni przedsiębiorcy coraz częściej decydują się na zatrudnienie cudzoziemców, w szczególności osób pochodzących z Armenii, Republiki Białorusi, Republiki Gruzji, Republiki Mołdawii, Federacji Rosyjskiej lub Ukrainy. W 2019 roku do Powiatowego Urzędu Pracy w Opolu wpłynęło 67 579 oświadczeń o powierzeniu wykonywania pracy obywatelom innych krajów, spośród których niemal połowa znalazła rzeczywiste zatrudnienie.

Analizując sytuację mieszkańców Miasta Opola na lokalnym rynku pracy, szczególną uwagę należy zwrócić na osoby, które ze względu na swoje niepełnosprawności mają trudności w znalezieniu odpowiedniego miejsca na swój rozwój zawodowy. Fundacja Dom Rodzinnej Rehabilitacji Dzieci z Porażeniem Mózgowym w Opolu prowadzi kompleksową działalność i wspiera osoby z niepełnosprawnościami w różnym wieku i na różnym etapie ich życia. Jednym z aspektów działalności Fundacji jest **Zakład Aktywności Zawodowej**, w ramach którego organizowane są specjalistyczne szkolenia i warsztaty z nowoczesnych technik pracy, staże zawodowe, a także udzielane jest doradztwo zawodowe.

7. KAPITAŁ SPOŁECZNY I AKTYWNOŚĆ OBYWATELSKA

Miasto Opole rozwija się dynamicznie i stale wzmacnia swoją pozycję wśród najważniejszych ośrodków inwestycyjno-turystycznych Polski. W ostatnich latach Miasto prowadziło intensywną politykę społeczną, budowało przestrzeń sprzyjającą integracji społecznej seniorów, inwestowało w rozbudowę żłobków i placówek oświatowych oraz prowadziło aktywne działania na rzecz osób bezrobotnych. Towarzyszyło temu również włączanie nowych terenów do granic Miasta, zwiększanie terenów inwestycyjnych, uruchamianie dużych przedsiębiorstw, dzięki czemu Miasto rozwinęło się jako ośrodek akademicki i inwestycyjny.

DZIELNICE MIASTA OPOŁA

Obecny charakter Miasta Opola kształtował się od 2009 roku, kiedy to utworzonych zostało 6 pierwszych Dzielnic. W wyniku oddolnych inicjatywy mieszkańców Miasta i dialogu władz lokalnych ze społeczeństwem zdecydowano o wprowadzeniu zmian w zakresie organizacji Miasta Opola i jego jednostek pomocniczych. Obecnie obszar 149,02 km² podzielony jest na **13 Dzielnic**.

Działalność członków rad dzielnic oraz Rad Dzielnic opiera się na założeniu, że wszystkie inicjatywy podejmowane przez samorząd powinny odbywać się w sposób partnerski, z zachowaniem wzajemnego szacunku i zrozumienia dla obowiązujących procedur. Dla jak najpełniejszej partycypacji społecznej w podejmowanych inicjatywach, procedury są upraszczane i ograniczane do minimum, dzięki czemu więcej mieszkańców decyduje się współdecydować o przyszłości swojej lokalnej społeczności

Mieszkańcy Dzielnic Miasta Opola nie tylko wybierają swoich przedstawicieli i współdecydują o kierunku działań na danym obszarze, ale również są odbiorcami szerokiej oferty aktywności realizowanych przez lokalne instytucje i organizacje. Aktywizowanie mieszkańców przyjmuje bardzo różną postać, ale najczęściej związane jest z działalnością kulturalną, edukacyjną i rekreacyjno-sportowymi. Większość z nich kierowana jest do dzieci i młodzieży oraz seniorów, ponieważ jako osoby nieaktywne zawodowo, a w przypadku osób starszych – samotne, konieczne jest odpowiednie organizowanie ich czasu wolnego i rozwijanie oferty środowiskowego wsparcia dla nich. Środki finansowe będące w dyspozycji poszczególnych Dzielnic umożliwiają organizowanie i finansowanie wydarzeń i imprez integracyjnych, festynów rodzinnych, itp. Działalność w obszarze poszczególnych Dzielnic umożliwia również rozwój harmonijny i spójny z ogólną koncepcją Miasta, a ich integralność z ogólnymi założeniami samorządu terytorialnego i wizją Miasta Opola wzmacnia współpracę z instytucjami i organizacjami działającymi na ich terenie oraz poza ich obszarem. Wśród takich partnerów lokalnych znajdują się szkoły, przedszkola, Miejska Biblioteka Publiczna, organizacje pozarządowe, w tym: Ochotnicza Straż Pożarna oraz Caritas, a także parafie, domy kultury, kluby seniora i świetlice⁹.

⁹ Nowe Dzielnice Opola – Informator dla Mieszkańców

ORGANIZACJE POZARZĄDOWE

Organizacje pozarządowe (NGO) to te podmioty, które nie są organami lub jednostkami podległymi administracji publicznej (rządowej i samorządowej) oraz których działalność nie jest nastawiona na osiągnięcie zysku¹⁰. Pełnią one ważną rolę w budowaniu społeczeństwa obywatelskiego, aktywnie uczestniczącego w życiu społecznym i kulturalnym, wzmacniają kapitał społeczny, mobilizują mieszkańców do działania i większej aktywności obywatelskiej, politycznej, kulturalnej, artystycznej czy religijnej. NGO również dostarczają usług nieopłacalnych z punktu widzenia sektora prywatnego oraz takich, których nie jest w stanie dostarczyć państwo. Celem ich funkcjonowania jest między innymi tworzenie warunków do poprawy warunków ekologicznych, opieki zdrowotnej, przeciwdziałanie łamaniu praw człowieka, a także walka z głodem.

Obszary, kierunki i formy realizacji wspólnych zadań i współpracy Miasta Opola z organizacjami pozarządowymi określone są w corocznie uchwalanym **Programie Współpracy Miasta Opola z Organizacjami Pozarządowymi i Innymi Uprawnionymi Podmiotami**. Nadrzędnym celem tworzenia i realizacji programu jest:

Rozwój współpracy Miasta i organizacji pozarządowych w podejmowaniu wspólnych działań na rzecz definiowania i zaspokajania lokalnych potrzeb mieszkańców Opola z wzajemnym poszanowaniem obowiązujących praw oraz wzmocnienie organizacji pozarządowych, jako realizatorów zadań publicznych istotnych dla rozwoju lokalnego.

Współpraca Miasta Opola z organizacjami pozarządowymi przyjmuje formę finansową oraz pozafinansową i jest oparta o 7 fundamentalnych zasad - pomocniczości, suwerenności stron, partnerstwa, efektywności, uczciwej konkurencji, jawności oraz równości szans. Organizacje pozarządowe mają możliwość realizowania działań na rzecz społeczności Miasta Opola w ramach zadań publicznych w 23 obszarach priorytetowych z zakresu polityki społecznej, rozwoju gospodarczego, kultury, sportu, środowiska i integracji, które zostały ograniczone do 14 obszarów ze względu na konieczność asygnowania środków na walkę z negatywnymi konsekwencjami choroby Covid-19.

W 2020 roku na obszarze Miasta Opola działalność prowadziło łącznie 889 organizacji pozarządowych, w tym 96 klubów sportowych. W 2019 roku było to 851 organizacji pozarządowych, a więc można zauważyć wzrost.

¹⁰ <https://poradnik.ngo.pl/>

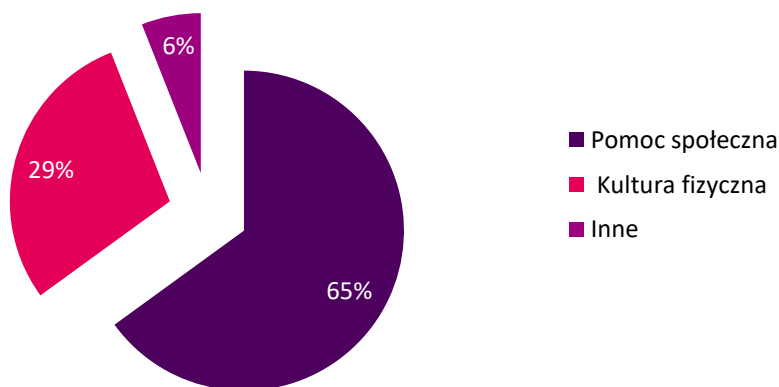
STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Miasto Opole corocznie przeznaczają określoną kwotę na wsparcie finansowe organizacji, które gotowe są realizować zadania publiczne, a wartość tych środków systematycznie wzrasta. W 2020 roku wykorzystano środki finansowe w wysokości 16 120 245,24 zł tj. 161% planu, z tego 14 959 212,39 zł w formie dotacji na realizację 181 zadań publicznych oraz 1 161 032,85 zł z przeznaczeniem na wypłatę stypendiów i nagród.

Zarówno w roku 2019 jak i latach poprzednich najwięcej środków wydatkowano na realizację zadań w ramach trzech obszarów: pomocy społecznej, sportu oraz wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej. Wysokość dotacji wykorzystanej przez organizacje pozarządowe w tych obszarach wynosiła łącznie 15 101 089,52 zł, czyli 85,4% wszystkich wykorzystanych przez NGO środków. Wysoka alokacja środków publicznych w obszarze pomocy społecznej, wsparcia rodziny i kultury fizycznej od lat utrzymuje się na bardzo wysokim poziomie, co świadczy o znacznym zapotrzebowaniu mieszkańców Miasta Opola na takie działania i wskazuje jakie usługi czy też zadania będą cieszyć się największą popularnością w przyszłości. W 2020 roku całkowita wartość zrealizowanych zadań w ramach programu wyniosła 15 984 377,72 zł, z tego dotacja z budżetu miasta Opola wyniosła 14 959 212,39 zł, a wkład finansowy organizacji 1 025 165,33 zł. W przedmiotowym roku na rzecz lokalnej społeczności działania realizowało 101 organizacji, które zrealizowały 181 zadań publicznych.

W 2020 roku działalność organizacji pozarządowych skoncentrowała się w szczególności na pomocy społecznej. Na realizację 11 zadań w obszarze pomocy społecznej w przedmiotowym roku przeznaczono 8 064 760,26 zł, co stanowi 53,9% ogólnej kwoty dotacji wykorzystanej w 2020 roku, natomiast na 83 zadania w obszarze sportu udzielono dotację w wysokości 4 390 530,14 zł (tj. 29,3 % kwoty dotacji w 2020 roku).

Tabela 30. Podział dotacji dla NGO wykorzystanej w 2020 roku

Źródło: Urząd Miasta Opola

Przyznawanie wsparcia finansowego odbywa się w ramach otwartych konkursów ofert na realizację zadań publicznych. Udzielane organizacjom pozarządowym dotacje ogłaszane są m.in. na podstawie ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie, ustawy o zdrowiu publicznym oraz ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych. W 2020 roku organizacje pozarządowe złożyły łącznie 305 ofert, a podpisanych zostało 151 umów. Oznacza to spadek w stosunku do 2019 roku, kiedy to złożono 507 ofert, a podpisano 312 umów.

Współpraca pozafinansowa odbywała się m.in. poprzez: wsparcie doradcze i konsultacyjne Opolskiej Rady Działalności Pożytku Publicznego, konsultowanie z organizacjami pozarządowymi projektów aktów normatywnych, tworzenie wspólnych zespołów o charakterze doradczym i inicjatywnym (m.in. Opolska Rada Działalności Pożytku Publicznego, Społeczna Rada Konsultacji, Kapituła Konkursu przyznająca nagrodę im. Jana Całki, Zespół do spraw Budżetu Obywatelskiego i Inicjatywy Lokalnej, Zespół roboczy ds. Programu współpracy miasta Opola z organizacjami pozarządowymi i innymi uprawnionymi podmiotami na rok 2021, Rada Sportu, Rada Seniorów, Powiatowa Społeczna Rada ds. Osób Niepełnosprawnych w Opolu, Rada Programowa Izby Pamięci Solidarności), popularyzowanie działalności organizacji pozarządowych, udostępnianie, w miarę możliwości organizacyjnych, pomieszczeń oraz znajdującego się w nich wyposażenia i urządzeń na działania podejmowane przez organizacje pozarządowe, objęcie patronatem honorowym Prezydenta 14 inicjatyw podejmowanych przez organizacje pozarządowe, nagradzanie i wyróżnianie społeczników aktywnie zaangażowanych w sprawy miasta i jego rozwoju w kategoriach: „Lider Społeczny Roku” oraz „Pożytek Roku”.

Ogół działań związanych z kreowaniem postaw obywatelskich mieszkańców Miasta i wspieraniem organizacji pozarządowych odbywa się również poprzez działalność **Opolskiej Rady Działalności Pożytku Publicznego**, czyli organu opiniotawczo-doradczego Prezydenta Miasta Opola, którego rolą jest konsultowanie i opiniowanie dokumentów dotyczących realizacji zadań pożytku publicznego w Opolu, współpracy władz Miasta z NGO, a także zasad ich funkcjonowania oraz wspólnej realizacji rocznych i wieloletnich programów współpracy. Aktywność obywatelska rozwija się także w **Centrum Aktywizacji Społecznej**, które jest miejscem spotkań i organizacji różnorodnych wydarzeń dla mieszkańców i organizacji zaangażowanych w życie Miasta. Centrum wyposażone jest w nowoczesne sale konferencyjne i przystosowane do organizacji m.in. konferencji, i spotkań. Ponadto, Centrum udostępnia pomieszczenia biurowe 20 organizacjom pozarządowym.

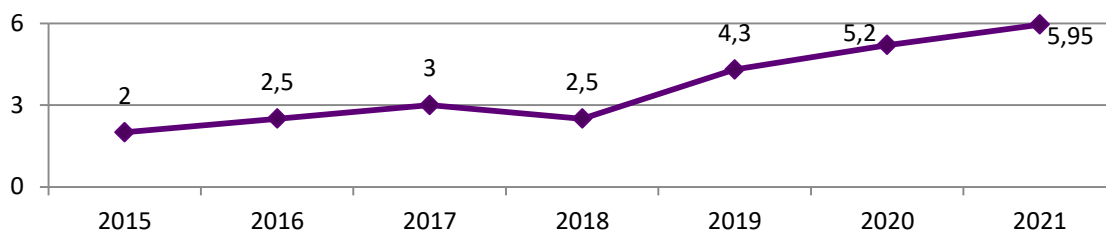
BUDŻET OBYWATELSKI I INICJATYWY LOKALNE

Każda z gmin będących na prawach powiatu, czyli również Miasto Opole, zobowiązana jest do utworzenia **budżetu obywatelskiego (BO)**, który umożliwia mieszkańcom współdecydowanie o realizowanych działaniach. Wyodrębniona część budżetu Miasta w wysokości nie mniejszej niż 0,5% wszystkich wydatków z ostatniego roku za który zostało przyjęte sprawozdanie finansowe jest dysponowana w ramach konkursów, a mieszkańcy głosząc na poszczególne projekty wyrażają chęć jego realizacji.

Opolski Budżet Obywatelski zapoczątkowany został w 2015 roku i podzielony jest na część dysponowaną przez poszczególne Rejony (Dzielnice Miasta), czyli zadania dzielnicowe oraz projekty ogólnomiejskie – minimalny koszt projektu, to 10 000 zł.

W 2021 roku wysokość środków przeznaczonych na realizację projektów mieszkańców wyniosła 5 950 000 zł, z czego 4 950 000 zł stanowiły środki na projekty dzielnicowe, a 1 000 000 na projekty ogólnomiejskie. Na przestrzeni lat wysokość środków przeznaczanych na BO zwiększała się pięciokrotnie, dzięki czemu możliwe jest skuteczniejsze wykorzystywanie potencjału mieszkańców i pełne zaangażowanie ich w sprawy lokalne.

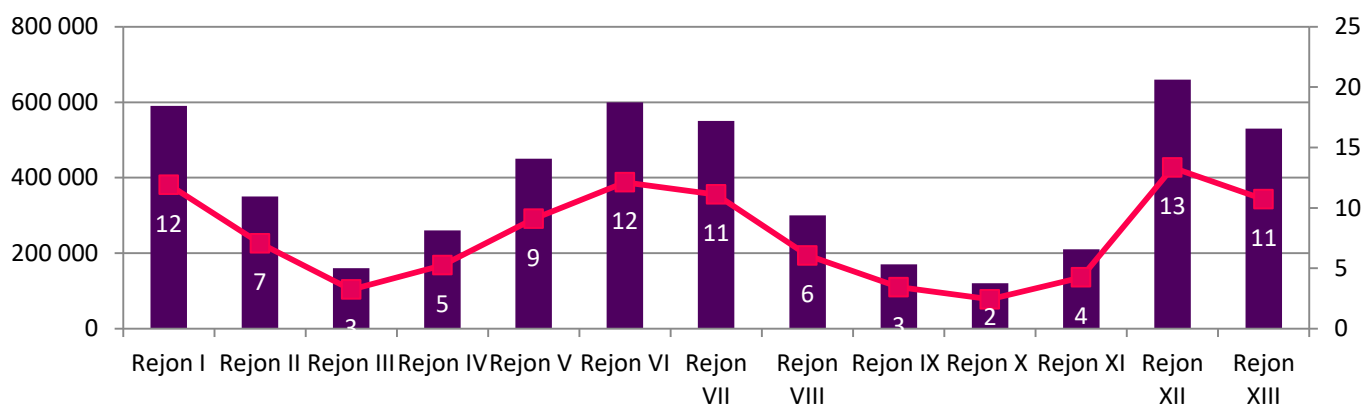
Wykres 28. Wysokość środków w ramach Budżetu Obywatelskiego w latach 2015-2021 w Mieście Opolu (w milionach złotych)

Źródło: <https://www.opole.pl/dla-mieszkanca/budzet-obywatelski-opola>

Środki asygnowane w ramach BO do poszczególnych Rejonów są zróżnicowane. Największa kwota przypada na Rejon XII – jest to 660 000 zł, czyli 13% Budżetu, natomiast najmniejsza pula środków dysponowana jest w Rejonie X (120 000 zł), która stanowi 2% kwoty przeznaczonej na projekty Mieszkańców.

Wykres Podział środków w ramach Budżetu Obywatelskiego 2021 w Mieście Opolu oraz udział puli poszczególnych Rejonów w ogóle BO (w %)

Źródło: <https://www.opole.pl/dla-mieszkanca/budzet-obywatelski-opola-2021>

Od 2015 roku mieszkańcy Miasta Opola złożyli łącznie 1 007 projektów, z czego 111 wpłynęło w ramach VII edycji BO. Największe zainteresowanie i zaangażowanie mieszkańców w sprawach lokalnych widoczne jest w aspekcie edukacji i kultury. W tym obszarze złożona została największa część wszystkich z wniosków, tj. 19,2%. Znaczącą popularnością cieszą się wśród mieszkańców również projekty z zakresu rozwijanie sieci dróg, chodników i ścieżek rowerowych (18,6%) oraz sportu i architektury sportowej (17,3%).

Tabela 31. Wnioski złożone w ramach Budżetu Obywatelskiego w latach 2015-2021 z podziałem na kategorie

	Liczba wniosków w latach 2015-2021	Udział w ogóle złożonych wniosków
Drogi, chodniki, ścieżki rowerowe	187	18,6%
Sport, w tym architektura sportowa	174	17,3%
Tereny rekreacyjne, place zabaw, mała architektura	146	14,5%
Edukacja i kultura	193	19,2%
Oświetlenie i bezpieczeństwo	55	5,5%
Tereny zielone i nasadzenia	59	5,9%
Działania na rzecz seniorów	45	4,5%

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Ochrona zdrowia i działania na rzecz osób niepełnosprawnych	40	4,0%
Komunikacja miejska	26	2,6%
Remonty obiektów miejskich	30	3,0%
Inne	52	5,2%
Ogółem	1 007	100%

Źródło: <https://www.opole.pl/dla-mieszkanca/budzet-obywatelski-opola>

Z analizy danych wynika, że największym zainteresowaniem wnioskodawców na przestrzeni lat 2015-2021 cieszy się kategoria „edukacja i kultura”. Procentowy udział projektów w tej kategorii to 19% ze wszystkich zgłoszonych projektów. Na drugim miejscu pod względem zainteresowania wnioskodawców plasuje się kategoria „drogi, chodniki, ścieżki rowerowe” (18,4%), a zaraz po niej „sport, w tym architektura sportowa” (18,1%).

Do 2019 roku w ramach Budżetu Obywatelskiego finansowane były zadania mikro, które zastąpiono **inicjatywą lokalną**. Dzięki niej mieszkańcy mają wpływ na zarządzanie środkami publicznymi i wdrażanie swoich inicjatyw oraz rozwiązań służących ogółowi społeczeństwa. Zakres działań przewidzianych do realizacji w tej formie podobny jest do Budżetu Obywatelskiego, jednakże zgłaszane projekty muszą mieć charakter lokalny, a ich koszt nie może przekraczać 10 000 zł. Wnioski kierowane są do Centrum Dialogu Obywatelskiego, który koordynuje realizację inicjatywy. Udział Miasta Opola w realizacji inicjatywy może polegać na wsparciu rzeczowym, organizacyjnym i finansowym.. Najpopularniejszym obszarem działań w ramach inicjatywy lokalnej jest organizacja przestrzeni zielonych, bezpieczeństwo i integracja seniorów, rozwój aktywności społecznej oraz miejsc skierowanych do najmłodszych mieszkańców Miasta Opola.

W 2020 roku podpisanych zostało osiem umów na realizację poniższych zadań publicznych w ramach inicjatywy lokalnej:

Tabela 32. Działania realizowane w ramach inicjatywy lokalnej w 2020 roku

Tytuł wniosku	Kwota wsparcia finansowego Miasta
Zielone Szczepanowice	10 000
Rewitalizacja terenu zielonego u zbiegu ulic: Plebiscytowej, Kraszewskiego, 1-go Maja	10 000
Bezpieczny Senior na drodze	10 000
Poprawa bezpieczeństwa oraz atrakcyjności placu zabaw w celu społecznym i rekreacyjnym	10 000
Wiek to tylko cyfra	10 000
"Dzień dobry sąsiedzie, spotkajmy się przy kwiatkach, krzewach i drzewie"	10 000
Strefa aktywności społecznej	10 000
Zestaw Zabawowy na placu SP nr 20 w Opolu	10 000

Źródło: Urząd Miasta Opola

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Ponadto, do dnia 15 września 2020 roku (zgodnie z uchwałą nr VI/111/19 Rady Miasta Opola z dnia 28 lutego 2019 r. w sprawie określenia trybu i szczegółowych kryteriów oceny wniosków o realizację zadania publicznego w ramach inicjatywy lokalnej), mieszkańcy Opola mieli możliwość zgłaszania wniosków w ramach inicjatywy lokalnej z terminem ich wykonania w roku następnym, czyli 2021. Złożono 11 wniosków, z czego do realizacji zakwalifikowano 7 niżej wymienionych inicjatyw:

Tabela 33. Działania przewidziane do realizacji w 2021 roku w ramach inicjatywy lokalnej

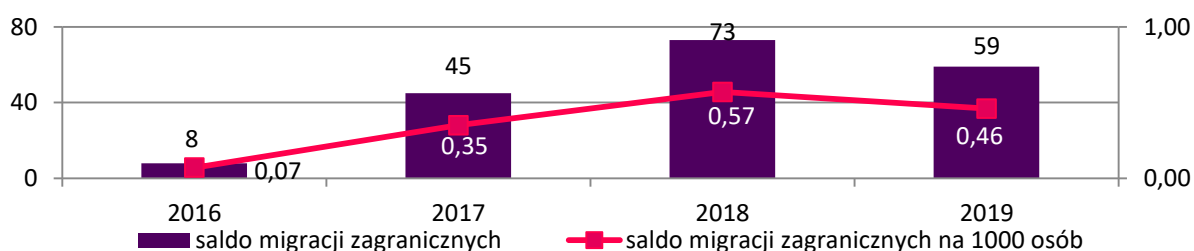
Tytuł wniosku	Kwota wsparcia finansowego Miasta
Łazienka przyjazna uczniom	10 000
"Zielono mi" - rozwijamy bioróżnorodność we Wróblinie	10 000
Wypożyczenie terenu gminnego w infrastrukturę dla psów służącą utrzymaniu czystości	10 000
Ostroga - miejscem rodzinnej rekreacji	9 200
Bossanova z seniorami	10 000
Nordic walking dla seniorów	10 000
W tańcu i śpiewaniu zintegrowani – zajęcia kulturalne dla seniora	10 000

Źródło: Urząd Miasta Opola

WSPARCIE CUDZOZIEMCÓW I ICH INTEGRACJA SPOŁECZNA

Otwarty rynek pracy i możliwość swobodnego przemieszczania się niewątpliwie wzmacniają mobilność i chęć zmiany otoczenia wśród obywateli Wspólnoty Europejskiej, ale także obywateli innych krajów. Miasto Opole od lat staje się coraz atrakcyjniejszym miejscem zamieszkania i podjęcia pracy dla młodych i starszych imigrantów, a wpływ na to ma w szczególności rozwijający się rynek pracy, baza usługowo-rekreacyjna oraz mieszkaniowa, a także negatywne przemiany demograficzne, czyli niski udział mieszkańców w wieku produkcyjnym w ogóle społeczeństwa. Od lat saldo migracji zagranicznych dla Miasta Opola przyjmuje wartość dodatnią, a liczba osób postanawiających osiedlić się w nim zwiększa się. W 2019 roku wymeldowało się 24 osoby, a zameldowało 83, przez co saldo migracji na 1000 mieszkańców ukształtowało się na poziomie 0,46. Oznacza to, że polityka Miasta jest atrakcyjna dla osób z zewnątrz, co zachęca je do przeniesienia się, a jednocześnie odpowiadająca na potrzeby mieszkańców, którzy nie decydują się tak często na emigrację.

Wykres 29. Migracje zagraniczne w Mieście Opolu w latach 2016-2019

Źródło: <http://bdl.pl>

Proces integracji cudzoziemców z mieszkańcami miasta Opola jest zadaniem wymagającym i opierać się na wzajemnym zrozumieniu wartości i kultury drugiego człowieka oraz szacunku do niego. Ważne jest aby postrzegać mieszkańców Miasta Opola pochodzących z innych krajów i regionów jako partnerów i współobywateli, co umożliwia wszystkim swobodę życia, bezpieczne warunki egzystencji i równy rozwój społeczno-zawodowy. Osoby pochodzące z innych krajów, a zamieszkujące Miasto posiadają potencjał, którego wykorzystanie może być ogromną wartością dodaną, chociażby w zakresie edukacji językowej, czy sztuki. Taka wymiana kulturowa, przy jednoczesnym z poszanowaniu innych wartości przyczynia się do wzrostu gospodarczego Miasta i regionu oraz jego pozytywnego odbioru na arenie międzynarodowej.

Różnorodność oraz brak powszechnie i jednoznacznie określonych norm niesie ze sobą niebezpieczeństwo braku możliwości zapewnienia wszystkim obywatelom równych szans, sprawiedliwego traktowania i włączenia do społeczności niezależnie od statusu danej osoby, w szczególności w środowiskach konserwatywnych i ksenofobicznych. Z tego powodu konieczne jest prowadzenie polityki inkluzywnej, czyli włączającej, ze szczególnym uwzględnieniem grup mniejszościowych. Takie działanie umożliwia tworzenie się społeczeństwa XXI wieku – otwartego i szanującego odmienność, a także budowanie sprzyjającej różnorodności i równości przestrzeni Miasta. Za określenie kierunków tej polityki oraz ich realizację w Mieście Opolu odpowiedzialny jest przede wszystkim Prezydent Miasta oraz jego **Pełnomocnik ds. Równego Traktowania**, który swoje zadania wykonuje przy **Centrum Dialogu Obywatelskiego**, czyli wiodącego miejsca rozwijania partycypacji społecznej, komunikacji z mieszkańcami oraz atmosfery współpracy opartej na szacunku i otwartości w Mieście.

8. PROBLEMY SPOŁECZNE- NOWE WYZWANIA

Problem społeczny jest to zjawisko, które dla większej lub znaczącej części pewnej zbiorowości stanowi fakt uciążliwy oraz wymagający przeciwdziałania. (M. Pacholski, A. Słaboń 2010, s. 149)¹¹

Problem społeczny możemy rozpatrywać w dwóch znaczeniach:

- znaczenie szerokie – stosuje się go, gdy chcemy opisać zjawiska, które są lub mogą w przyszłości stanowić przedmiot zainteresowania socjologii lub innych nauk społecznych;
- znaczenie węższe – czyli problemy, które powstały w wyniku zjawisk, jakie są nie tylko przedmiotem refleksji uczonych, ale i przedmiotem ogólnego zainteresowania ludzi danego społeczeństwa; są to problemy niezgodne z normami przyjętymi przez ogół oraz takie, których pokonanie możliwe jest wspólnymi siłami. (J. Sztumski 2010, s. 47)¹²

W literaturze przedmiotu wyróżniamy 4 cechy problemów społecznych:

1. Jako problem społeczny uznaje się w danym społeczeństwie to, co jest zjawiskiem niepożądanym czy kłopotliwym; należy pamiętać, że to, co dla jednej wspólnoty ludzi może stanowić problem, w innej grupie osób wcale nie musi nim być; warunki społeczne, gospodarcze czy polityczne determinują postrzeganie zjawisk oraz zachowań jako problem w danym społeczeństwie,

¹¹ Pacholski M., Słaboń A. (2010), Słownik pojęć socjologicznych, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego, Kraków.

¹² Sztumski J. (2010), Wstęp do metod i technik badań społecznych, „Śląsk”, Katowice.

2. Zazwyczaj zjawiska niepożądane społecznie w pierwszej kolejności zostają zauważone przez osoby zaangażowane w życie wspólnoty, a także przez jednostki zdolne do pewnych refleksji nad zjawiskami i to właśnie oni mogą wyeksponować aspekty problemów i ich konsekwencje. W ten sposób zjawisko, które było obiektywnym spostrzeżeniem niektórych staje się problemem społecznym, jeżeli tylko zostanie zauważone przez większą liczbę osób,
3. Aby zjawisko mogło stać się problemem społecznym musi istnieć przeświadczenie, że wspólnymi siłami jest ono do pokonania, ponieważ ludzie tylko wtedy są gotowi do zaangażowania się,
4. Problem społeczny może zostać rozwiązany tylko przez zbiorowe działanie; nie da się go rozwiązać samodzielnie nawet, jeżeli byłaby to jednostka wybitna np. reformator; do rozwikłania problemu niezbędne jest masowe poparcie społeczeństwa. (J. Sztumski 2010, s. 49)¹³

Rodzaje identyfikacji problemów społecznych:

- **Obiektywistyczny** – polega na założeniu, iż problemem jest dane zjawisko, niezależnie od subiektywnych ocen, które da się rozpoznać używając określonych kryteriów uznanych za obiektywne, czy też obiektywizujące; problem jest realny;
- **Obiektywno – subiektywny** – w tym przypadku w celu zbadania, czy dane zjawisko bądź zachowanie jest problemem, zasięga się opinii, przekonań oraz uczuć członków społeczeństwa, od "przeciętnych obywateli" do środowisk specjalistycznych; podejście to pozwala pokazać, jakie problemy społeczne dostrzega znacząca część ludności. Do badań używane są sondaże opinii publicznej, a także dyskusje różnego rodzaju (np. naukowe bądź publicystyczne); obraz problemów społecznych jest bardzo różny i zależy od metod badań, kto brał w nich udział czy też gdzie zostały one przeprowadzone;
- **Subiektywny** – dane zjawisko identyfikowane jest jako problem bez względu na to, kto, gdzie i ile osób ów zachowanie ocenia; zdarza się, że problemem społecznym staje się zjawisko, które dla większości społeczeństwa nie jest problemem, bądź w ogóle nie istnieje. (J. Kwaśniewski 2003, s. 6-8)¹⁴

Wśród problemów społecznych występujących w polskiej rzeczywistości wymieniane są: alkoholizm, narkomania, nikotynizm, ubóstwo, bezrobocie, przemoc, hazard, bezradność opiekuńczo-wychowawcza oraz wykluczenie społeczne. Jednym z instrumentów polityki społecznej jest tworzenie lokalnych strategii rozwiązywania problemów społecznych, które są ważnymi dokumentami perspektywicznymi, a odpowiednio przygotowane i wdrażane prowadzą do rozwiązania kluczowych problemów społecznych występujących na danym terytorium. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Opola na lata 2021-2025 jest dokumentem wyznaczającym priorytetowe kierunki działań mających na celu doprowadzenie do zmiany niekorzystnych zjawisk społecznych na terenie Miasta. Wskazuje ona obszary problemowe, priorytetowe zadania służące przeciwdziałaniu tym problemom, a także zakładane rezultaty. Strategia będzie służyć osiągnięciu zaplanowanych celów, wraz ze szczegółowym określeniem sposobów dojścia do poprawy sytuacji społecznej w wybranych obszarach. W Strategii uwzględniono różnorodny zakres problematyki społecznej, która została podzielona na obszary strategiczne o kluczowym dla Miasta Opola znaczeniu: rodzina, niepełnosprawność, polityka senioralna, zdrowie, infrastruktura, zatrudnienie, kapitał społeczny i aktywność obywatelska. Diagnoza sytuacji społecznej dokonana została dokonana w powyższych obszarach strategicznych.

¹³ Sztumski J. (2010), Wstęp do metod i technik badań społecznych, „Śląsk”, Katowice.

¹⁴ Kwaśniewski J. (2003), Badania problemów społecznych, Instytut Profilaktyki Społecznej i Resocjalizacji Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

W oparciu o przeprowadzoną diagnozę do głównych problemów społecznych w Mieście Opolu można zaliczyć:

niekorzystną sytuację demograficzną (spadek urodzeń i starzenie się społeczeństwa)

wzrastającą liczbę osób długotrwale bezrobotnych

brak ofert pracy dla osób 50+

samotność i izolacja seniorów

brak bezpieczeństwa socjalno - bytowego osób z niepełnosprawnościami

pogłębienie istniejących problemów psychicznych związanych z COVID-19

mniej dostęp do profilaktyki zdrowotnej, badań, specjalistów w wyniku COVID-19

choroby cywilizacyjne

pogorszenie sytuacji emocjonalnej i warunków życia dzieci i młodzieży spowodowane liczbą kryzysów w związkach

zaostrenie konfliktów w rodzinach będących w trudnej sytuacji

pogłębiający się problem rodziny w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych

problemy związane z przemocą w rodzinie

uzależnienia, w tym uzależnienia technologiczne wśród dzieci i młodzieży

CZĘŚĆ PROGRAMOWA

1. MISJA I WIZJA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Wizja Strategii służy do opisu obrazu Miasta w relatywnie odległej przyszłości. Przedstawia stan, który chcemy uzyskać w najbardziej korzystnych warunkach rozwoju. Wyznacza ona określony punkt orientacyjny.

Wizja rozwiązywania problemów społecznych na terenie Miasta Opola została opracowana w oparciu o analizę sytuacji społecznej oraz identyfikację obszarów problemowych w części diagnostycznej.

Wizja

„PRZYJAZNE I DOSTĘPNE OPOLE”

W Opolu najważniejsi są mieszkańcy, zarówno Ci młodszy, jak i starsi. Chcemy aby Opole było miastem ludzi tolerancyjnych, życzliwych i otwartych na potrzeby osób starszych oraz potrzebujących pomocy. Chcemy, aby każdy z nas czuł się bezpiecznie, po prostu dobrze.

Tak sformułowana wizja pozwala na zdefiniowanie **misji**, czyli ogólnego celu, który pokazuje kierunek, w którym zmierza Miasto Opole.

Misja

„REALIZACJA 4-KI DLA OPOŁA”

Misją Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Opola na lata 2021-2025 jest umożliwienie realizatorom lokalnej polityki społecznej świadczenie skoordynowanych i kompleksowych działań w stosunku do opolskich rodzin, seniorów, osób niepełnosprawnych i zagrożonych wykluczeniem społecznym przez zapewnienie im godnych i bezpiecznych warunków życia w lokalnym środowisku.

Uzasadnienie Wizji i Misji

Przed nami ogromne wyzwanie, rozwijać Miasto Opole tak aby spełniało oczekiwania mieszkańców- obecnych, ale także tych, którzy mogą się wkrótce u nas pojawić. Ostatnie lata przyniosły dynamiczny rozwój stolicy województwa. Realizowaliśmy ważne projekty społeczne.

Kierowaliśmy je do wszystkich grup mieszkańców - od najmłodszych, po najstarszych. Prowadziliśmy i inwestowaliśmy w opiekę żłobkową, przedszkolną, oświatę, a także rozwijaliśmy miejską politykę społeczną. Dużą część naszej uwagi skierowaliśmy na politykę senioralną. Aktywnie prowadziliśmy politykę rynku pracy. Miasto wraz z kolejnymi miesiącami stawało się miejscem coraz bardziej przyjaznym biznesowi. Powstawały nowe miejsca pracy, a w Mieście Opolu pojawiali się kolejni inwestorzy. Inwestorem było także samo Miasto. Przebudowa infrastruktury drogowej, inwestycje w przestrzeń publiczną, w rozwój bazy sportowo-rekreacyjnej, a także rewolucja w transporcie zbiorowym - w ostatnich kilku latach Miasto przyspieszyło jak nigdy wcześniej.

Głównym dokumentem strategicznym Miasta Opola jest **Strategia Rozwoju Opola do 2030 r.**, która zakłada w perspektywie wieloletniej, że Miasto Opole będzie miastem zaangażowanym i odpowiedzialnym społecznie. Opole będzie miastem, które nie kieruje wsparcia wyłącznie do konkretnych, uprzywilejowanych grup mieszkańców, ale takim, które oferuje swoje usługi wszystkim przedstawicielom lokalnej społeczności – obejmując cały cykl życia człowieka – od narodzin, przez kolejne etapy życia, aż do późnej starości. Tak, aby być miastem „*age friendly*”.

Wizja i misja określona w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2021-2025 jest spójna z Wizją Strategii Rozwoju Opola do 2030 r., której trzon stanowią następujące pojęcia:

Jakim Miastem jesteśmy w obszarze polityki społecznej, senioralnej, rodzinnej, zdrowotnej?

Miasto prowadzi aktywną politykę społeczną w różnych obszarach. Miasto Opole jest miastem przyjaznym dorastaniu i starzeniu się. Mieszkańcy żyją w zdrowiu i lepszej kondycji fizycznej. Seniorzy są istotnym partnerem władz samorządowych różnego szczebla. Środowisko jest aktywne i zintegrowane. Seniorzy mają dostęp do terenów zieleni. Osoby niesamodzielne pozostają w środowisku lokalnym. Rozwinęły się usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi w miejscu zamieszkania. System wsparcia obejmujący opiekunów faktycznych jest rozbudowany. Osoby z niepełnosprawnością i seniorzy mają możliwości prowadzenia samodzielnego życia. Utworzono nowe mieszkania chronione, a usługi mieszkań wspomaganych są już w pełni rozwinięte. Rynek pracy w mieście jest w pełni odpowiedzialny. Osoby będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy są aktywne. Swoją działalność rozwinęły zakłady aktywności zawodowej, spółdzielnie socjalne, a przedsiębiorstwa postępują zgodnie z zasadą społecznej odpowiedzialności biznesu. Rodzina jest wartością. Wartość ta jest promowana. Opole jest miastem dla rodzin, zwłaszcza dla rodzin z małymi dziećmi. Gdy dzieci dorosną, już jako absolwenci szkół średnich i wyższych wiążą one swoją przyszłość z miastem. Rozwinęło się specjalistyczne poradnictwo dla rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze. Rozwinęła się piecza zastępcza. Wzrosła jakość i dostępność usług medycznych dla mieszkańców miasta¹⁵.

Podczas prac nad Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Opola na lata 2021 - 2025 opracowaliśmy tzw. „4-kę dla Opola”, która wyznacza kierunki działań w obszarze polityki prorodzinnej, senioralnej oraz wobec osób niepełnosprawnych i zagrożonych wykluczeniem społecznym przez zapewnienie im godnych i bezpiecznych warunków życia w lokalnym środowisku.

¹⁵ Strategia Rozwoju Opola do 2030 r.

2. 4-KA DLA OPOLA

A. MIASTO ZAANGAŻOWANE SPOŁECZNIE

Mieszkańcy oczekują miasta, w którym liczy się głos jego Obywateli. Jesteśmy Miastem, w którym istotną rolę odgrywają rady dzielnic będące najbliżej mieszkańców i ich spraw. Z dbałością podchodzimy do tworzenia warunków dla ich maksymalnego rozwoju i realizacji kompetencji. W Mieście umacnia się trzeci sektor tworzony przez organizacje pozarządowe działające w różnych obszarach pożytku publicznego. To istotny kapitał. Będziemy podnosić jego wartość. Dążyć będziemy do zapewnienia maksymalnego udziału mieszkańców i organizacji pozarządowych w życiu Miasta.

B. MIASTO ODPOWIEDZIALNE SPOŁECZNIE

Miasto odpowiedzialne to miasto dbające o wszystkich mieszkańców, bez wyjątku. Ale grupą wymagającą szczególnego wsparcia są osoby z niepełnosprawnościami oraz różnego rodzaju problemami. Odpowiedzialny Samorząd to ten, który takie osoby będzie wspierał. Kreowanie zmian w przestrzeni Miasta, z uwzględnieniem potrzeb tej grupy mieszkańców i ich opiekunów jest ważnym wyzwaniem.

C. MIASTO PRZYJAZNE DORASTANIU I AKTYWNEMU STARZENIU SIĘ

Dostępność miast w różnych skalach przestrzennych odgrywa coraz większe znaczenie. Nasze oczekiwania są proste – dotrzeć do celu jak najszybciej, bezpiecznie i w odpowiednich warunkach. Wciąż jest wiele do zrobienia w tym obszarze. Dlatego też będziemy promować i realizować działania na rzecz poprawy dostępności Miasta – przestrzeni publicznych i budynków. Projektowanie przestrzeni oraz tworzenie produktów i usług uwzględniających potrzeby zróżnicowanych grup mieszkańców jest niezwykle ważne. Miasto Opole dziś jest jeszcze miastem ludzi względnie młodych. Na ulicach, w kawiarniach, sklepach widać uczniów, studentów, wiele osób w młodym wieku. Ale w dłuższej perspektywie proporcje się odwrócą. Ton Miastu nadawać będą coraz częściej seniorzy, osoby starsze. To istotny potencjał. Szczególnym wyzwaniem w najbliższych latach będzie tworzenie warunków do tego, aby Miasto było przygotowane na zmieniającą się rzeczywistość. Może być nas mniej, pewne jest jednak to, że będziemy starsi. To z czym będziemy musieli się w dłuższym horyzoncie zmierzyć to przede wszystkim zmiana struktury potrzeb, a także projektowanie rozwiązań, produktów, usług wynikających i uwzględniających potrzeby dorastającego oraz starzejącego się społeczeństwa. Osiągnięcie sukcesu w tym obszarze wymaga szeregu skoordynowanych działań, praktycznie w każdej sferze życia Miasta.

D. MIASTO DBAJĄCE O ZDROWIE OPOLAN

Szczególną uwagę zwrócimy na rozwój programów profilaktycznych dostosowanych do potrzeb mieszkańców oraz edukację w zakresie zdrowia. Dążyć będziemy do sprawnego funkcjonowania publicznych zakładów zdrowotnych, rozwoju grupowych specjalistycznych praktyk lekarskich (zespołów lekarzy uzupełniających się specjalności), rozwoju placówek wsparcia psychologicznego i psychiatrycznego, a także do rozwoju telemedycyny. Niezwykle ważne jest również promowanie odpowiedzialności fachowej i etycznej lekarzy.

Jak chcemy realizować „4-kę dla Opola”?

1. Miasto Zaangażowane Społecznie

- Rozwój przestrzeni dla działalności, współpracy i rozwoju organizacji pozarządowych.
- Wzmacnianie organizacji pozarządowych jako realizatorów zadań publicznych.
- Rozwój budżetowych i pozabudżetowych form angażowania mieszkańców w życie Miasta.

2. Miasto Odpowiedzialne Społecznie

- Promocja wartości rodzinnych.
- Działania na rzecz pozostania w środowisku lokalnym osób niesamodzielnych.
- Rozwój usług umożliwiających osobom z niepełnosprawnościami i osobom starszym prowadzenie samodzielnego życia.
- Reintegracja zawodowa i społeczna.
- Rewitalizacja społeczna środowisk dysfunkcyjnych.
- Rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej.
- Rozwój usług specjalistycznych dla rodzin z dziećmi z niepełnosprawnościami.
- Rozwój placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży.

3. Miasto Przyjazne Dorastaniu i Aktywnemu Starzeniu Się

- Promocja i realizacja działań na rzecz poprawy dostępności miasta – przestrzeni publicznych i budynków.
- Projektowanie przestrzeni oraz tworzenie produktów i usług uwzględniających potrzeby zróżnicowanych wiekowo grup mieszkańców.
- Tworzenie możliwości udziału osób młodszych i starszych w dyskusji o ich realnej sytuacji i potrzebach.
- Aktywizacja i integracja środowiska senioralnego – wewnątrz i międzypokoleniowa.
- Rozwój działań edukacyjno-informacyjnych dedykowanych seniorom.
- Przełamywanie stereotypowego postrzegania osób starszych i wzmocnienie pozytywnego wizerunku seniorów.

4. Miasto Dbające o Zdrowie Opolan

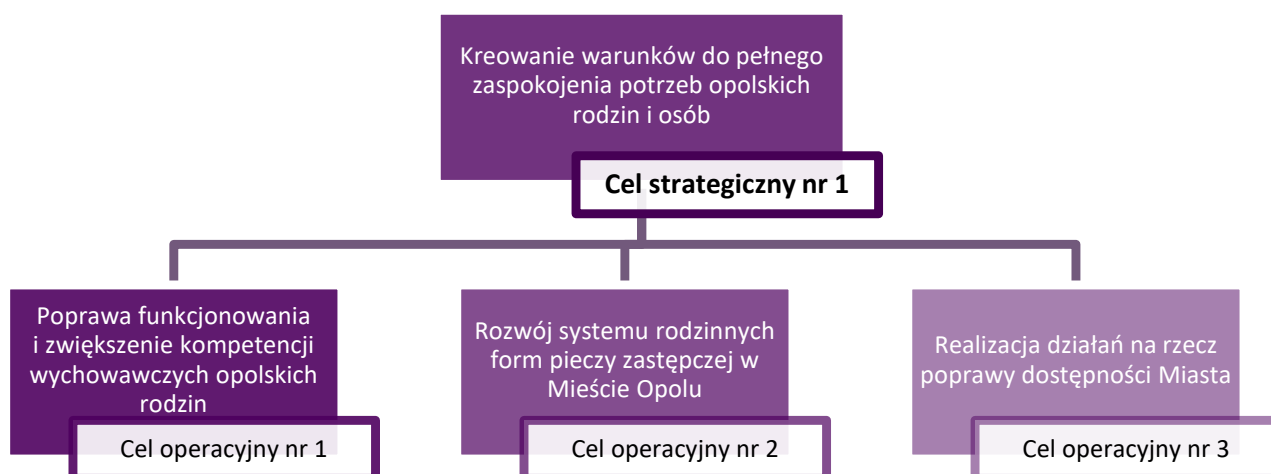
- Zwiększenie dostępności do systemu opieki zdrowotnej, rehabilitacji i profilaktyki.
- Wzrost jakości i dostępności usług medycznych dla mieszkańców miasta oraz rozwój usług z zakresu zapobiegania chorobom cywilizacyjnym.

3. ANALIZA SWOT

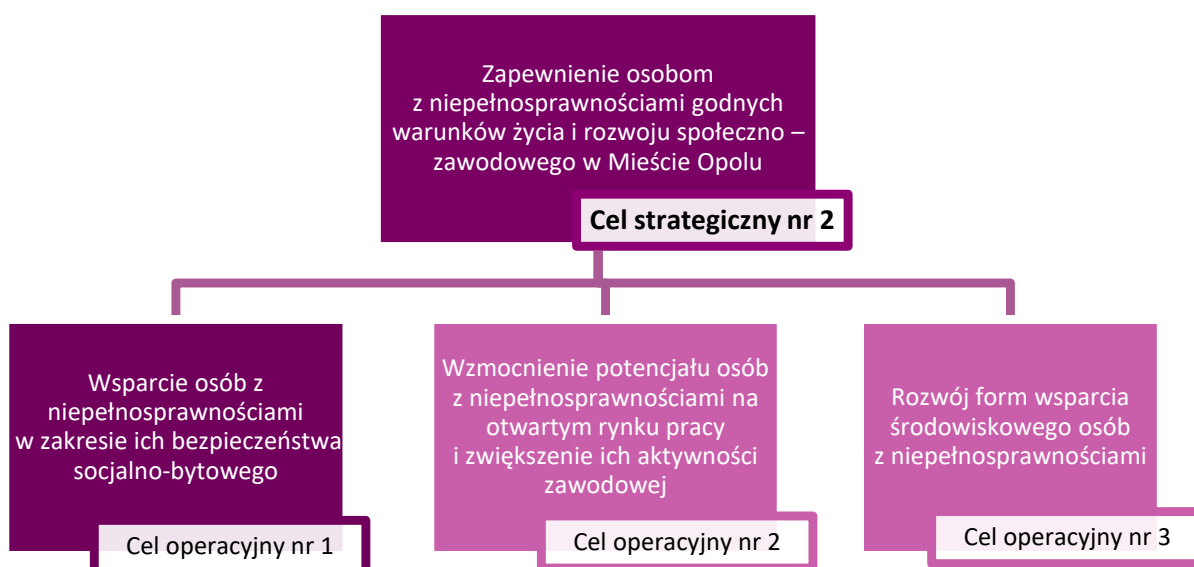
Mocne strony	Słabe strony
➤ Miasto Wojewódzkie ➤ Ośrodek Akademicki ➤ zaangażowanie miasta w sprawy ważne dla całego województwa opolskiego ➤ dobre rozwinięta infrastruktura instytucji realizujących zadania polityki społecznej ➤ dobrze rozwinięty system usług świadczonych w miejscu zamieszkania ➤ aktywne organizacje pozarządowe działające w obszarze polityki społecznej ➤ wysoko wyspecjalizowana i doświadczona kadra w instytucjach polityki społecznej ➤ doświadczenie/potencjał w pozyskiwaniu środków zewnętrznych w zakresie zadań realizowanych z zakresu pomocy społecznej ➤ liczne programy realizowane na rzecz reintegracji i aktywizacji zawodowej	➤ ograniczony dostęp do specjalistycznych usług medycznych i rehabilitacyjnych ➤ brak kandydatów do realizacji rodzinnych form pieczy zastępczej ➤ niekorzystne zmiany demograficzne ➤ brak ofert pracy dla osób 50+ ➤ wzrastająca liczba osób długotrwale bezrobotnych
Szanse	Zagrożenia
➤ integracja wewnątrzpokoleniowa i międzypokoleniowa ➤ rozwój budownictwa mieszkań serwisowanych ➤ zaangażowanie organizacji pozarządowych w realizację projektów na rzecz środowiska lokalnego ➤ możliwość pozyskiwania środków finansowych na realizację zadań z zakresu polityki społecznej ➤ realizacja programów na rzecz reintegracji społecznej i zawodowej ➤ rozwój kapitału społecznego ➤ wzrost dostępności Miasta dla zróżnicowanych wiekowo grup mieszkańców	➤ niekorzystne trendy związane z demograficznym starzeniem się społeczeństwa ➤ zmniejszenie budżetu na politykę społeczną ze środków europejskich ➤ pogorszenie stanu zdrowia psychicznego i fizycznego na skutek izolacji związanej z pandemią COVID-19 ➤ niewystarczająca oferta pracy dla osób z niepełnosprawnościami

4. CELE STRATEGICZNE

CEL STRATEGICZNY NR 1

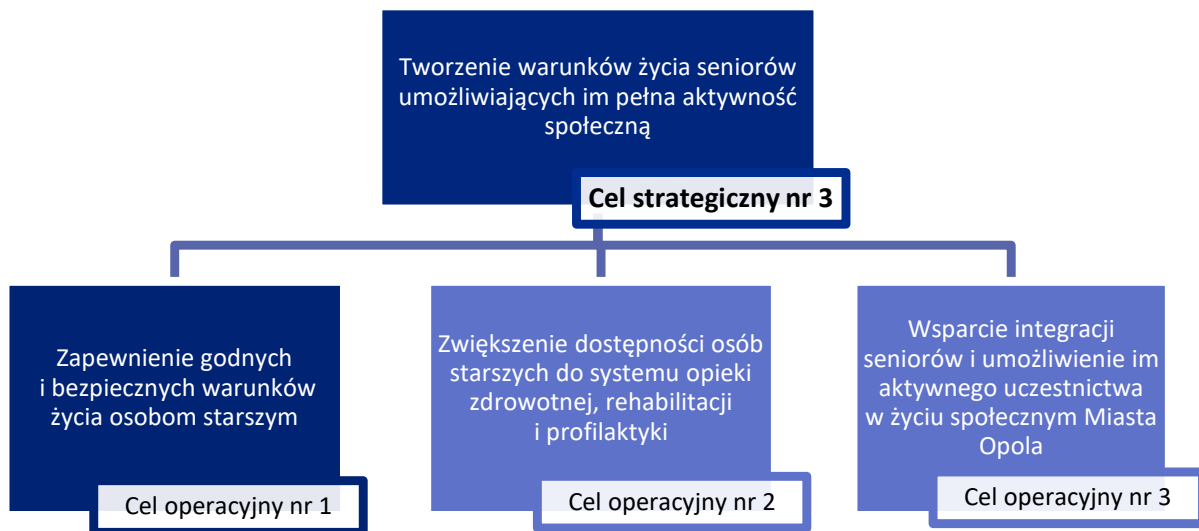

CEL STRATEGICZNY NR 2

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

CEL STRATEGICZNY NR 3

CEL STRATEGICZNY NR 4

A. WSKAŹNIKI

1. Miasto Zaangażowane Społecznie

- liczba działających organizacji pozarządowych na terenie Miasta Opola
- liczba aktywnych wolontariuszy oraz obszary aktywności
- liczba zrealizowanych działań przez organizacje pozarządowe
- wysokość środków finansowych przeznaczonych na realizację zadań z budżetu obywatelskiego oraz Inicjatywy Lokalnej
- główne inicjatywy podejmowane przez Rady działające przy Prezydencie Miasta Opola w danym roku kalendarzowym
- kwota środków finansowych wydatkowana przez NGO w ramach Programu Współpracy

2. Miasto Dbające o Zdrowie Opolan

- liczba zrealizowanych programów profilaktyki zdrowotnej w Mieście Opolu oraz liczba beneficjentów programów
- liczba zrealizowanych działań edukacyjno-informacyjnych w zakresie profilaktyki zdrowotnej
- liczba zrealizowanych Programów profilaktycznych oraz liczba beneficjentów w ramach Miejskiego Programu Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Miejskiego Programu Przeciwdziałania Narkomani
- liczba podejmowanych inicjatyw w ramach Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Miasta Opola realizowanych przez Miasto Opole

3. Miasto Przyjazne Dorastaniu i Aktywnemu Starzeniu się

- przyrost naturalny w Mieście Opolu
- liczba Klubów Seniora w Mieście Opolu
- liczba dzieci korzystających z aktywnych form wypoczynku, sportu i rekreacji
- tworzenie nowych oraz wykorzystanie istniejących miejsc wypoczynku i rekreacji umożliwiających rozwój aktywnych form spędzania czasu wolnego (ilość miejsc integracji społecznej)
- ilość miejsc w żłobkach publicznych oraz niepublicznych oraz liczba dzieci korzystających z miejsc w placówkach, ilość placówek oświatowych, ilość miejsc w placówkach oświatowych)
- Ilość osób korzystających z miejskiego transportu specjalistycznego dostosowanego do potrzeb osób starszych oraz z niepełnosprawnościami
- ilość osób wydanych Kart „Opolska Rodzina” oraz Kart „Opolski Senior”
- liczba wydanych „Kopert Życia”
- ilość osób korzystających z Usługi Teleopieki
- liczba Partnerów Programu „Opolska Rodzina”

4. Miasto Odpowiedzialne Społecznie

- liczba zrealizowanych działań podwyższających umiejętności zawodowe i społeczne osób zagrożonych wykluczeniem społecznym
- liczba zrealizowanych inicjatyw promujących/ kampanii informacyjnych mających na celu pozyskiwanie kandydatów na niespokrewnione z dzieckiem zawodowe rodziny zastępcze
- liczba środków finansowych przekazanych na wsparcie rodzin zastępczych
- liczba zatrudnionych asystentów rodziny oraz koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej
- liczba rodzin zastępczych
- liczba dzieci przebywających w rodzinach zastępczych
- liczba funkcjonujących/utworzonych form pieczy zastępczej
- liczba placówek wsparcia dziennego oraz liczba miejsc w placówkach
- liczba działań i usług oraz beneficjentów wsparcia środowiskowego osób niesamodzielnych

5. SPOSÓB REALIZACJI STRATEGII

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Opola na lata 2021-2025 zwiększy efektywność i sprawność realizacji usług społecznych na poziomie Miasta. Strategia będzie realizowana poprzez programy szczegółowe, które mogą być wymagane przepisami prawa lub mogą stanowić odpowiedź na zdiagnozowane w mieście potencjały i wyzwania.

Strategia będzie wdrażana poprzez programy, a w szczególności:

Miejski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na rok 2021
Program Opolska Rodzina na lata 2019-2029
Miejski Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2021-2025
Miejski Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021-2025
Program Wspierania Rodziny i Rozwoju Pieczy Zastępczej w Opolu na lata 2019-2021
Wieloletni Program Współpracy Miasta Opola z Organizacjami Pozarządowymi i Innymi Uprawnionymi Podmiotami na lata 2019-2021
Miejski Program Przeciwdziałania Narkomanii na rok 2021
Program Polityki Senioralnej Miasta Opola na lata 2018-2022 "Opole Seniorom"
Program Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Miasta Opola na lata 2017-2022

Lista programów może być aktualizowana przez Prezydenta Miasta Opola w okresie realizacji strategii.

Programy będą tworzone zgodnie z wytycznymi ustawowymi, które wskazują potrzebę ich opracowywania. Programy będą opracowywane i realizowane we współpracy z instytucjami oraz organizacjami pozarządowymi działającymi na terenie Miasta Opola.

A. RAMY FINANSOWE STRATEGII

Wydatki na politykę społeczną w Mieście Opolu co roku się zwiększają. W 2017 roku wyniosły 148 570 405 zł, natomiast w 2019 roku 197 348 000 zł, czyli o 22% więcej. Prognozuje się, że wysokość środków kierowanych przez Miasto na realizację działań z zakresu polityki społecznej będzie wzrastać. Jest to ściśle związane ze zwiększaniem wysokości świadczeń społecznych i rozwijaniem oferty usług ośrodków pomocy społecznej. Największa pula środków kierowanych na działania w obszarze polityki społecznej jest lokowana i wydatkowana na realizację zadań w zakresie rodziny (dział 855), co obejmuje m.in. wypłacanie świadczeń wychowawczych 500+, rodzinnych i alimentacyjnych, funkcjonowanie systemu pieczy zastępczej oraz rozwijanie infrastruktury opieki nad dziećmi do lat 3.

Podstawowym źródłem finansowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych są środki pochodzące z budżetu Miasta Opola. Zaplanowane zadania w niniejszej Strategii będą finansowane także przez:

- budżet Wojewody,
- budżet Samorządu Województwa,
- Fundusz Pracy,
- Fundusz Solidarnościowy,
- projekty konkursowe w ramach środków z Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej,
- środki z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- środki ramach Unii Europejskiej w Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego,
- środki finansowe pozyskiwane przez organizacje pozarządowe,
- środki własne podmiotów uczestniczących w realizacji Strategii.

Ramy finansowe Strategii uzależnione są od możliwości finansowych Miasta Opola. Realizacja poszczególnych celów i zadań wymienionych w Strategii uzależniona będzie od środków posiadanych przez Miasto oraz pozyskanych ze źródeł zewnętrznych.

Prognozy wykorzystane do sporządzenia ram finansowych Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Opola przyjęto w oparciu o procentową strukturę wydatków socjalnych w latach 2017-2020, która została opracowana na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej i uwzględnia wzrost wydatków o 2,5% w skali roku.

Tabela 34. Finansowanie działań w obszarze polityki społecznej w latach 2017-2020 w Mieście Opolu

wydatki na politykę społeczną w Mieście:	ochrona zdrowia (dział 851)	pomoc społeczna (dział 852)	pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej (dział 853)	edukacyjna opieka wychowawcza (dział 854)	rodzina (dział 855)	ogółem	w tym w budżecie MOPR
2017	3 335 946	40 796 320	2 796 169	1 407 179	100 234 791	148 570 405	33 053 417
2018	3 355 000	43 149 630	3 498 436	1 287 266	102 027 315	153 317 647	35 580 813
2019	3 355 000	47 317 234	4 537 350	1 073 523	141 064 893	197 348 000	39 828 107
2020	3 405 000	48 333 455	4 314 106	974 583	178 198 013	235 825 157	40 477 706
PROGNOZA							
2021	3 490 125	49 541 791	4 421 959	998 948	182 652 963	241 720 786	41 489 649
2022	3 577 378	50 780 336	4 532 508	1 023 922	187 219 287	247 763 806	42 526 890
2023	3 666 812	52 049 844	4 645 821	1 049 520	191 899 769	253 957 901	43 590 062
2024	3 758 482	53 351 090	4 761 967	1 075 758	196 697 263	260 306 849	44 679 814
2025	3 852 444	54 684 867	4 881 016	1 102 652	201 614 695	266 814 520	45 796 809

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017-2019 rok

B. SYSTEM WDRAŻANIA STRATEGII

Realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Opola to wprowadzenie w życie **zintegrowanego modelu polityki społecznej**. Z uwagi na fakt, że opracowana Strategia jest dokumentem długookresowym i zawiera podstawowe cele perspektywiczne, musi być poddana okresowej weryfikacji, a także niezbędnym zmianom.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych zawiera zadania, które stanowią wyzwania dla całej społeczności lokalnej i wszystkich instytucji publicznych oraz niepublicznych, które działają na polu polityki społecznej w Mieście. Taka **zasada partnerstwa i współpracy** jest jednym z fundamentalnych elementów polityki strukturalnej Unii Europejskiej. Jednak wdrażanie Strategii, zawierającej zadania będące w kompetencjach wielu lokalnych i ponadlokalnych instytucji, organizacji i środowisk, wymaga ścisłej koordynacji, a także współpracy pomiędzy zainteresowanymi stronami. Stąd też efektywność realizacji zadań wyodrębnionych w Strategii, w dużej mierze zależała będzie od instytucji zarządzającej jej wdrażaniem, którą jest Wydział Polityki Społecznej Urzędu Miasta Opola.

Realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Opole na lata 2021-2025 obejmować będzie pięć etapów, przedstawionych w poniższej tabeli.

Tabela 35. Harmonogram wdrażania Strategii

Etap	Wyszczególnienie	Termin realizacji
Etap I	Podjęcie uchwały przez Radę Miasta Opola o przyjęciu do realizacji „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Opola na lata 2021-2025”.	II kwartał 2021 r.
Etap II	Koordynacja realizacji działań objętych Strategią.	II kwartał 2021 r. – IV kwartał 2025 r.
Etap III	Monitoring Strategii.	W miesiącu maju następnego roku za rok poprzedni począwszy od 2022 r. do 2026 r.
Etap IV	Ewaluacja i ocena Strategii.	II kwartał 2026 r.

Źródło: opracowanie własne

C. MONITORING

Proces monitoringu Strategii będzie służył identyfikacji osiąganych rezultatów oraz porównaniu ich zgodności z założeniami. Będzie on polegał na gromadzeniu i opracowywaniu informacji i danych zebranych od wszystkich podmiotów zaangażowanych w realizację działań strategicznych. Punktem odniesienia będą przede wszystkim wskaźniki określone w Strategii odnoszące się do poszczególnych zadań. Dla oceny zmian zachodzących w wybranych, niemożliwych do opisu za pomocą wskaźników bazowych obszarach, służyć będą wskaźniki kontekstowe (pokazujące dane zjawisko w szerszym kontekście, zwykle w odniesieniu do dłuższych okresów czasu). Dane do pomiaru wskaźników pozyskiwane będą z: danych statystycznych GUS, jednostek organizacyjnych UM, Policji, PUP, ze sprawozdań MOPR, ZI, MKRPA, sprawozdań z realizacji gminnych programów i projektów oraz od organizacji pozarządowych. Monitorowanie umożliwi bieżącą ocenę realizacji zaplanowanych kierunków działań lub też pozwoli na modyfikację i dokonywanie korekt w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą zaistnieć w wyniku, np. zmiany regulacji prawnych lub nasilenia niektórych problemów społecznych. Informacja nt. realizacji Strategii przygotowywana będzie przez Wydział Polityki Społecznej i przedstawiana Prezydentowi Miasta Opola oraz Radzie Miasta Opola corocznie w miesiącu maju za rok poprzedni.

D. EWALUACJA

Końcowa ewaluacja Strategii posłuży samorządowi Miasta w ocenie realnej sytuacji i stanu rozwiązywania problemów społecznych w Mieście Opolu, a także będzie pomocnym narzędziem pomagającym w podejmowaniu właściwych decyzji dotyczących kształtu polityki i pomocy społecznej w kolejnych latach. Wskaźniki realizacji działań, czyli policzalne zmienne podlegające obserwacji i ocenie, wskazane zostały w dokumencie strategicznym przy poszczególnych zadaniach/działaniach. Zostały one określone w oparciu o przewidywane rezultaty zadań/działań. Wskaźniki realizacji działań, jak i ramy finansowe zostały zaplanowane w oparciu o szacunkowe przewidywane dane, zaplanowane do osiągnięcia w całym czasookresie realizacji działań. Zostały one szczegółowo przedstawione w oparciu o aktualny stan faktyczny.

W ramach końcowej ewaluacji Strategii zostanie przygotowany raport zawierający dane liczbowe, ukazujący kumulatywne osiągnięcie założonych wartości wskaźników realizacji działań ustalonych do każdego działania/zadania. Końcowa ewaluacja Strategii pozwoli ocenić w jakim stopniu założone wartości w zestawieniu kumulatywnym, kilkuletnim będą zrealizowane oraz ukáže realne nakłady finansowe, a w efekcie końcowym pozwoli odpowiedzieć na pytanie, czy założone kierunki działań były odpowiednio zaplanowane.

6. WNIOSKI I PODSUMOWANIE

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Opola to odpowiedź Miasta na zidentyfikowane problemy i potrzeby społeczne. Planowane sposoby ich zaspokajania są kontynuacją istniejącego systemu wsparcia i tworzą możliwość jego uzupełnienia o nowe rozwiązania.

Strategia proponuje zmianę stosowanych metod tak, by chronić przed zagrożeniami społecznymi, ale także wskazuje na konieczność przejścia do prewencji trudnych sytuacji życiowych, tak aby nie dopuścić do ich wystąpienia lub maksymalnie skrócić czas ich trwania. Cele strategiczne i cele operacyjne sformułowane zostały w oparciu o analizę systemu pomocy społecznej, sytuacji rodzin, osób z niepełnosprawnościami, seniorów, systemu ochrony zdrowia oraz problemu bezrobocia.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych zakłada rozszerzenie i pogłębienie form pracy socjalnej, rozwinięcie infrastruktury wsparcia, szeroką współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze polityki społecznej. W myśl ustawy o pomocy społecznej, podejmowane działania powinny doprowadzić, w miarę możliwości, do życiowego usamodzielnienia się objętych nią osób i rodzin oraz do ich integracji ze środowiskiem. W ramach wypracowanej Strategii przyjmuje się podejście nastawione przede wszystkim na: wzmocnienie postaw aktywnych, wdrożenie modelu pomocy zintegrowanej, partnerskich działań instytucji i organizacji pozarządowych w stworzeniu lokalnego systemu rozwiązywania problemów społecznych. Analiza problemów społecznych będących przedmiotem niniejszej Strategii zwraca również uwagę na tzw. nowe ryzyka socjalne, czyli trudne sytuacje, nie tylko materialne, które pojawiły się w efekcie zmian zwłaszcza demograficznych.

Realizacja Strategii powinna przyczynić się do znaczącej poprawy jakości życia mieszkańców Miasta Opola, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci, młodzieży, osób starszych oraz grup osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym. Należy zaznaczyć, że zadania z zakresu szeroko rozumianej polityki społecznej realizowane są za pomocą wszelkich dostępnych kompetencji i możliwości Miasta, natomiast Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest wyborem priorytetowych obszarów i kierunków działań, które uznane zostały za kluczowe, a więc umożliwiające najskuteczniejsze i najbardziej efektywne osiągnięcie założonych rezultatów.

BIBLIOGRAFIA

1. <https://bdl.stat.gov.pl/>
2. <http://google.com>
3. <https://opole.pl/dla-mieszkanca/budzet-obywatelski-opola>
4. <https://poradnik.ngo.pl/>
5. <https://pup.opole.sisco.info>
6. Europa 2020 - Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu
7. Informacja o działalności Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Opolu w latach 2018-2020
8. Informacja o sytuacji osób starszych w Opolu za 2019 rok
9. Komunikat z badań „Opinie na temat funkcjonowania opieki zdrowotnej”, CBOS, 2018
10. Kwaśniewski J., Rola diagnozy w rozwiązywaniu problemów społecznych
11. Miejski Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych w Mieście Opolu na lata 2021-2025
12. Miejski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na 2021 rok
13. Miejski Program Przeciwdziałania Narkomanii na 2021 rok
14. Miejski Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021-2025
15. Nowe Dzielnice Opola – Informator dla Mieszkańców
16. Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018, 2019 i 2020 rok
17. Program „Opolska Rodzina” na lata 2019-2029
18. Program Polityki Senioralnej Miasta Opola na lata 2018-2022 „Opole Seniorom”
19. Program Wspierania Rodziny i Rozwoju Pieczy Zastępczej w Opolu na lata 2019-2021
20. Program współpracy Miasta Opola z organizacjami pozarządowymi i innymi uprawnionymi podmiotami na rok 2020, 2021
21. R. W. Gryffin (2004), Podstawy zarządzania organizacjami, Warszawa: PWN., s. 224-225
22. Sprawozdanie MRPiPS – 01 Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Opolu za lata 2017-2020
23. Sprawozdanie z działalności Miejskiego Centrum Świadczeń w Opolu za rok 2018 i 2019
24. Sprawozdanie z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Opolu za 2017, 2018, 2019 i 2020 rok oraz informacja o potrzebach w zakresie pomocy społecznej i pieczy zastępczej
25. Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2017, 2018, 2019 i 2020 rok
26. Sprawozdanie z realizacji Programu współpracy Miasta Opola z organizacjami pozarządowymi i innymi uprawnionymi podmiotami za rok 2019
27. Statut Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Opolu
28. Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030
29. Uchwała Nr XI/163/15 Rady Miasta Opola z dnia 28 maja 2015 r. w sprawie zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu miasta Opola
30. Uniwersytety Trzeciego Wieku w roku akademickim 2017/2018, GUS, Warszawa, Gdańsk, 2019
31. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 1876 z późn. zm.)
32. Wojewódzka Strategia w Zakresie Polityki Społecznej na lata 2016-2025

SPIS RYSUNKÓW, TABEL I WYKRESÓW

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1. Położenie Miasta Opolu na mapie województwa opolskiego.....	12
Rysunek 2. Najczęstsze powody korzystania z pomocy i wsparcia w 2020 roku	22
Rysunek 3. Struktura zatrudnienia w MOPR Opole	24
Rysunek 4. Wartość wskaźnika ubóstwa w wymiarze finansowym w Mieście Opolu, powiecie opolskim oraz województwie opolskim w 2018 roku	26
Rysunek 5. Uniwersytety Trzeciego Wieku w poszczególnych województwach Polski w roku akademickim 2017/2018.....	59
Rysunek 6. Liczba podmiotów zarejestrowanych na terenie Miasta Opolu według klas wielkości (stan na koniec 2020 roku)	81

SPIS TABEL

Tabela 1. Etapy opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych	10
Tabela 2. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w ogólnej liczbie ludności w latach 2017-2019 prognoza na rok 2030 i 2050 (w procentach)	15
Tabela 3. Saldo migracji wewnętrznych i zewnętrznych w Mieście Opolu w latach 2017-2019	15
Tabela 4. Liczba urodzeń i zgonów w mieście Opolu 2014-2020.....	17
Tabela 5. Liczba mieszkańców Miasta Opolu 2014-2020.....	18
Tabela 6. Liczba osób, którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej w podziale na wiek i płeć według liczby wypłaconych świadczeń w latach 2017-2020	22
Tabela 7. Liczba kontraktów socjalnych i osób nimi objętych w latach 2017-2020 w Mieście Opolu	23
Tabela 8. Liczba osób i rodzin, z którymi przeprowadzono wywiady środowiskowe w latach 2017-2020.....	23
Tabela 9. Praca asystenta rodziny w latach 2018-2020	31
Tabela 10. Zestawienie placówek wsparcia dziennego w latach 2016 - 2020	32
Tabela 11. Placówki wsparcia dziennego z podziałem na formy działania w latach 2016-2020.....	32
Tabela 12. Rodzinna piecza zastępcza w Mieście Opolu w latach 2018-2020	33
Tabela 13. Powody opuszczenia pieczy zastępczej w latach 2018-2020.....	34
Tabela 14. Działalność koordynatora pieczy zastępczej w latach 2018-2020	35
Tabela 15. Działalność Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych w Opolu w 2020 roku	37
Tabela 19. Liczba wydanych przez Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności orzeczeń o zaliczeniu do osób z niepełnosprawnościami w latach 2016-2020 z podziałem na stopień niepełnosprawności	43
Tabela 20. Liczba wydanych przez Powiatowy Zespół Do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności legitymacji osoby z niepełnosprawnością w latach 2018-2020 z podziałem na wiek osoby z niepełnosprawnością	43
Tabela 21. Podział środków PFRON na zaopatrzenie osób z niepełnosprawnościami w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze i sprzęt rehabilitacyjny w latach 2016-2020.....	46
Tabela 22. Podział środków PFRON na dofinansowanie dla osób z niepełnosprawnościami likwidacja barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu	46
Tabela 23. Dofinansowanie do sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych w 2019 i 2020 roku	46
Tabela 24. Rehabilitacja osób z niepełnosprawnościami w Mieście Opolu w latach 2017-2019.....	48
Tabela 25. Liczba sędziwych starców, tj. osób powyżej 80 roku życia w Mieście Opolu na przestrzeni lat 2017-2019.....	54
Tabela 26. Działania Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Opolu wobec osób uzależnionych w latach 2017-2020	71
Tabela 27. Realizacja procedury „Niebieskie Karty” w Mieście Opolu w latach 2012-2019	73
Tabela 28. Działalność Zespołu Interdyscyplinarnego w Mieście Opolu w latach 2012-2019	73

Tabela 29. Udział bezrobotnych mieszkańców Miasta Opola zarejestrowanych w PUP w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci w latach 2017-2019 (w procentach)	82
Tabela 30. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców Miasta Opola w podziale na wiek oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Miasta w latach 2017-2020.....	83
Tabela 31. Osoby długotrwale bezrobotne i z prawem do zasiłku oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Miasta w latach 2017-2020.....	84
Tabela 32. Osoby w szczególnej sytuacji na rynku pracy w Mieście Opolu w latach 2017-2020.....	85
Tabela 33. Podział dotacji dla NGO wykorzystanej w 2020 roku	90
Tabela 34. Wnioski złożone w ramach Budżetu Obywatelskiego w latach 2015-2021 z podziałem na kategorie	92
Tabela 35. Działania realizowane w ramach inicjatywy lokalnej w 2020 roku.....	93
Tabela 36. Działania przewidziane do realizacji w 2021 roku w ramach inicjatywy lokalnej.....	94
Tabela 37. Finansowanie działań w obszarze polityki społecznej w latach 2017-2020 w Mieście Opolu.....	111
Tabela 38. Harmonogram wdrażania Strategii.....	112

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Liczba mieszkańców Miasta Opola w latach 2017-2019 i prognoza na rok 2030 i 2050.....	14
Wykres 2. Liczba urodzeń i zgonów w mieście Opolu 2014-2020 (ujęcie graficzne)	18
Wykres 3. Liczba mieszkańców Miasta Opola 2014-2020 (ujęcie graficzne)	18
Wykres 4. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w Mieście Opolu w latach 2017-2020	22
Wykres 5. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu ubóstwa na przestrzeni lat 2017-2020.	25
Wykres 6. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu bezdomności w latach 2017-2020.....	28
Wykres 7. Rodziny, którym zostało udzielone pomoc i wsparcie z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2017-2020	30
Wykres 8. Liczba rodzin, którym zostało udzielone pomoc i wsparcie z powodu niepełnosprawności w latach 2017-2020	41
Wykres 9. Liczba osób otrzymujących zasiłki stały w latach 2017-2020 oraz kwota świadczeń.....	41
Wykres 10. Liczba i rodzaj przyznanych zasiłków pielęgnacyjnych dla osób z niepełnosprawnościami w latach 2016-2018	42
Wykres 11. Liczba przyznanych świadczeń w ramach specjalnego zasiłku opiekuńczego w latach 2016-2020 ...	52
Wykres 12. Średnia miesięczna ilość osób korzystających z usługi transportu specjalistycznego dla osób niepełnosprawnych – mieszkańców Miasta Opola w latach 2015-2020	52
Wykres 13. Liczba kursów wykonanych i kwota przeznaczona na realizację tego zadania w latach 2016-2020..	52
Wykres 14. Zestawienie udziału mieszkańców w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w Mieście Opolu, województwie opolskim i całej Polsce na przestrzeni lat 2017-2019.....	53
Wykres 15. Udział kobiet i mężczyzn w ogóle osób w wieku poprodukcyjnym w Mieście Opolu w latach 2017-2019	54
Wykres 16. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej w podziale na płeć w latach 2017-2019.....	54
Wykres 17. Odpłatność Miasta za pobyt w Domu Pomocy Społecznej na przestrzeni lat 2016-2020 (w mln zł).	60
Wykres 18. Liczba osób skierowanych do Domów Pomocy Społecznej w latach 2016-2020	60
Wykres 19. Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w Mieście Opolu na przestrzeni lat 2017-2020.	69
Wykres 20. Liczba rodzin z Miasta Opola korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu i narkomanii w latach 2016-2020.....	70
Wykres 21. Wartość sprzedanego alkoholu w Mieście na 1 dorosłego mieszkańca w latach 2017-2020	71
Wykres 22. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu przemocy w rodzinie na przestrzeni lat 2016-2020	72
Wykres 23. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w latach 2017-2020	80
Wykres 24. Liczba rodzin, którym zostało udzielone wsparcie z powodu bezrobocia w latach 2017-2019	81
Wykres 25. Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej na przestrzeni lat 2017-2019	82

Wykres 26. Mieszkańcy Miasta Opola zarejestrowani w Powiatowym Urzędzie Pracy z podziałem na płeć na przestrzeni lat 2017–2020.....	83
Wykres 27. Stopa bezrobocia w Mieście Opolu, województwie opolskim i w całej Polsce w latach 2017-2020 .	84
Wykres 28. Wysokość środków w ramach Budżetu Obywatelskiego w latach 2015-2021 w Mieście Opolu (w milionach złotych)	92
Wykres 29. Migracje zagraniczne w Mieście Opolu w latach 2016-2019	94

ul. Krasickiego 27/1
30-513 Kraków
tel.: 881 455 251
tel./fax: 12 427 21 41
biuro@atelier-profilaktyka.edu.pl